બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર રહીમ

યા અલ્લાહ મદદ

લેખક

હાફિઝ સલાહુદ્દીન યુસુફ

પ્રકાશક

જમીઅતે અહલે હદીષ

લુહાર શેરી, સગરામપુરા, સુરત

માહે જુલાઈ ૨૦૧૧

પ્રત : ૧૦૦૦

અલ્લાહતઆલા શિર્ક કો કભી માફ નહિ કરેગા ઉસ કે અલાવહ ઔર ગુનાહો કો જિસ કે લીયે ચાહેગા માફ કર દેગા ઔર જો કોઈ અલ્લાહ કા સાઝેદાર ઠહરાતા હૈ ઉસને બહુત બડા ગુનાહ કિયા. (સુરઃ ૪, આ.નં. ૪૮)

તુમમેં સે એક જમાઅત ઐસી હોની ચાહીએ જો ભલાઈ કી તરફ બુલાએ ઔર નેક કામોં કા હુકમ કરે ઔર બુરે કામોં સે રોકે ઔર યહી લોગ કામયાબ ઔર નજાત પાને વાલે હૈ. (સુરઃ આલે ઈમરાન, ૧૦૪)

જો શખ્સ તુમમેં સે બુરાઈ કો દેખે તો ઉસે હાથ સે ખત્મ કરને કી કોશીશ કરે, અગર હાથ સે બુરાઈ ન રોક સકે તો ઉસે ઝબાન સે રોકને કી કોશીશ કરે, અગર ઉસકી ભી તાકત ન હો તો દિલ સે ઉસ બુરાઈ કો બુરા ઝરૂર જાને ઔર યહ ઈમાન કી સબસે કમઝોર હાલત હૈ.

(સહીહ મુસ્લિમ)

મુદ્રક : મૂન ગ્રાફિક્સ

૨૮, કબીર કોમ્પલેક્ષ, ગંજ બજાર પાસે,
નડીઆદ-૩૮૭ ૦૦૧. (ગુજરાત) મો. : ૯૮૯૮૦ ૮૮૨૬૬

બિસ્મિલ્લાહિર રહમાનિર રહીમ

યા અલ્લાહ મદદ

અર્ઝે નાસિર

યહ એક હકીકત હે કે અલ્લાહ તઆલાને જિન્ન વ ઈન્સ કો સિર્ફ ઔર સિર્ફ અપની ઈબાદત કે લીએ પૈદા કિયા હે. જિન્નાત વ ઈન્સાનકા યે અવ્વલીન ફરિઝા હે કે અપને અઅઝાઅ વ જવારહ સે અલ્લાહ કી તૌહીદ કા ષબુત દે ઔર ઈબાદત કી જુમલા અકસામ કો અલ્લાહ તઆલા કે લીએ ઈસ તરહ ખાલિસ કરે કે ઈસમેં કિસી ગૈર કી શીરકત કા શાઈબા ભી ના હો ક્યુંકે શિર્ક જિંદગી ભર કે કિએ ગએ આમાલ કો ઐસે હી મિટા દેતા હે જૈસે કે આગ કિંમતી સે કિંમતી ચીઝ કો જલા કર રાખ બના દેતી હે.

તમામ ઈબાદતોં મેં સે દુઆ ભી હે જિસ કે બારેમેં રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને એક જગા કુર્આને કરીમ મેં ભી અલ્લાહ તઆલા હી કે લીએ દુઆ ખાલિસ કરને કે તાલ્લુક સે મુતઅદ્દિદ આયાત વારિદ હુઈ હે ચુનાન્ચે અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા ‘‘તુમ મુજે પુકારોં મેં તુમ્હારી પુકાર કો સુનુંગા’’, ઔર દુસરી જગહ ફરમાયા ‘‘બેશક મેં અપને બંદે સે શહે રગ સે ભી ઝ્યાદા કરીબ હું’’. લેકિન કુર્આને કરીમ કી ઈન વાજેહ ઔર રોશન તઅલીમાત કે બાવજૂદ આજ મુસલમાનોં કી અકષરીયત અલ્લાહ કે દરબાર કો છોડકર ગૈરોં કે આસ્તાનોં પર અપની મુરાદેં માંગતે હે ઔર અપની ખુશી વ ગમી, હત્તા કે પરેશાનિયોં કે આલમ મેં ભી યા ગૌષ, યા અબ્દુલ કાદિર જીલાની, યા હસન મદદ જૈસે બદતરીન મુજિબે ગઝબ શિર્કિયા જુમલે ઈસ્તેઅમાલ કરતી હે, ઈસ લીએ ઉલમાઅ ને કહા હે કે આજ કે મુસલમાન કલ કે મુશ્રેકીને મક્કા સે ભી ગએ ગુઝરે હે ક્યું કે વોહ પરેશાનિયોં કે વક્ત

સિર્ફ અલ્લાહ હી કો પુકારતે થે જૈસા કી કુર્આન મેં આયા હે મુશ્રેકીન કે બારે મેં ''જબ યહ લોગ કસ્તીયોમેં સવાર હોતે હે તો અલ્લાહકો પુકારતે હે'' લેકિન આજ કે મુસલમાન પરેશાની કે વક્ત ભી અલ્લાહ કો નહીં પુકારતે બલ્કે ઈસ મુસીબત કે મૌકે પર ઉનકી ઝુબાન પર ગૈરૂલ્લાહ કે નામ હોતે હૈં.

ઝેરે નઝર કિતાબ મેં મુઅલ્લિફ ને કુર્આની આયાત ઔર અહાદીષે રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી રોશની મેં ઈસ્તિગાષા કે બારે મેં બયાન કિયા હે, મુઅલ્લિફ ને ઈસ કો આમ ફહમ અંદાઝ ઔર કુર્આન વ હદીષ કી રોશની મેં ઈસ તરહ બયાન કિયા હે કે આમ લોગ ભી ઉસ કો સમજ સકેં.

યહ કિતાબ અલ કિતાબ ઈન્ટરનેશનલ ઉર્દૂ મેં શાએઅ કી ગઈ થી. અલ્લાહ કે કુછ બંદોને ઈસે ગુજરાતીમેં કાપી કરવાકર અવામ કે હાથ તક પહોંચાઈ તાકે મુસલમાન ઈસે ફાયદા ઉઠા સકે ઔર અપને અકીદે કી ઈસ્લાહ કર સકે ઔર જીન કે અકીદે દુરસ્ત હે વહ ઈસ કિતાબ કે ઝરીએ દુસરો તક ફાયદા પહોંચા સકે.

ઈસ કિતાબ કા મક્સદ યહ હે કે એક આમ ઈન્સાન બિલકુલ આસાની સે અપને હકિકી માલિક કો પહેચાન સકે જેસા કે તૌહીદ કી અહમ કિસ્મે રૂબુબીયત, ઉલુહિયત ઔર અસ્મા વ સિફાત કો સમજ લે જીસસે વોહ રાત કી તારીકીયો મેં ભી ઔર મુઆશરે કે ગલત રશ્મ રીવાઝ ઔર શિર્ક તક લેજાનેવાલે શૈતાન કે હર ગલત રાસ્તો કો પહેચાન સકે. અલ્લાહ હમ સબ કો નેક અમલ કી તૌફીક અતા ફરમાએ. આમીન.

અર્ઝે મુસન્નિફ

હમારે મુઆશરે મેં "યા અલી મદદ"... "યા રસુલુલ્લાહ મદદ"... અ-ગિશની યા રસુલુલ્લાહ "અલ્લાહ કે રસુલ ! મેરી મદદ ફરમાઈએ" અ-દ-રિ-કની યા રસુલુલ્લાહ "અય અલ્લાહ કે રસુલ મુજે સહારા દીજીએ!" અ-દ-રિ-કની યા સાહેબઝ ઝમાની "અય ઝમાને કે માલિક મેરા દસ્ત બાઝૂ બન જા" યે નારા શીયા હઝરાત મેં બળા મકબૂલ હે, સાહેબઝ ઝમાને સે મુરાદ ઈન કે ઈમામ ગાઈબ હે જિસે મહેંદી મુન્તઝિર ભી કહા જાતા હે.

"અય અલ્લાહ કે રસુલ, હમારા હાલ દેખિએ, અય અલ્લાહ કે રસુલ ! હમારી બાત સુનિએ ! મેં ગમ કે સમંદરોં મેં ડુબા હુવા હું, મેરા હાથ પકડીએ ઔર હમારી મુશ્કિલાત આસાન ફરમાઈએ !"

ઉસી તરહ બહોત સે અસહાબુલ કુબૂર ઔર ફૌતશુદહ બુઝૂર્ગો સે ભી મદદ તલબ કી જાતી હે. જૈસે શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની રહ. સે મદદ તલબ કી જાતી હે. યા શેખ અબ્દુલ કાદિર શયઅન લિલ્લાહ "અય અબ્દુલ કાદિર, અલ્લાહ કે લીએ મુજે કુછ દે" યા કહા જાતા હે.....,

“ઈમદાદ કર ! ઈમદાદ કર ! હમેં દીન વ દુનિયા મેં ખુશ કર
ગમોં કી કૈદ સે હમેં આઝાદ કર, અય શેખ અબ્દુલ કાદીર !”

યે ઔર ઈસ કિસમ કે બહોત સે નારે, અશઆર ઔર ઈસ્તિગાષે કે કલેમાત હૈ, જો મુશ્રિકાના હૈ, યઅની સબ મેં અલ્લાહ કો છોડકર ગૈરૂલ્લાહ સે મદદ તલબ કી જાતી હૈ. લેકિન ઉસકે બાવજૂદ અવામ મેં નારે ઔર દુઆઈયા કલેમાત આમ હૈ.

ઉસ કી એક વજાહ તો અવામ કી જહાલત હે, વો જાનતે હી નહીં કે દીન ક્યા ઔર ઉસકી અસલ હકીકત ક્યા હે ? તૌહીદ ક્યા હે ઔર ઉસકે તકાઝે ક્યા હે ? શિર્ક ક્યા ઔર કિન-કિન બાતોં મેં શિર્ક કી આમેઝિશ હે ? ઔર ઉનકે ઈરતેકાબ સે આદમી મુશ્રિક હો જાતા હૈ.

દુસરી વજાહ, ઉનકે ઉલમાઅ કે વોહ મુગાલતે હૈ, જિનકે ઝરીએ સે ઉન્હોંને અવામ કો મુખ્તલિફ ઉનવાનાત સે શિર્કિયા અકાઈદ વ આમાલ મેં મુબ્તેલા કિયા હે. કભી ઉસે “ઈશ્કે રસુલ” ઔર “મોહબ્બતે અવલિયાઅ” કા ઉનવાન દિયા જાતા હે, કભી ઉસે વસીલા કરાર દે કર ઉસકા જવાઝ મુહય્યા કર દીયા જાતા હે ઔર કભી શિર્ક કો સિર્ફ પત્થર કી મૂર્તિયોં કે સાથ મખ્સૂસ કર દિયા જાતા હૈ, ઔર કભી કહ દિયા જાતા હે કે મુસલમાન સે શિર્ક કા ઈરતેકાબ હો હી નહી સકતા. હત્તા કે બઅઝ એહલે તૌહીદ ભી યે કેહને લગ ગએ કે કબર કે પુજારી, અગરચે ફસાદે અકીદહ કા શિકાર હે, લેકિન ઈન્હેં મુશ્રિક નહીં કહા જા સકતા. ગોયા બકૌલે હાલી, યું કહા જા સકતા હે.

કરે ગૈર ગર બુત કી પુજા તો કાફિર.
જો ઠેહરાએ બેટા ખુદા કા તો કાફિર.
કવાકિબ મેં જો માને કરિશ્મા તો કાફિર.
કહે આગ કો અપના કિબ્લા તો કાફિર.

મગર મોમિનોં પર કુશાદહ હૈ રાહેં.

પરસ્તિશ કરેં શૌક સે જીસકી ચાહેં.

ઈમામો કા રૂત્બા નબી સે બઢાએં.

નબી કો જો ચાહે ખુદા કર દિખાએ.

શહીદોં સે જા જા કે માંગે દુઆએં.

મઝારોં પે દિન રાત નઝરેં ચળ્હાએં.

ના તૌહીદ મેં કુછ ખલલ ઉસસે આએ.

ના ઈસ્લામ બિગળે ના ઈમાન જાએ.

ગોયા મુસલમાન કા ઈમાન ઈતના પુખ્તા હે કે ચાહે ઉનકે અકાઈદ વ આમાલ ભી ઉતને મુશ્રિકાના હોં જૈસે મુશ્રિકીને મક્કા કે થે યા દુસરે મુશ્રિકોં કે હો સકતે હૈ, લેકિન ફિર ભી વોહ મુસલમાન કે મુસલમાન ઔર મુવહિદ હી હૈ. યે તો વોહી યહુદ વ નસારા વાલી બાત હુઈ, કે ઉન્હોંને મુશ્રિકાના ઔર અલ્લાહ કો નારાઝ કરનેવાલે અકાઈદ વ આમાલ ઈખ્તિયાર કર લીએ, લેકીન દાવા વોહ યહી કરતે રહે :

“હમ અલ્લાહ કે બેટે ઔર ઉસકે ચહીતે હૈ” (સુરઃ માઈદહ ૧૮)

યહી હાલ અબ મુસલમાનોં કા હે. ઉન્હોંને ભી શિર્કિયા અકાઈદ વ આમાલ ઈખ્તિયાર કર લીયે હૈ, લેકિન ઉન કે અહબાર વ રૂહબાન ઉનકો યહી યકિન કરા રહે હૈ કે તુમ તો મુસલમાન હો, તુમ મુશ્રિક કિસ તરહ હો સકતે હો ? તુમ તો અલ્લાહ કે મહેબુબ કી મહેબુબ ઉમ્મત હો, તુમ જહન્નમી ક્યું કર હો સકતે હો ? જહન્નમ તો મુશ્રિકોં કા મુકદ્દર હે, તુમ્હારે લીએ તો જન્નત ઔર ઉસ કી નેઅમતેં હૈ.

યું યે લોગ અલ્લાહ કો (નઉઝુબિલ્લાહ) ઝાલિમ ઔર ગૈર મુનસિફ બાવર કરાના ચાહતે હૈ કે વોહ જિન મુશ્રિકાના અકાઈદ વ

આમાલ કી વજાહ સે ગૈર મુસ્લિમ કૌમોં કો જહન્નમ કા ઈંધન બનાએગા, મુસલમાનોં કો વોહ ઈન્હી આમાલ વ અકાઈદ કે બાવજૂદ જન્નત અતા ફરમાએગા. ક્યા ઐસા મુમકીન હે ? ક્યા અલ્લાહ કી બાબત ઈસ ઝુલ્મ વ ના ઈન્સાફી કા તસવ્વુર કિયા જા સકતા હે ? નહીં, હરગિઝ નહીં, અલ્લાહ તઆલા ઝાલિમ નહીં, આદિલ હે. કયામત કે દિન વોહ બે લાગ અદલ વ ઈન્સાફ કા એહતેમામ ફરમાએગા, વોહ મુશ્રિક કો કભી જન્નત મેં દાખિલ નહીં ફરમાએગા, ચાહે ઉસકા તઅલ્લુક કિસી ભી નસલ ઔર મઝહબ સે હોગા. વહાં નસલ ઔર મઝહબી નિસ્બતોં કી બુનિયાદ પર ફેસલે નહી હોંગે, બલ્કે સિર્ફ અકીદહ વ અમલ કી બુનિયાદ પર હોંગે. વોહ અકીદહ વ અમલ જો હઝરત મુહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ પર નાઝિલ કરદહ કુર્આન ઔર આપકે બયાન કરદહ અકીદહ વ અમલ કે મુતાબિક હોગા ઔર આપસે પહેલે લોગોં કા અહીદહ વ અમલ સાબિકા અંબિયાઅ કે બતલાએ હુએ અકીદહ વ અમલ કે મુતાબિક હોગા.

ઈસ લીએ ઝરૂરી હે કે તૌહીદ ઔર શિર્ક કી ઔર ઉન મુગાલતોં કી હકીકત સમજી જાએ જો ઉન દોનોં કો ગુડમુડ કરને વાલે હે તાકે મુસલમાન તૌહીદ કો અપનાએં, જીસમેં નજાત હે ઔર શિર્ક સે બચે જીસ કી સજા જહન્નમ હે ઉસી બુનિયાદી ઝરૂરત કે પેશે નઝર યે રિસાલા શાએઅ કીયા જા રહા હે.

ઈસ મેં સબસે પહેલે તૌહીદ કી હકીકત ઔર ઉસકી કિસ્મોં કા બયાન હે. દુસરે બાબ મેં શિર્ક કી હકીકત, ઉસકી કિસ્મોં ઔર મઝાહિબ કી તફસીલ હે. તીસરે બાબ મેં ઉન મુગાલતો કી વઝાહત હે, જિનસે શિર્ક કા જવાબ મુહય્યા કીયા જાતા હે યા કમ અઝ કમ ઉનસે શિર્ક કી હોસલા અફઝાઈ હોતી હે.

યે મુગાલતે બળે આમ હે ઔર મુખ્તલિફ નોઈયત કે હે, ઈસ લીએ ઉન પર કદરે તફસીલ કી ગઈ હે, તા કે તૌહીદ કી હકીકત પૂરી તરહ નિખર કર સામને આ જાએ. ક્યું કે રાતકી તારીકી કે દુર હોને પર હી સુબહે રોશન કા ઉજાલા ફૈલતા ઔર નુમાયા હોતા હૈ.

બર્યાં મેં નુક્તા એ તૌહીદ આ તો સકતા હે,

તેરે દિમાગ મેં બુત ખાના હોતો ક્યા કહિએ

બાબ અવ્વલ

તોહીદ કી હકીકત, કિસ્મે ઔર તકાઝે.

યે બાત તો સાફ ઔર વાઝેહ હે કિ અલ્લાહતઆલા મોજુદ હે ઔર અર્શ પર મુસ્તવી હે, ઈસ બાત પર સબ મુસલમાનો કા ઈમાન હે. લેકીન ઉસકે બાવજુદ યે હકીકત હે કિ ઈમાનબિલ્લાહ કે તકાઝોં સે મુસલમાનો કી અકસરીયત અંજાન હે. ઈસ લિએ વોહ તૌહીદ કી હકીકત ઉસ્કી કિસ્મો ઔર તાકાઝોં સે ગાફિલ ઔર મુશ્રિકાના અકીદો મે મુબતલા હે. ઈસલિએ ઝરૂરી હે કિ પહલે અલ્લાહ પર ઈમાન રખને કા મતલબ ઔર ઉસ કે તકાઝોં કો સમજા જાએ, તાકિ તોહીદ કી સહિહ હકીકત સમજ મે આ જાએ.

અલ્લાહ કે માનને કા મતલબ યે હે કિ યે અકીદહ રખા જાએ કિ અલ્લાહ હર ચીઝ કા રબ ઔર માલિક હે, વહી હર ચીઝ કા ખાલિક ઔર અપની મખલુક કા મુદબ્બિર વ મુનતઝીમ (તદબીર કરનેવાલા ઔર ઈન્તજામ કરનેવાલા) હે. વહી ઈસ બાત કા મુસ્તહિક હે કિ ઉસ કી ઈબાદત કી જાએ ઔર ઉસ મેં કિસી કો શરીક ન કિયા જાએ. નમાઝ, રોઝા, દુઆ વ ઈસતેગાશા, ખૌફ વ રજા ઔર ઝીલ્લત વ આજીઝી, સબ ઉસી કા હક હે ન કિસી કે લિયે નમાઝ પઢી જાએ, ન રોઝા રખા જાએ ન કિસી સે દુઆ વ ફરિયાદ કી જાએ, ન મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે કિસી કા ખૌફ રખા જાએ, ન કોઈ ઉમ્મીદ ઉસ સે વાબસ્તા કી જાએ. ઉસી કે સામને ઝીલ્લત વ આજીઝી કા ઈઝહાર કિયા જાએ ઉસ કે અલાવા કોઈ એસી ઝાત નહી કિ જીસ કે સામને અબદીયત વ બંદગીવાલી ઝિલ્લત વ આજીઝી કા મુઝાહિરહ કિયા જાએ. વહ તમામ સિફાતે કમાલ સે મુત્તસિફ ઔર હર ઐબ વ નક્શ સે પાક હે.

ઈસ એતબાર સે અલ્લાહ કે માનને મે તોહીદ કી તીનો કિસ્મે આજાતી હે. તૌહીદે રબુબીયત, તૌહીદે ઉલુહીયત ઔર તૌહીદે અસમાઅ વ સિફાત.

ઉસ કી મુખતસર તફસીલ ઈસ તરહ હે.

(૧) તોહીદે રબુબીયત

ઈસ કા મતલબ, ઈસ અકીદે પર યકીન રખના હે કિ અલ્લાહતઆલા હી હર ચીઝ કા રબ હે. ઉસ કે સિવા કોઈ રબ નહી. રબ કે લુગવી મઅને હે, માલિક ઔર મુદબ્બિર (ઈન્તઝામ કરનેવાલા ઔર ઝરૂરત કી હર ચીઝ મુહય્યા કરનેવાલા) વહ અપની મખલુકાત કા મુરબ્બી હે કા મતલબ હોગા ઉન કો પેદા કરનેવાલા ભી વહી અકેલા હે ઔર માલિક ભી વહી હે ઔર ઈન કે તમામ મુઆમલાત કી તદબીર ભી સીર્ફ ઉસી કે હાથ મે હે. પસ તોહીદે રૂબુબીયત કે મઅની હોગે કિ યે ઈકરાર કિયા જાએ કિ વહી મખલુક કા ખાલિક વ માલિક હે, વહી ઉન્કો જિંન્દગી અતા કરનેવાલા ઔર મારનેવાલા હે, વહી ઉન કો નફા-નુકશાન દેને વાલા હે, ઈઝતેરાર ઔર મુસીબત કે વક્ત વહી દુઆઓ કા સુનનેવાલા ઔર ફરીયાદ રસી કરનેવાલા હે, વહી દેને ઔર રોકનેવાલા હે, સારી કાએનાત ઉસી કી મખલુક હે ઔર ઉસી કા હુક્મ ઈસ મે નાફીઝ હે.

"ખબરદાર ! પેદાઈશ ભી ઉસ કા કામ હે ઔર હુક્મ ભી ઉસકા ચલતા હૈ, બળા બાબરકત હે વહ અલ્લાહ, જો રબ હે તમામ જહાનો કા."

(સુરહ અઅરાફ - ૫૩)

કુરઆને કરીમ મે મઝકુરહ તમામ બાતોકો બળી વઝાહત ઔર તકરાર કે સાથ બયાન કિયા ગયા હે, ક્યુંકિ યે તોહીદે રૂબુબીયત હી તોહીદ કી દુસરી કિસ્મો કે લિયે ભી બુનિયાદ વ અસાસ હે. જબ યે મુસલ્લમ (પક્કા) હે કિ અલ્લાહ હી કાએનાત કા ખાલિક વ માલિક હે ઔર કાએનાત કા નઝમ વ તદબીર ભી તમામ તર ઉસી કે ઈખ્તિયાર મે હે, તો ઉસ સે અઝ ખુદ યે પહલુ, ષાબિત હો જાતા હે કિ ઈબાદત કા મુસ્તહીક ભી વહી હે, ખુશુઅ ખુઝુઅ કા ઈઝહાર ભી ઉસી કે સામને કિયા જાના ચાહિયે, વહી હમ્દ વ શુક્ર કે સઝાવાર ઔર દુઆ વ ઈસ્તેગાષા કે લાઈક હે. ઈસ લિયે કિ યે સબ બાતેં ઉસી કે લીયે ઝૈબા હે જો ખલ્ક વ અમ્ર કા માલિક હે. દુસરે લફઝોમેં યું

ભી કહા જાતા હે કિ ખાલિક વ માલિક ઔર મુદબ્બિર વ મુ-તસ્સરિફ હી ઈસ બાત કે લાઈક હે કિ વહ જલાલ વ જમાલ ઔર કમાલ કી સિફાત સે મુ-ત્તસિફ હો, ઈસલિએ કે રબ્બુલ આલમીન વોહી હો સક્તા હે જો ઈન સિફાત કા માલિક હો વરના જો હંમેશા ઝીન્દા રહનેવાલા ન હો, સમીઅ વ બશીર ન હો, હર તરહ કુદરત સે બહરે-વર ન હો, જો ચાહે ઉસે કરને કા ઈખ્તિયાર રખનેવાલા ન હો ઔર અપને અકવાલ વ અફઆલ મે હકીમ ન હો, તો વહ રબ નહી હો સકતા. ક્યોંકિ ઈન સિફાત સે મહરૂમ રબ અપની મખલુકાત કા ઈલ્મ નહી રખ સકતા ઔર જો અપની મખલુકાત સે બાખબર ન હો, વહ ઉન કી હિફાઝત કા ફરીઝા કિસ તરહ અન્જામ દે સકતા હે ? ઔર જો અપની મખલુકાત કી હિફાઝત ન કર સકતા હો, વો રબ ક્યું કર હો સકતા હે ? બિનાબરીં જો લોગ ઈસ બાત કા તો ઈકરાર કરેં કિ કાએનાત કા ખાલિક ઔર રબ અલ્લાહ હી હે. (યાની તોહીદે રબુબીયત કો તો માને) લેકીન ઈબાદત મે વો અલ્લાહ કે સાથ દુસરો કો ભી શરીક કરે (યાની તોહીદે ઉલુહીયત કો તસલીમ ન કરે) ઈસી તરહ વો અલ્લાહ કી સિફાત કી નફી (ઈન્કાર) કરે, યા ઉન કો મખલુકાત કી સિફાત કે સાથ તશબીહ દે. તો ઈસ કા વાઝેહ મતલબ હે કિ ઉન્હોને ઈસ તોહીદ કો નહી માના જો ઉન્હે દાએરહ કુફ્રો શિર્ક સે નિકાલ કર દાએરાએ ઈમાનમે લે આએ. ચુનાન્ચે યે વાકેઆ હે કિ મુશરેકીને મક્કા ઈકરાર કરતે થે કિ હર ચીઝ કા ખાલિક અલ્લાહ હે, ઉસ કે બાવજુદ અલ્લાહ ને ઉન કો મુશરીક કહા. ક્યોં ? ઈસી લિયે કિ ઉન્હોને યે તો માના કિ રબ એક હી હે, લેકીન યે નહી માના કિ ઈલાહ (ભી) એક હી હે. ઔર ઈસ વજહ સે ઉન્હોને ગૈરોં કો ભી ઈબાદત મે શરીક કીયા. ઈસી તરહ ઉન્હોને અસ્માઅ વ સિફાતે બારી ત્આલામે ભી અલ્લાહ કો વાહિદ નહી માના ઔર ઉસકી બઅઝ સિફાત કા ઈન્કાર કિયા યા ઉન જેસી સિફાત મખ્લુક મે ભી તસ્લીમ કી. ઈસી લિયે અલ્લાહ ને ઉનકે બાબત ફરમાયા :

“અલ્લાહ કો માનનેવાલે અકષર મુશરીક હે” - (સુરએ યુસુફ - ૧૦૨).

યાની ઉન્હોને યે તો માના કિ ઉન્કા ખાલિક, રાઝિક ઔર જિંન્દગી ઔર મૌત દેનેવાલા અલ્લાહ હે, લેકિન ઈબાદત વહ ગૈરો કી ભી કરતે રહે, યું વો અપની નાકિસ ઈમાન કી વજહ સે ઈમાનબિલ્લાહ કે બાવજુદ મુશરીક હી રહે.

ઈસસે મ્અલુમ હુવા કિ મુસલમાન હોને કે લિયે ઝરૂરી હે કિ તોહીદે રૂબુબીયત કે સાથ, તોહીદ ઉલુહીયત ઔર તોહીદ અસ્માઅ વ સિફાત પર ભી ઈમાન રખ્ખા જાએ. ઉસ કે બગૈર કોઈ ભી મુસલમાન ઔર મોમિન નહી હો સકતા.

મુશરેકીન ઔર તોહીદે રૂબુબિયત

ગુઝિશ્તા તફસીલ સે તોહીદે રૂબુબિયત કા મફહુમ તો વાઝેહ હો ચૂકા હે કિ હર ચીઝ કા પૈદા કરનેવાલા અલ્લાહ હે. તોહીદ કી યે કિસ્મ તમામ મુશરેકીન ભી માનતે હે ઔર માનતે રહે હે.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાતા હે : "અગર આપ ઉન સે પુછીએ કિ કિસને ઉન કો પૈદા કિયા ? તો યકિનન વોહ યહી કહેંગે, અલ્લાહ ને".

(સુરહ ઝુખરૂફ - ૮૭).

"ઔર ઉન્સે પુછીએ તુમ્હે આસ્માન વ ઝમી સે રોઝી કૌન દેતા હે ? તુમ્હારે કાનો ઔર આંખો કા માલિક કૌન હે ? ઝિન્દા કો મુર્દા સે ઔર મુર્દા કો ઝિન્દા સે કૌન નિકાલતા હે ? ઔર મુઆમલે કી તદબીર કૌન કર રહા હે? તો વહ યહી જવાબ દેંગે, અલ્લાહ." (સુરહ યુનુસ - ૩૧).

યે હે તોહીદે રૂબુબિયત. લેકીન સિર્ફ યે ઈકરાર કરલેને વાલા કિ હર ચીઝ કા ખાલિક, માલિક, રાઝિક, ઔર મુદબ્બિર સિર્ફ અલ્લાહ હે, ઝરૂરી નહી કિ વહ તોહીદે ઉલુહીયત ઔર તોહીદે અસ્મા વ સિફાત કો ભી માનતા હો. ઈસ લિયે કિ ઈન્સાનો કી અકષરીયત અલ્લાહ કી રૂબુબિયત કો તસ્લીમ કરતી હે, લેકિન ઈસ કે બાવજુદ વહ ઉસ કે સાથ દુસરોંકી ભી ઈબાદત કરતી હે.

(૨) તોહીદે ઉલુહીયત

ઈસ કા મતલબ હે, યે અકિદહ રખા જાએ કિ મઅબુદ ભી સિર્ફ વોહી અલ્લાહ હે, ઉસ કે સિવા કોઈ મઅબુદ નહી. ઈબાદત કી સભી કિસ્મે સિર્ફ ઉસી કે સાથ ખાસ હે. ઈબાદત કે લુગવી મઅના હે, સિર્ફ બંદગી, ઝીલ્લત વ આજીઝી ઔર ખુશુઅ ખુઝુઅ. ઔર બ્અઝ ઉલ્માને મ્અની કિયે હે, કમાલે ખુઝુઅ કે સાથ કમાલે મુહબ્બત. ઈસ એતબાર સે તોહીદે ઉલુહિયત કે મફહુમ મે યે બાત શામિલ હોગી કિ ઈબાદત મે ઈખલાસ કામિલ હો, યાની ઉસ કા કોઈ હિસ્સા ભી ગૈરૂલ્લાહ કે લિયે ન હો.

પસ એક મોમિન સિર્ફ અલ્લાહ કી ઈબાદત કરતા હે, ઉસ કે સાથ કિસી ઔર કી ઈબાદત નહી કરતા, ઉસ કી મુહબ્બત ભી સિર્ફ અલ્લાહ કે સાથ હોતી હે. ઉસ કે દિલ મે ખોફ ભી સિર્ફ અલ્લાહ કા હોતા હે, ઉસકી ઉમ્મીદે ભી ઉસી સે વાબસ્તા હોતી હે, ઉસ કા એઅતેમાદ વ તવક્કુલ ભી ઉસી પર હોતા હે, દુઆ વ ફરિયાદ ભી વહ ઉસીસે કરતા હે ઔર ઈતાઅત વ ફરમાબરદારી ભી સિર્ફ ઉસી કી. નઝરો નિયાઝ ભી ઉસી કે નામ કી દેતા હે, કિસી ઔર કે નામ પર નહી, અપની જબીન નિયાઝ (પેશાની, સર) ભી ઉસી કે આગે ઝુકાતા ઔર આજીઝી વ ઝીલ્લત કા ઈઝહાર ભી ઉસી કે સામને કરતા હે. ગર્ઝ ઈબાદત કી જિત્ની ભી શકલે ઔર સુરતે હે, વહ સિર્ફ ઔર સિર્ફ અલ્લાહ વાહિદ કે લિયે બજાલાતા હે, ઉસ મે કિસી કો શરીક નહી કરતા.

તોહીદ કી યે કિસ્મ, તોહીદ કી દુસરી કિસ્મો કો ભી અપને દામન મે સમેટ લેતી હે, ઉસ મે તોહીદે રૂબુબિયત ભી આજાતી હે ઔર તોહીદે અસ્માઅ વ સિફાત ભી, લેકિન સિર્ફ તોહીદે રૂબુબિયત મે તોહીદ કી દુસરી કિસ્મે નહી આતી. ઈસ લિયે કિ અલ્લાહ કો વાહિદ રબ માનનેવાલા, ઝરૂરી નહી કિ વહ ઉલુહીયત મે ભી ઉસ કો વાહિદ માને, વહ અલ્લાહ કો તો રબ માનતા હે, લેકિન અલ્લાહ કી ઈબાદત વ ઈતાઅત નહી કરતા, યા સિર્ફ ઉસી એક કી ઈબાદત વ ઈતાઅત નહી કરતા. ઈસી તરહ તોહીદે અસ્માઅ વ

સિફાત ભી, તોહીદ કી દુસરી કિસ્મ કો અપને અન્દર શામેલ નહી કરતી. લેકિન તોહીદે ઉલુહિયત કો માનનેવાલા જો યે ઈકરાર કરતા હે કિ અલ્લાહ તબારક-વ-ત્આલા હી મુસ્તહિક (હક્કદાર) ઈબાદત હે, ઉસ કે સિવા કોઈ ઈબાદત કા મુસ્તહિક નહી, વોહ યે ભી તસ્લીમ કરતા હે કિ રબ્બુલઆલમીન ભી વોહી હે, અલાવહ અઝેં ઉસ કે અસ્માએ હુસ્ના ઔર સિફાતે કામિલા હે ઈસ લિયે કિ ઈખલાસ ફીલ ઈબાદત ઉસી કે લિયે હો સક્તા જો રબ હો, ન કિ કિસી ઔર કે લિયે ભી, ઉસી તરહ વહ હર એબ ઔર નક્સ સે પાક ભી હો, ન કિ ઈસ કે લિયે ભી જીસ મે નક્સ હો. ઉસકી ઈબાદત કિસ તરહ જાઈઝ હો સકતી હે જો કિસી ચીઝ કા ખાલિક હો ન મુદબ્બિર, બલ્કિ મખલુક હો ઔર મુદબ્બિર, ઈસી તરહ વહ ભી મઅબુદ નહી હો સકતા જો સોતા યા બિમાર હોતા ઔર મૌત સે હમકિનાર હોતા હે, ક્યુંકિ યે સબ સિફાતે નક્સ હે, ઔર અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીન ઈન તમામ નકાઈસ સે પાક હે.

મુસલમાનો કા કલિમા તોહીદ વ શહાદત ‘‘લાઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ’’ (અલ્લાહ કે સિવા કોઈ મઅબુદ નહી.) તોહીદ કી તીનો કિસ્મો કો હાવી હે ઈસી લિયે ઈસ કલિમા કો અદા કરનેવાલા મુસલમાન કરાર પાતા હે, વરના તોહીદે રૂબુબીયત તો મુશરીક ભી માનતે હે. મગર વહ મુસલમાન નહી. દાએરા ઈસ્લામ મે વહી દાખીલ સમજા જાએગા જો તોહીદ કી તીનો કિસ્મો પર ઈમાન રખેગા, ક્યુંકિ ‘‘લાઈલા-હ ઈલ્લલ્લાહ’’ મે તીનો કિસ્મે શામીલ હે. ઈસી તોહીદે ઉલુહીયત કે લિયે અલ્લાહ ને ઈન્સાનો ઔર જીન્નો કો પૈદા ફરમાયા.

‘‘મેને ઈન્સાનો ઔર જીન્નો કો ઈસ લિયે પૈદા કિયા હે કિ વહ સિર્ફ મેરી હી ઈબાદત કરે.’’ (સુરહ ઝારિયાત - ૫૬)

તમામ અંબિયા કી બેઅ્સત ભી ઈસી તોહીદે ઉલુહીયત કે લીયે હુઈ.

‘‘હમ ને હર ઉમ્મત મે એક રસુલ ભેજા (ઉસને યહી પૈગામ દિયા) કિ અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો, ઔર તાગુત સે બચો.’’ (સુરહ નહલ - ૩૬)

"તાગુત" ક્યા હે ? હર વહ ચીઝ જીસકી અલ્લાહ કો છોળ કર ઈબાદત કી જાએ. દુસરે મકામ પર ફરમાયા,

"હમ ને આપસે પહલે જો રસુલ ભી ભેજા, ઉસે યહી વહી કી કે મેરે સિવા કોઈ મઅબુદ નહી, પસ તુમ સિર્ફ મેરી હી ઈબાદત કરો." (સુરહ અંબિયા - ૨૫)

ઔર યહી કલીમા ઈસ્લામ કે પાંચ બુનયાદી અરકાન મે સે એક રુક્ન, બલ્કિ રુક્ને અવ્વલ હે. અલ્લાહતઆલા ને બતલાયા કિ હજરત નુહ, હુદ, સાલેહ ઔર શુઅયબ, ઈન તમામ રસુલો ને અપની કોમ કો યહી દઅવત દી.

"અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો, ઉસકે સિવા તુમ્હારા કોઈ મઅબુદ નહી."

(સુરહ મુઅમીનુન - ૨૩)

તોહીદે ઉલુહિયત કે લવાઝીમ

તોહીદે ઉલુહીયત કે તસ્લિમ કરને પર કિન કિન ચીંઝો પર એઅતેકાદ વ યકીન રખના ઝરૂરી હે. ઈસ કી મુખ્તસર તફસીલ હસબે ઝેલ હે.

(૧) અલ્લાહ કે સાથ ખાલિસ મુહબ્બત રખી જાએ. ઈસ કા મતલબ હે, ન તો અલ્લાહ કા કિસી કો શરીક બનાયા જાએ ઔર ના ઉસ કી મુહબ્બત પર કિસી ઔર કી મુહબ્બત ગાલિબ આએ. ક્યુંકિ ઈન્સાન કી ફિતરત મે કઈ ચીજોં કી મુહબ્બત રખી ગઈ હે. ઉસે મા-બાપ સે, બીવી બચ્ચો સે, બહન ભાઈઓ સે, અહબાબ વ અકારીબ (રિશ્તેદાર) સે, દુનિયા કે માલ વ અસબાબ સે હત્તા કિ અપને વતન ઔર મોલિદ (જન્મ સ્થળ) વ મસ્કન સે ભી મુહબ્બત હોતી હે. યે તમામ મુહબ્બતે જાઈઝ હે, બશર્તે કિ અપની ફિતરી હુદુદ ઔર દાએરા શરીઅત સે તજાવુઝ ન કરે. ઈસ કે ઈલાવહ જબ મુહબ્બતો મે સે કિસી મુહબ્બત કા અલ્લાહ કી મુહબ્બત સે તસાદુમ (ટકરાવ) હો જાએ, તો વહાં અલ્લાહ કી મુહબ્બત કે તકાઝો કો તરજીહ દી જાએ. નકિ ઈન્સાન અલ્લાહ કી મુહબ્બત કો નઝર અન્દાઝ કરે ઔર મઝકુરહ મુહબ્બતો કે તાબે (કૈદ) હો જાએ. અહલે ઈમાન કી સિફત હે.

"ઉન કો સબ સે ઝયાદહ મુહબ્બત અલ્લાહ સે હોતી હે."

(સુરહ બકરહ - ૧૬૦)

અલ્લાહ સે ઝ્યાદહ મુહબ્બત કા મતલબ યહી હે કિ વહ અલ્લાહ કે હુક્મ ઔર રઝા કો દુનિયા કી હર ચીઝ પર તરઝીહ દેતે હે. ઉસ કી મુહબ્બત પર સબ મુહબ્બતો કો કુરબાન કર દેતે હે.

(૨) દુઆ વ ફરિયાદ અલ્લાહ હી સે કી જાએ. ઉસી પર ભરોસા કિયા જાએ ઔર જિન ચીઝોં પર સિર્ફ અલ્લાહ હી કાદિર હે, ઉન કી ઉમ્મીદ સિર્ફ અલ્લાહ હી સે રખ્ખી જાએ, ઉન મે કીસી ઔર સે ઉમ્મીદ વાબસ્તા ન કી જાએ.

(૩) ખૌફ ભી સિર્ફ અલ્લાહ હી કા હો. ઈસ કા મતલબ હે કિ મખલુકાત મે સે કોઈ ભી અપની મશીય્યત (ઈરાદા) ઔર કુદરત સે કિસી કો નૂકસાન નહી પહૂંચા સકતા. હાં અગર અલ્લાહ ચાહે તો વહ કિસી કો નફા યા નૂકસાન પહુંચાનેકા સબબ બના સકતા હે. ઈસ લિયે ઝાહિરી અસબાબ કે બગેર કિસી સે ખોફ ખાના યા અકીદહ રખના કિ અલ્લાહ કી મશીય્યત ઔર હુકમ કે બગૈર ભી કોઈ નફા-નૂકશાન પહૂંચાને પર કાદિર હે યે મુશરીકાના ફૈલ ઔર અકીદહ હે.

જૈસે કિસી ફોતશુદા શખ્સ સે ડરના કિ વહ મુજે નફા યા નૂકશાન પહૂંચા સકતા હે, યે ખૌફે ઈબાદત હે જો સિર્ફ અલ્લાહ કા હક હે, ફિત્રી ખૌફ નહી જો જાઈઝ હે. ઈસી તરહ કિસી ઝિન્દા શખ્સ કી બાબત યે અકીદહ રખના કિ અલ્લાહ કી મશીય્યત હો યા ન હો યે શખ્સ સીર્ફ અપની મશીય્યત સે મુઝે નફા યા નૂકશાન પહૂંચા સકતા હે, યેભી ખૌફે ઈબાદત હે. હાં ઝાહિરી અસબાબ કી હદ તક વહ ઝિન્દા શખ્સ નૂકસાન પહૂંચા સકતા હે. મગર કબ? જબ અલ્લાહ કી મશીય્યત હોગી. અગર અલ્લાહ કી મશીય્યત ન હો તો હર તરહ કે અસબાબ વ વસાઈલ સે બહેરવહર હોનેકે બાવજુદ વહ નફા યા નૂકશાન નહી પહૂંચા સકતા. બિનાબરી એક મુસલ્લેહ શખ્સ યા દુશ્મન સે યા કિસી દરિન્દે ઔર ખૌફનાક જાનવર સે, ઝાહિરી અસબાબ કી રૂહ સે ખૌફ મહસૂસ કરના ફિત્રી ખૌફ હે. જીસ પર કોઈ ગિરફત નહી. લેકિન ઈસ મે યે અકીદહ રખના ઝરૂરી હે કિ યે નુકશાન ઉસી વક્ત પહૂંચા સકેંગે જબ

અલ્લાહ કી મશીય્યત હોગી. મહઝ અપની મશીય્યત સે યે કુછ નહી કર સકેંગે. અલ્લાહ કી મશીય્યત નહી હોગી તો યે અસબાબ વ વસાઈલ જો વહ નૂકશાન પહૂંચાને કે લિએ ઈસ્તેમાલ કરેંગે બેકાર ષાબિત હોંગે.

(૪) ઈબાદાત કી જીતની ભી કિસ્મે હે વહ સબ અલ્લાહ કે લિએ ખાસ હે. બદ્ની ઈબાદત હો, જૈસે નમાઝ, રોઝહ, રૂકુઅ, સજદહ, તવાફ વગૈરહ. માલી ઈબાદાત હો જૈસે નઝર વ નિયાઝ વગૈરહ, કૌલી ઈબાદત હો જૈસે ઈસ્તગફાર વગૈરહ, માલી વ બદ્ની ઈબાદાત કા મજમુઆ હો જૈસે હજ. હર કિસ્મ કી ઈબાદત સિર્ફ અલ્લાહ કા હક હે, ઈન મે સે કોઈ ભી ઈબાદત અલ્લાહ કે સિવા કિસી ઔર કે લિએ નહી કિ જા સકતી. અગર કી જાએગી તો ઐસા કરના તોહીદે ઉલુહીય્યત કે ખિલાફ ઔર શિર્ક હે.

(૩) તોહીદે અસ્માઅ વ સિફાત

તોહીદ કી યે તિસ્રી કિસ્મ હે, ઈસ કા મતલબ યે એઅતકાદ રખના હે કિ અલ્લાહતઆલા તમામ સિફાતે કમાલ સે મુત્તસિફ ઔર તમામ સિફાતે નક્સ સે પાક હે ઔર ઈન દોનો બાતો મે વહ યક્તા ઔર તન્હા હે. ઈસ કે સિવા કાએનાત મે કોઈ હસ્તી એસી નહી જો હર કિસ્મ કે કમાલાત સે મુત્તસિફ ઔર હર એબ ઔર નક્સ સે પાક હો. તોહીદ કી યે કિસ્મ તીન બુનિયાદ પર કાઈમ હે.

અવ્વલ : અલ્લાહ હર નક્સ સે ઔર મખ્લુક કે મુશાબા હોને સે પાક હો.

દોવમ : અલ્લાહ કે જો અસ્માઅ ઔર સિફાત કુર્આન વ અહાદિષે સહિહા સે ષાબિત હૈ ઉન પર ઈમાન રખના હે, બગેર ઉસકે કિ ઉન મે કોઈ કમી કી જાએ યા ઝયાદતી યા તહરીફ કી જાએ યા તઅતીલ. (નફી).

સોવમ : અલ્લાહ કી સિફાત કી હકીકત, કિન્ન ઔર કૈફીયત કા ઈદરાક કિસી કે લિએ મુમકીન નહી.

પહલી બુનિયાદ કા મતલબ હે, અલ્લાહ કી મિષ્લ કોઈ ચીઝ નહી, ઈસ લિયે વહ ઈસ બાત સે પાક હે કિ વ અપની કિસી સિફત મે મખ્લુક કી સિફત કે મુશાબા હો.

“ઉસ કી મિષ્લ કોઈ નહી.” સુરહ શુરા - ૧૧

“ઉસ કા કોઈ હમસર નહી.” સુરહ ઈખલાસ - ૪.

બઅઝ ઉલ્માને ઉસ કા મતલબ ઈન અલ્ફાઝ મે બયાન કિયા હે :

“ઉસ કી ઝાત જેસી કોઈ ઝાત નહી, ઉસ કે નામ જેસા કોઈ નામ નહી, ઉસ કે કામ જેસા કોઈ કામ નહી, ઉસકી સિફત જેસી કોઈ સિફત નહી, સિવાએ લફઝી મવાફેક્ત કે. વહ કદીમ ઝાત ઉસ સે કહીં બુલંદ હે કિ ઉસ કે લિયે કોઈ હદિષે સિફત હો જેસે યે નામુમકીન હે કિ નૌપેદા ઝાત કે લિયે કોઈ કદીમ સિફત હો.” (તફસીર કુરતબી).

ઈસ એઅ્તબાર સે અલ્લાહ કો હર ઉસ ચીઝ સે પાક માનના ઝરૂરી હે જો ઉસકે અપને ઔર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે બયાન કરદહ વસ્ફ કે ખિલાફ હો. બિનાબરી તોહીદે સિફાત કા તકાઝા હે કિ ઉસ કો બીવી સે, ઔલાદ સે, શરીક સે, હમસર ઔર મદદગાર સે, ઉસ કી ઈઝાઝત કે બગૈર કિસી શિફારસી સે, વલી ઔર દોસ્ત સે, આજીઝી ઔર કમઝોરી સે પાક માના જાએ. ઈસી તરહ યેભી ઈસ કા તકાઝા હે કિ ઉસે નીંદ સે, ઉંઘ સે, તઅબ વ થકાન સે, મૌત સે, જહાલત સે, ઝુલ્મ સે, ગફલત ઔર ભુલ સે ઔર ઈસ કિસ્મ કે દીગર નકાઈસ સે પાક તસ્લીમ કિયા જાએ.

દુસરી બુનિયાદ કા તકાઝા હે કિ અલ્લાહ કે અસ્માઅ વ સિફાત કો ઈસ તરહ માના જાએ જેસે વહ કુર્આને કરીમ યા અહાદીષ મે વારીદ હુએ હે. ઈન કા તમામ તર મદાર સિમાઅ વ નકલ પર હે, રાએ ઔર ક્યાસ વ અક્લ પર નહી. પસ અલ્લાહ-અઝ્ઝ વઝલ કા વહી વસ્ફ બયાન કિયા જાએ જો ખુદ રસુલુલ્લાહ સલલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને બયાન ફરમાયા હે ઔર ઉસી નામ સે ઉસે પુકારા જાએ જો ખુદ ઉસ ને યા તો રસુલુલ્લાહ સલલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમને ઉસ નામ સે ઉસે પુકારા હે. ઈસ લિયે કિ અલ્લાહતઆલા હી અપની ઝાત કો ઔર અપની સિફાત ઔર અસ્માઅ કો ખુબ જાનતા હે ઔર અલ્લાહ કે રસુલ કી બાત ભી ઉસ કી બાબત ઈસ લિયે સહીહ હે કિ વહ ભી સાદીક ઔર મસદુક ઔર વોહ વોહી બાત બતલાતે હૈ જીસ્કી ખબર ઉન કો વહી કે ઝરીએ

સે દી જાતી હે, ઈસ લિયે અલ્લાહ રસુલ કે બયાન કરદહ અવસાફ વ અસમાઅ સે તજાવુઝ કરના જાઈઝ નહી હે. નઈમ બિન હમ્માદ કા કૌલ હે.

"જીસને અલ્લાહ કો મખ્લુક કે સાથ તશ્બીહ દી, ઉસ ને કુફ્ર કિયા જીસને ઉસકે ઈસ વસ્ફ કા ઈન્કાર ક્યા જો ખુદ ઉસને યા ઉસ કે રસુલ ને બયાન કિયા ઉસ ને ભી કુફ્ર કિયા ઔર અલ્લાહ કો ઉસ સિફત કે સાથ મુ-ત્ત-સિફ કરના જો ખુદ ઉસને અપને લિયે યા ઉસ કે રસુલ ને ઉસ કે લિયે બયાન કિ, તશ્બીહ ઔર તમષીલ નહી હે."

યઅ્‌ની અલ્લાહ કો કિસી કે સાથ તશ્બીહ દેના યા ઉસકો કિસી કે મિષ્‌લ બયાન કરના કૂફ્ર કરના હે. લેકિન અલ્લાહ કી ષાબિત શુદહ સિફાત કો જીસ તરહ વહ વારીદ હુઈ હે, બયાન કરના. તશ્બીહ વ તમષીલ કે ઝૈલ મે નહી આતા. ઈસસે યે બાત વાઝેહ હોતી હે કિ અસમાઅ વ સિફાત બારીત્‌આલા કો ઉસી તરહ માના જાએ જીસ તરહ વહ કિતાબ વ સુન્નત મે બયાન હુઈ હે ઔર ઉન કો ઉન હી ઝાહીરી મઅનો પર મહમુલ કિયા જાએ જો લુગતે અરબ સે વાઝેહ ઔર ઝાહીર હો. ઈન ઝાહીરી મઅ્‌નોકા ઈન્કાર કરકે અલ્લાહ કી સિફાત કા ઈન્કાર કિયા જાએ ન ઉન કો ઉન કે ઝાહીરી મઅ્‌નો સે ફેરા જાએ. યઅ્‌ની તઅતીલ કી જાએ ન તહરીફ વ તાવીલ બલ્કિ ઉન કે ઝાહીરી મફહુમ પર બિલા કૈફ વ તશ્બીહ ઈમાન રખ્ખા જાએ.

તિસ્‌રી બુનિયાદ કા તકાઝા યે હે કિ કુરઆન વ હદીષ મે બયાન કરદહ અસ્‌માઅ વ સિફાત પર ઈમાન રખા જાએ, ન ઉન કી કૈફીયત પુછી જાએ ન ઉનકી કિના વ હકીકત કી બહષ વ કુરેદ મે બળા જાએ. ઈસ લિયે કિ સિફાત, અપને મૌસુફ કે એઅ્‌તબાર સે મુખ્તલીફ હોતી હે. અલાવહ અઝીં સિફત કી કૈફિયત ઉસ વક્ત તક વાઝેહ નહી હોતી જબતક કૈફિયતે ઝાત કી શનાખ્ત ન હો ઔર જબ અલ્લાહ કી જાત કી કિના ઔર હકીકત વ કૈફીયત કા કિસી કો ઈલ્મ હે ન ઉસકી બાબત સવાલ કરના હી જાઈઝ હે તો ઉસકી સિફાત કી કૈફીયત કે બારેમે સવાલ કરનાભી નાઝાઈઝ હે, ક્યુંકિ ઉસ કૈફીયાતે સિફાત કા કોઈ ઈલ્મ કિસી કે પાસ નહી હે. ઈસી લીયે કિસી સલફ

કા યે કોલ મશ્હુર હે, જબ ઉન સે ઈસ્તવા અલલ અર્શ કી કૈફિયત પુછી ગઈ તો ઉન્હોને જવાબ દિયા.

"ઈસ્તવા મઅ્લુમ હે (ય્અની કુરઆન મે અલ્લાહ કે ઈસ્તવા અલલ અર્શ કા ઝિક્ર હે) લેકિન ઉસ કી કૈફિયત ના મઅ્લુમ હે, તાહમ ઉસ પર ઈમાન રખના વાજીબ હે ઔર ઉસ કી બાબત સવાલ કરના બિદઅત હે."

(અલ રયઝતુલ નદીયહ - ૨૯, બહવાલા "અલઈમાન"-૩૧.)

ઈસી તરહ અલ્લાહ કી દીગર સિફાત કા મુઆમલા હે, વહ આસ્માને દુનિયા પર નૂઝૂલ ફરમાતા હે જો સહીહ હદીષ સે ષાબિત હે. લેકિન કિસ તરહ ? યે કૈફીયત હમ બયાન નહી કર સકતે, વોહ સુન્તા હે, દેખતા હે, કલામ ફરમાતા હે લેકિન કૈસે ? હમે ઉન કી કૈફીયત કા ઈલ્મ નહી. જબ હમ કૈફીયતે ઝાત હી સે નાવાકિફ ઔર બેખબર હે, તો સિફાત તો મોસુફ કી ફરઅ ઔર ઉસ્કે તાબે હોતી હે, ફિર હમ ઉન સિફાત કિ કૈફીયત કો કિસ તરહ જાન સકતે હે ? ઈસ લિયે જબ યે બાત મુતહકિક હે કિ નફસુલઅમ્ર મે અલ્લાહ અઝ્વજલ કા વુજૂદ હે ઔર વહ તમામ સિફાતે કમાલ કો મુસ્તવજિબ હે ઔર મખલુક મે સે કોઈ ઉસ કી મિષ્લ ઔર મુશાબા નહી તો ઉસકા સમિઅ વ બશીર, કલામ વ નૂઝુલ ઔર ઈસ્તવા વગેરહ સિફાત ભી ષાબિત હે ઔર વહ સિફાતે કમાલ સે મુ-ત્ત-સિફ હે. જિનમે વહ મખલુકાત કે સમિઅ વ બશીર, કલામો નૂઝુલ ઔર ઈસ્તવા સે મુષાબેહત નહી રખતા.

તોહીદે અસ્માઅ વ સિફાત કે તકાઝે

(૧) મઝકુરહ તફસીલ સે વાઝેહ હે કિ અલ્લાહ કી સિફાત કો મખલુક કી સિફાત કે સાથ તશ્બીહ નહી દી જા સકતી, જૈસે ઈસાઈયો ને હઝરત મસિહ અલયહીસ્સલામ કો, યહૂદીયો ને હઝરત ઉઝૈર કો ઔર મુશરીકીન ને અપને બુતો કો અલ્લાહ કે મુશાબેહ કરાર દિયા યા જૈસે બઅઝ લોગોને અલ્લાહ કે ચહેરે કો મખલુક કે ચહેરે સાથ, અલ્લાહ કે હાથ કો મખલુક કે હાથ કે સાથ, અલ્લાહ કે સુનને કો મખલુક કે સુનને કે સાથ તશ્બીહ દી.

(૨) તાવીલ કે ઝરીએ સે અલ્લાહ કે અસ્માઅ મ સિફાત મે તહરીફ ઔર તગય્યુર વ તબદીલી જાઈઝ નહી. ઈસ લિયે કુરઆન વ હદીષમે વારિદ સિફાતે ઈલાહી (વજ - ચેહરા, યદ-હાથ, ઈસ્તિવા, નૂઝુલ, ગઝબ, વ રઝા વગૈરહ) કે મ્આના મે ઐસી તાવીલ કરના જિન સે યે સિફાત બે મઅ્ની મુઅત્તલ ઔર બાતિલ હો જાએ યા ઈન મે સે કિસી કા ઈન્કાર લાઝિમ આએ, મિનહાઝે સલફ કે ખિલાફ હે.

(૩) અલ્લાહ કી કિસી સિફાત કી કૈફીયત બયાન નહી કી જા સકતી ન ઉનકી હકીકત કા ઈદરાક કિયા જા સકતા હે. ઈસ બારે મે ઈમામ શાફઈ રહ. કા કૌલ બળા જામેઅ હે, હર મુસલમાન કે લિયે લાઝિમ હે કિ વહ યહી કહે :

“મે ઈમાન લાયા અલ્લાહ પર, ઉસ પર જો અલ્લાહ કી તરફ સે આયા, અલ્લાહ કી મુરાદ કે મુતાબિક ઔર ઈમાન લાયા મે અલ્લાહ કે રસુલ પર ઔર ઉસ પર જો અલ્લાહ કે રસુલ કી તરફ સે આયા, રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કી મુરાદ કે મુતાબીક.”

(“અલ ઈમાન” મુહમ્મદ નઈમ યાસીન - ૩૨.)

શિર્ક ક્યા હે ઔર મુશ્રિક કૌન ?

અલ્લાહતઆલા કા ફરમાન હે :

“બે શક અલ્લાહતઆલા શિર્ક કો માફ નહી ફરમાએગા, ઉસ કે અલાવહ જો ગુનાહ હોગે, તો વહ જિસ કે લિયે ચાહેગા, મુઆફ ફરમાદેગા ઔર જો અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક કા ઈરતેકાબ કરતા હે તો યકીનન ઉસને એક બહુત બળા ગુનાહ (બુહતાન) બાંધા.” (સુરહ નિસાઅ - ૪૮.)

એક દુસરે મુકામ પર અલ્લાહ ને ફરમાયા :

“બિલાશુબહા જો અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક કરતા હે, તો યકીનન અલ્લાહ ને ઉસ પર જન્નત હરામ કર દી હે ઔર ઉસ કા ઠીકાના જહન્નમ હે ઔર ઝાલિમો (મુશરીકો) કે લિયે કોઈ મદદગાર નહી હોગા.”

(સુરહ માઈદહ - ૭૨.)

ઈસ કિસ્મ કી મુત્અદ્દિદ આયાત હે જિન મે અલ્લાહતઆલા ને શિર્ક કી મઝમ્મત કી હે, ઉસે ઝુલ્મે અઝીમ કરાર દિયા હે ઔર ઉસ્કી વજહ સે તમામ આમાલ કે બાતિલ હોને કી ખબર દી હે. શિર્ક કી ઈતની મઝમ્મત ક્યોં કી ગઈ હે ? ઈસ લિયે કિ યે નાકાબિલે માફી ઝુર્મ હે, અગર એક મુશરીક ને દુનિયા મે હી શિર્કસે તૌબા ન કી ઔર તોહીદ કા રાસ્તા ન અપનાયા ઔર શિર્ક કરતે કરતે હી ફૌત હો ગયા, તો ઉસકે લિયે માફી કી કોઈ સુરત નહી. ઉસકે લિયે જહન્નમ કી દાઈમી સઝા હે. જૈસે કાફિર, અલ્લાહ કો ન માનનેવાલા, હંમેશા જહન્નમ મે રહેગા, ઐસે હી અલ્લાહ કો માનને કે બાવજુદ શિર્ક કરનેવાલા હંમેશા જહન્નમ મે રહેગા, ઈન દોનો કો જહન્નમ કે અઝાબ સે કભી નજાત નહી મિલેગી, યહિ વજહ હે કિ હર નબી ને આકર અપની કૌમ કો સબ સે પહલે તોહીદ હી કા દર્સ દીયા ઔર ઉસે શિર્ક સે રોકા, જૈસાકી કુરઆન મે સરાહત હે.

શિર્ક ક્યા હે ? જબ શિર્ક કી સજા દાઈમી જહન્નમ હે ઔર તમામ અંબીયા ને રદ્દે શિર્ક હી કો સબ સે ઝયાદહ એહમીયત દી. તો ઝરૂરી હે કિ હમ મઅલુમ કરે કિ શિર્ક ક્યા હે ?

દો ખાલિક ઔર દો મઅબુદો કા અકિદહ

શિર્ક કી પહલી કિસ્મ

શિર્ક કા એક મતલબ તો યે હે, ઝાત કે એઅ્તેબાર સે મુખતલીફ ઈલાહ (મઅબુદ ઔર કાએનાત મે તસર્રૂફ કરને કા ઈખ્તિયાર રખનેવાલે) તસ્લીમ કરના.

યઅ્ની યે અકીદહ રખા જાએ કિ કાએનાત કા ખાલિક વ માલિક ઔર ઉસકો મુદબ્બીર વ મુન્તઝિમ (તદબીર કરનેવાલા ઔર ઈન્તિઝામ કરનેવાલા) એક મઅ્બુદ નહી હે, બલ્કિ કઈ મઅ્બુદ હે. જૈસે મજુસીયો (આતિશ પરસ્તો) કા અકીદહ થા ઔર હે કિ કાએનાત મે ખાલિક દો હે, એક શર કા ખાલિક, દુસરા ખૈર કા. એક ઝુલ્મત કા ખાલિક દુસરા નુર કા.

અલ્લાહતઆલા ને ઈસ અકીદે કી નફી ફરમાઈ ઔર ફરમાયા કિ ઐસા નહી હે. બલ્કિ હર ચીઝ કા ખાલિક સિર્ફ એક હી હે ઔર મુદબ્બિર વ મૂન્તઝિમ ભી સિર્ફ વહી એક. ક્યુંકિ અગર કાએનાત મે દો ઈલાહ (મઅ્બુદ) હોતે ઔર ઉસમે દોનો કા તસર્રૂક ઔર ઈરાદહ કારફરમા હોતા, તો યે નિઝામે આલમ ઈસ તરહ કભી દુરસ્ત ન રહેતા જેસે વોહ હજારો સાલો સે હે. ચાંદ, સુરજ કા તુલુઅ વ ગુરુબ, રાત ઔર દિન કા આના-જાના, મોસમો કા તગય્યુર વ ત-બ-દૂલ, કભી બહાર, કભી ખિઝા, સરદી-ગરમી, સરદીયો મે દિનો કા છોટા ઔર રાતો કા લંબા હોજાના ઔર ગરમીયો મે ઈસ કે બરઅક્સ દિનો કા લંબા ઔર રાતો કા છોટા હો જાના. યે નિઝામે આલમ હજારો સાલ સે યુંહી કાઈમ ચલા આ રહા હે, ઈસ મે કભી તબદીલી આઈ હે ન ઈસ મે કોઈ ગલતી હુઈ હે, ન ઈસકે દરમિયાન કભી કોઈ તસાદુમ હી હુઆ હે. યે યકસાનિયત, ઈસ્તેહકામ ઔર હર ચીઝ કી ઉસ્તુવારી, ઈસ બાત કી દલિલ હે કિ ઈસ કાએનાત કા પૈદા કરનેવાલા ભી એક હે ઔર ઈસ મે ઝમ વ તસર્રૂફ ભી ઉસી કા કાર ફરમા હે. ન ઉસ્કી તખલીક મે કિસી ઔર કી શીરકત હે ન ઉસ્કી તદબીર વ ઈન્તઝામ મે કિસી ઔર કા હુક્મ ચલતા હે. ક્યુંકિ ખાલિક અગર એક કે બજાએ દો યા ઉસ સે ઝ્યાદહ હોતે તો યે ઈસ્તહકામ વ ઉસ્તવારી કભી ન હોતી. કુરઆન ને ઈસ કો યું બયાન ફરમાયાઃ

“અગર આસ્માન વ જમીન મે અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઔર ભી મઅ્બુદ હોતે, તો આસ્માન વ ઝમીન કા યે નિઝામ ખરાબ હો જાતા”

(સુરહ અંબિયા ૨૨.)

યઅ્ની અગર વાકેઈ આસ્માન વ ઝમીન મે દો યા ઉસ્સે ઝયાદહ મઅ્બુદ હોતે, તો કાએનાત મે તસર્રૂક કરનેવાલી કઈ હસ્તિયાં હોતી, મુખ્તલીફ મઅબુદોકા ઈરાદહ વ શઉરકાર ફરમા હોતા ઔર જબ ઐસા હોતા યાની કઈ હસ્તિયો કા ઈરાદહ વ શઉરકાર ફરમા હોતા ઔર જબ ઐસા હોતા યાની કઈ હસ્તિયો કા ઈરાદહ ઔર ફૈસલા કાએનાત મે ચલતા, તો યે

નઝમે કાએનાત ઈસ તરહ કાઈમ રહ હી નહી સકતા થા. જો ઈબ્તેદાએ આફરીનસ (જબસે કાએનાત બની તબ) સે બગૈર કિસી અદના તવક્કુફ (છોટી રૂકાવટ) કે, કાઈમ ચલા આ રહા હે. ક્યુંકિ ઈનકા ઈરાદહ એક દુસરે સે ટકરાતા, ઉન કી મરઝી કા આપસ મે તસાદુમ હોતા, ઉસ કે ઈખ્તિયારાત એક દુસરે કી મુખાલીફ સિમ્ત મે ઈસ્તેમાલ હોતે, જીસકા નતિજા અબતર (બુરા) ઔર ફસાદ કી સુરત મે રુ-નુમા હોતા ઔર અબ તક ઐસા નહી હુઆ તો ઈસ કે સાફ મઅની યે હે કિ કાએનાત મે સિર્ફ એક હી હસ્તિ હે જીસ કા ઈરાદહ વ મષીય્યત કાર ફરમા હે, જો કુછ ભી હોતા હે, સિર્ફ ઔર સિર્ફ ઉસી કે હુક્મ પર હોતા હે, ઉસકે દિયે હૂએ કો કોઈ રોક નહી સકતા ઔર જીસસે વહ અપની રહમત રોક લે, ઉસ કો કોઈ દેનેવાલા નહી. એક દુસ્રે મકામ પર અલ્લાહતઆલા ને ફરમાયા.

"અલ્લાહ કી કોઈ અવલાદ નહી હે ઔર ન ઉસકે સાથ કોઈ મઅ્બુદહી હે, અગર ઐસા હોતા તો હર મઅ્બુદ અપની પૈદા કરદહ ચીઝોકો ખુદ લે જાતા (ઔર ઉસ્મે અપની મરઝી સે તસર્રૂફ કરતા) ઔર ઉન મે એક દુસરે પર ચઢ દોળતા." (સુરહ મુઅમીન - ૯૧.)

મતલબ ઈન દોનો આયતો કા યે હે કિ જબ નઝમે આલમ મે આજ તક કોઈ ઈખ્તેલાફ વ ફસાદ રૂનમા નહી હુઆ તો માન લેના ચાહીએ કિ કાએનાત મે ખાલિક વ માલિક ઔર મુદબ્બીર વ મુન્તઝિમ એક હી અલ્લાહ હે, ઈસ કા ઈન્કાર રોઝે રોશન જૈસી હકીકત કા ઈન્કાર હે.

શિર્ક કી દુસરી ઔર આમ કિસ્મ

શિર્ક કી દુસરી કિસ્મ, જો આમ હે, અલ્લાહ કી ઝાત મે તો નહી, ઉસ કી સિફાત મે દુસરો કો શરીક કરના હે, જૈસે આલેમુલ ગૈબ હોના. દુર ઔર નઝદીક સે હર એક કી ફરીયાદ સુન લેના, મા-વરાએ અસબાબ (અસ્બાબ કે બગૈર) તરીકે સે નફા-નુકશાન પહૂંચાને પર કાદિર હોના, વગૈરહ. યે સબ અલ્લાહ કી ખાસ સિફાત હે, અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ભી ઈન સિફાત કા હામિલ નહી હે, ન કોઈ નબી, ન કોઈ વલી, ન કોઈ ઔર હી. અગર કોઈ

અલ્લાહ કે સિવા કિસી કો ઈલ્મે ગૈબ સમજતા હે, હર એક કી ફરીયાદ સુનને પર ઔર મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે નફા-નૂકશાન પહૂંચાને પર કાદિર સમજતા હે, તો ગોયા ઉસ્ને અલ્લાહ કી સિફાત દુસ્રો મે માનકર ઉનકો અલ્લાહ કા શરીક કરાર દે દીયા.

ઈસી તરહ ઈબાદત કા હક સિર્ફ એક અલ્લાહ કા હે, ઈબાદત કી તમામ કિસ્મે ઉસીકે લીયે હે, નમાઝ પઢના, રોઝા રખના, ઉસ્કે સામને દસ્ત બસ્તા તઅ્ઝીમન ખળે હોના. નઝરો નિયાઝ દેના, ઉસસે દુઆએઁ કરના, મા-ફવકુલ અસ્બાબ તરીકે સે ઉસ્કી ગિરફત સે ડરના ઔર ઉસસે ઉમ્મીદે વાબસ્તા કરના વગૈરહ. યે સબ ઈબાદત કી કિસ્મે હે જો સિર્ફ અલ્લાહ કે લિયે ખાસ હે. ઈસ લિયે નમાઝ ભી સિર્ફ અલ્લાહ કે લિયે પઢી જા સકતી હે, નિયાઝ ભી ઉસી કે નામ કી દી જા સકતી હે, તઅ્ઝીમ કે તોર પર દસ્ત બસ્તા કયામ ભી ઉસી કા હક હે, દુઆએ માંગના ઔર ઈસ્તીમદાદ વ ઈસ્તેગાષા કરના ભી ઉસી સે જાઈઝ હે.

ઈન મે સે કોઈ કામ ભી કિસી ઔર કે કે લિએ કિયા જાએગા, તો વહ શિર્ક હો જાએગા ઔર યે શિર્ક તોહીદે ઉલુહીયત મે હોગા. શિર્ક કી યે દુસરી કિસ્મ બહુત આમ રહી હે. મુશ્રેકીને અરબ કા શિર્ક ભી યહી થા જો આજ કે મુશ્રેકીન કા હે, ઉન્કા શિર્ક ભી યહી હે ઔર આજકલ કે નામ નિહાદ મુસલમાનો કે અન્દર ભી ઈસ શિર્ક કે મુઝાહીર આમ હે. ઈસ શિર્ક કે મુરતકિબ તોહીદે રબુબિયત કે કાઈલ રહે હૈ ઔર હે. તોહીદે રબુબીયત કા મતલબ હે કિ ઈસ કાએનાત કા ખાલિક વ માલિક ઔર સબ કા પાલનહાર સિર્ફ એક અલ્લાહ હે. ચુનાંચે કુરઆન મે સરાહત હે. અલ્લાહતઆલા ફરમાતા હે :

“ઉન સે પુછીએ ! જમીન ઔર જો કુછ ઉસમેં હે, કિસ કા હે ? અગર તુમ ઈલ્મ રખતે હો ? તો વહ જવાબ દેંગે (યે સબ) અલ્લાહ કા હે.... ઉન સે પુછીએ, સાતોં આસમાન કા રબ ઔર અર્શે અઝીમ કા રબ કોન હે ? તો વોહ યકીનન કહેંગે, અલ્લાહ હી હે... ઉન સે પુછીએ ! કૌન હે જીસ કે હાથ મેં હર

ચીઝ કા ઈખ્તિયાર હે ? ઔર વહી સબ કો પનાહ દેતા હે, ઉસ કે મુકાબલે મે કીસી કો પનાહ નહી દી જા સકતી, તો વહ યહી કહેંગે કિ યે સબ કામ અલ્લાહ હી કે હે.'' (સુરહ મુઅમીનુન - ૮૪, ૮૫, ૮૬, ૮૭, ૮૮, ૮૯.)

''પુછીએ ! કોન હે જો તુમ્હે આસ્માન વ ઝમીન મે રોઝી પહૂંચા રહા હે ? યા કોન હે જો માલિક હે (તુમ્હારે) કાનોં ઔર આંખો કા ? ઔર કૌન હે જો નિકાલતા હે ઝિન્દહ કો મુર્દો સે ઔર નિકાલતા હે મુર્દો કો ઝિન્દહ સે ? ઔર કોન હે જો તદબીર કરતા હે સારે કામો કી ? તો વહ (ઈન સબ કે જવાબ મે) કહેંગે, અલ્લાહ.'' (સુરહ યુનસ - ૩૧)

''અગર આપ ઉન્સે પુછેં કે કિસ ને પેદા કિએ આસ્માન ઔર ઝમીન, તો જરૂર કહેંગે, અલ્લાહ ને.'' (સુરહ ઝુમર-૩૮)

કુરઆન કરીમ કી ઈન તશરીહાત સે વાઝેહ હે કિ મુશ્રિકીને અરબ માનતે થે કે આસ્માન વ ઝમીન કા ખાલિક અલ્લાહ હે, રોજી દેનેવાલા અલ્લાહ હે, કાએનાત કી તદબીર કરનેવાલા અલ્લાહ હે, જિન્દગી દેને ઔર મૌત સે હમકિનાર કરનેવાલા અલ્લાહ હે ઔર હર ચીઝ કા ઈખ્તિયાર ઉસી કે પાસ હે. જબ વહ યે સબ કુછ માનતે થે, તો ફીર વોહ મુશરીક ક્યોં કરાર પાએ ? ઈસ લિયે કિ વહ સિર્ફ તોહીદે રબુબીયત કો માનતે થે ઔર તોહીદે ઉલુહીયત કે કાઈલ નહી થે. ઔર ખુદાઈ ઈખ્તિયારાત વ અવસાફ મે ઔર ઉસ કે હક્કે ઈબાદત મે દુસરો કો શરીક માનતે થે, ઈસ લિયે અલ્લાહ ને ઉન કો મુશ્રિક કરાર દીયા.

ઈસસે માલુમ હુઆ કિ સિર્ફ તોહીદે રૂબુબીયત કો માન લેના કાફી નહી હે, ઉસ કે કાઈલ તો મુશ્રિકીને અરબ ભી થે. તોહીદે રૂબુબીયત કે સાથ તોહીદે ઉલુહીયત કો માનના ભી ઝરુરી હે, જબ તક તોહીદે ઉલુહીયત કો નહી માના જાએગા, તોહીદ કે તકાઝે પુરે નહી હોંગે. યઅ્ની યે તસ્લીમ કિયા જાએ કિ જિસ તર્હ વહ ઝાત કે એઅતબાર સે વાહિદ હે, ઈસી તરહ સિફાત કે એઅતબાર સે ભી વાહિદ હે, ઉસકી સીફાત કિસી કે અન્દર નહી પાઈ જાતી. ઈસી તરહ ઈબાદત કી સભી કિસ્મો કા મુસ્તહિક ભી સિર્ફ વોહી હે.

જિસ તરહ નમાઝ અલ્લાહ કે સિવા કિસી કે લિયે નહી પઢી જા સકતી, રોઝહ અલ્લાહ કે સિવા કિસી કે લિયે નહી રખા જા સકતા, ઈસી તરહ નઝરો નિયાઝ ભી અલ્લાહ કે નામ કે સિવા કિસી કે લિએ નહી દી જા સકતી ક્યુંકિ નઝર ભી એક ઈબાદત હે. દુઆ ભી અલ્લાહ કે સિવા કિસીસે નહીં માંગી જા સકતી. ક્યુંકિ દુઆ ભી ઈબાદત હે, નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા ઈરશાદ હે તવાફ ભી બયતુલ્લાહ કે સિવા કિસી ઔર જગા કા નહી કિયા જા સકતા.

અફસોસ હે કિ આજ મુસલમાનો કી એક બહુત બળી અકષરીયત ભી મુશ્‌રેકીને અરબ કી તરહ તોહીદે રૂબુબિયત કી કાઈલ હે, લેકિન તોહીદે ઉલુહીયત કી મુન્કિર હે, ઈસલિએ વહ મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે ગૈરૂલ્લાહ સે ભી ઉમ્મીદે વાબસ્તા કરતી હૈ, ગૈરૂલ્લાહ કે નામ કી ભી નઝર વ નિયાઝ દેતી હે. ગૈરૂલ્લાહ સે ભી ઈસ્તિમદાદ વ ઈસ્તેગાષા કરતી હૈ. કબરો કા તવાફ કરતી હે, બહુત સે લોગ કબરો કો સજદહ તક કરતે હે. ક્યુંકિ વહ ગૈરૂલ્લાહ મે ભી અલ્લાહ વાલી સિફાત તસ્લીમ કરતે હે. હાલાંકી યે શિર્ક હે.

ક્યા મુસલમાનો કો ઉન કે મુશ્રિકાના અકીદે કી વજા સે

મુશ્રિક નહી કહા જા સકતા ?

એક મુગાલતે કી વઝાહત.

બઅ્‌ઝ લોગ કહતે હે કિ હમારે મુલ્ક મે જો લોગ આસ્તાનો ઔર કબરો પર જાકર ઈસ્તેગાષા વ ઈસ્તિમદાદ કરતે, હત્તા કિ ઉન કી કબરો કો સજદહ તક કરતે હે, ઉન્હે મુશ્રિક નહી કહા જા સકતા, યા ઉન્હે મુશ્રિક નહી કહના ચાહિયે, ઉન કા ઈસ્તિદલાલ યે હે કિ કુરઆન ને મુશ્રિક કી ઈસ્તિલાહ સિર્ફ અહલે મક્કા ઔર અરબ કે દીગર મુશ્રિકીન કે લિએ ઈસ્તમાલ કી હે ઔર યહૂદ વ નાસારા કો અહલે કિતાબ કહા હે, હાલાંકિ ઉન કે અકીદે ભી મુશ્રિકાના હી થે, લેકિન ઉન કો કુરઆન મજીદમે અલ્લાહતઆલા ને મુશરીક કે લફ્ઝ સે મુખાતિબ નહી ફરમાયા. યે ઈસ્તિદલાલ ઈલ્મી લિહાઝ સે અપને અન્દર કોઈ વઝન નહી રખતા. ક્યુંકિ નુઝુલે કુરઆન કે વક્ત જો ફિરકે થે, વો

વૈસે તો સારે હી કાફિર ઔર મુશ્રિક થે, અલ્લાહતઆલા સબ કે લિયે કુફ્ફાર વ મુશ્રેકીન કે અલ્ફાઝ ઈસ્તિમાલ ફરમા સકતા થા ઔર વાકેઆત કે એઅતબાર સે યે સહીહ હોતા. લેકિન અલ્લાહ ને એસા નહી કિયા ક્યોં ? ક્યા ઉસ્કી વજહ યે થી કિ યહૂદ વ નાસારા અકિદે કે લિહાઝ સે મુશ્રિક નહી થે ? ઔર સિર્ફ બુતોકે પુજારી અરબ હી મુશ્રિકાના અકીદો કે હામિલ થે ? યકીનન યે વજા નહી હો સકતી. ક્યુંકિ યહૂદ વ નસારા કે મુશ્રિકાના અકીદો કી વઝાહત ખુદ કુરઆન ને કી હે. ક્યા હઝરત ઈસા ઔર ઉનકી વાલેદહ હઝરતે મરયમ કો ઈલાહ (મઅ્બુદ)માનના મુશ્રિકાના અકીદહ નહી હે ? ક્યા અલ્લાહ કી બાબત યે કહેના કિ "વો તીન (ખુદાઓ) મે સે તિસરા હે." મુશ્રિકાના અકીદા નહી હે ? હઝરતે ઉઝૈર ઔર હઝરતે મસિહ કો અલ્લાહ કા બેટા કરાર દેના મુશ્રિકાના અકિદા નહી હે ? ઔર ક્યા કુરઆનને ઉન કે ઈન અકિદો કો લફઝે કુફ્ર સે તઅબીર નહી કિયા હે ? અગર ઈન બાતો કા જવાબ ઈસ બાત મે હે (ઔર યકીનન ઈસ બાત મે હે, ક્યુંકિ યે સબ કુરઆન મે મઝકુર હે). તો ફિર સવાલ હે કિ ઈનકે મઝકુરહ અકીદો કી વજહ સે યહૂદ વ નસારા કો મુશ્રિક ઔર કાફિર કહા જા સકતા હે યા નહી ? કાફિર કા લફઝ તો ઉન કે લિયે સરાહતન કુરઆન મે ભી ઈસ્તિમાલ હુઆ હે. ગોયા અસલ સવાલ યે રહ ગયા, ઉન્હે મુશ્રિક કહા જા સકતા હે યા નહી ?

હમારા જવાબ યે હે કિ મઝકુરહ અકીદે મુશ્રિકાના હે, ઈસ લિયે ઈન અકીદો કે હામેલિન ભી યકીનન ઉસી તરહ મુશ્રિક હે, જૈસે લાત વ ઉઝ્ઝા કે પુજારી મુશ્રિક થે. અબ યે સવાલ સામને આતા હે કિ ફિર કુરઆન ને ઉન કો સરાહત કે સાથ મુશ્રિક ક્યોં નહી કહા ? ઔર ઉન્હે મુશ્રિકીને અરબ કી મુકાબલે મે અહલે કિતાબ કે અલફાઝ સે ક્યોં મુખાતબ કિયા ? હમારે નાકિસ ફહેમ કે મુતાબિક ઈસકી અસલ વજહ તમામ મોજૂદ ફિરકો કા ઈમ્તિયાઝ ઔર તશખ્ખુસ થા, અગર સબ કે લિએ એક હી લફઝ "મુશ્રિક" ઈસ્તિમાલ કિયા જાએ, તો કિસી ભી ફિરકે કા ઈમ્તિયાઝ બાકી ન રહતા, જબ કિ અલ્લાહતઆલા કી મષીય્યત ઉન કે ઈમ્તિયાઝ કો બાકી રખના થા. યહૂદ

વ નસારા કા ઈમ્તિયાઝ યે થા કિ વહ અલ્લાહ ઔર ઉસકે રસુલ કે માનનેવાલે થે, ઉન્હે આસ્માની કિતાબો સે ભી નવાઝા ગયા થા, લેકિન ઉસ કે બાવજૂદ વહ અમલ વ એઅતકાદ કી ખરાબિયો મે મુબ્તલા હો ગએ. ઉન્હે બાર બાર અહલે કિતાબ કે લફઝ સે ખિતાબ કરને મે યહી હિકમત થી કિ ઉન્હે ઉન કે ઝુર્મ ઔર મઅસીયત વ તુગયાન કી શનાઅત વ કબાહત કો ઝ્યાદહ સે ઝ્યાદહ નુમાયા કરકે દિખલાયા જાતા ઔર વહ ઉસી તરહ હો સકતા થા કિ ઉન્હે યાદ દિલાયા જાતા કિ તુમ લોગો ને અહલે કિતાબ હોને કે બાવજૂદ યે-યે કિયા ઔર ઈસ-ઈસ કિસ્મ કે અકીદે ગઢ લિએ, જો સરાહત કુફ્ર હે. ઈસ કા મતલબ હરગિઝ યે નહી હે કિ ઉન કે અન્દર શિર્ક નહી પાયા જાતા થા ઔર ઈસ એઅતબાર સે વહ મુશ્રિક નહી થે. યકીનન જીસ તરહ વહ કાફિર થે, મુશ્રિક ભી થે. ઉન્હે અહલે કિતાબ સિર્ફ અરબો સે મુમતાઝ કરને કિ લિએ કહા ગયા, જૈસે અરબો કો કુરઆન ને ઉમ્મી ભી કહા, ક્યુંકિ ઉન કી અકષરીયત અનપઢ થી, જબ કિ અહલે કિતાબ મે તઅલ્લુમ વ ત-અ્લીમ કા સિલસિલા કાઈમ થા, ઈસ લિએ ઉન્હે ઉમ્મી નહી કહા ગયા. ઈસ કી વજા સે ઈસ મામલે મે દોનો કા અપના અપના ઈમ્તિયાઝ થા, અરબ બીલઉમૂમ અનપઢ થે ઔર અહલે કિતાબ કી અકષરીયત પઢી-લિખી. ઈસ લિએ એક કો અહલે કિતાબ ઔર દુસરે કો ઉમ્મી કહા ગયા. ઈસ કા યે મતલબ નહી કિ અરબો મે કોઈ ભી પઢા લિખા ન થા યા અહલે કિતાબ મે કોઈ અનપઢ ન થા, યે ઉમૂમી એઅતબાર સે ઉન કી એક પહેચાન થી જિસ કો અલ્લાહતઆલા ને એક હિકમત વ મસ્લેહત કે તહત બાકી રખા. ઈસ સે કતઅન યે મફહુમ અખ્ઝ નહી કિયા જા સકતા કિ અહલે કિતાબ કો મુશ્રિક નહી કહા જાસકતા. ઈસ કો એક ઔર મિષાલ યું સમજા જા સકતા હે. કુરઆન મે હે :

“બેશક જો લોગ ઈમાન લાએ ઔર જો યહૂદી હુએ ઔર સાબેઈન ઔર નસારા ઔર મજૂસ ઔર વહ લોગ જિન્હોને શિર્ક કિયા, અલ્લાહ કયામત કે દિન ઉન કે દરમીયાન ફૈસલા ફરમાએગા.” (સુરહ હજ્જ - ૧૭)

યહાં અલ્લાહતઆલાને ઈન તમામ ગિરોહોંકા અલગ અલગ નામ લિયા, જો નૂઝુલ કુરઆન કે વક્ત અરબ યા ઉસ્કે કુર્બો જવાર મે થે ઔર ઈમ્તિયાઝી નામો સે મઅરુફ થે, ઉન મે અહલે ઈમાન ઔર યહૂદ વ નસારા કે અલાવહ સાબેઈન ઔર મજૂસ કા નામ ભી હે, સાબેઈન, ફરિશ્તો ઔર સિતારો કે પુજારી થે. મજૂસ સૂરજ પરસ્ત ઔર આતિશ પરસ્તા થે, બલ્કિ મજૂસ દો ખાલિક માનતે થે, એક નૂર ઔર ખેર કા ખાલિક ઔર દુસરા ઝુલમત ઔર શર કા ખાલિક ઔર યે દુનિયા કા વાહિદ ફિરકા હે જો ઝાત કે એઅતબાર સે તઅદુદે ઈલાહ કા કાઈલ હે. વરના દિગર તમામ મુશ્રેકીન ઝાત કે એઅતબાર સે એક હી ઈલાહ કે કાઈલ રહે હે, વહ સિર્ફ સિફાત કે એઅતબાર સે દુસરો કો ખુદાઈ ઈખ્તિયારાત કા હામિલ સમજતે થે, જૈસે આજકલ કે કબર પરસ્ત હે. ગોયા દુનિયા મે અસલ ઔર સબ સે બળે મુશ્રિક મજૂસ થે ઔર હે, લેકિન કુરઆન ને ઉન્કા ઝિક્ર મુશ્રિકો કે સાથ નહી કિયા, બલ્કિ ઉનકે ઈમ્તિયાઝી નામ સે ઝિક્ર કિયા સાબેઈન કા ભી ઉન્કે ઈમ્તિયાઝી નામ સે ઝીક્ર કીયા ઔર ઈન સબ કા નામ લેને કે બાદ ફરમાયા ‘‘ઔર વહ લોગ જિન્હોને શિર્ક કિયા.’’ યાની બુતો કે પુજારી કો અલગ મુશ્રિકીન કે લફ્ઝ સે યાદ કિયા, જબ કિ સાબેઈન ભી સિતારા પરસ્ત ઓર મજૂસ ભી સૂરજ પરસ્ત વ આતિશ પરસ્ત થે ઔર ઈસ એઅતબાર સે યકીનન યે ભી પક્કે મુશ્રિક થે લેકિન ઈસ કે બાવજૂદ કુરઆન ને ઉન કા ઝિક્ર મુશ્રિકીન સે અલગ કિયા. ક્યા ઉસ સે યે ઈસ્તિદલાલ સહીહ હોગા કિ સાબેઈન ઔર મજૂસ મુશ્રિક નહી હે યા ઉન્હે મુશ્રિક નહી કહા જા સકતા ક્યુંકિ કુરઆન ને ઉન્કે લિએ મુશ્રિકીન કી ઈસ્તિલાહ ઈસ્તિમાલ નહી કી ?

અગર સાબેઈન ઔર મજૂસ અપને અકીદો કે એઅતબાર સે મુશ્રિક હે ઔર ઉન્હે મુશ્રિક કહા જા સકતા હે. હાલાંકિ કુરઆન ને ઉન્હે મુશ્રિક નહી કહા, બલ્કિ મુશ્રિકીન સે અલગ ઉન કા ઝિક્ર કિયા હે. તો યકીનન યહૂદ વ નસારા કો ભી ઉન કે અકીદો કી બિના પર મુશ્રિક કહા જા સકતા હે, ગોયા કુરઆન ને ઉન કા ઝિક્ર મુશ્રિકીન સે અલગ કિયા હે. ક્યુંકિ ઈમ્તિયાઝ કે

લિએ અલગ અલગ નામ લેના ઝરૂરી થા. ઈસી તરહ જો નામનિહાલ મુસલમાન મુશ્રિકાના અકાઈદ વ અઅમાલ મે મુબતલા હે, મુસલમાનો મે શુમાર હોને કે બાવજૂદ, મુશ્રિક ક્યું નહી હો સકતે ? યા ઉન્હે મુશ્રિક ક્યું નહી કહા જા સકતા ?

યે સારી ગુફ્તગુ હમ ને તસ્લીમ કરતે હુએ કી હે કિ કુરઆન ને યહૂદ વ નસારા કો મુશ્રિક નહી કહા હે. લેકિન હમારે ખ્યાલ મે યે દ્અવા ભી મુકમ્મલ તોર પર સહીહ નહી હે. યે ઠીક હે કિ સરાહતન ઉન્હે મુશ્રિક નહી કહા ગયા, લેકિન કુરઆન ને ઉન્કે મુશ્રિક હોને કી તરફ વાઝેહ ઈશારા ઝરૂર કિયા હે, દેખીએ કુરઆન ને કહા હે :

‘‘યકીનન ઉન લોગો ને કુફ્ર કિયા જિન્હોને કહા કિ અલ્લાહ, વહી મસીહ બિન મરયમ હે. ઔર મસીહ ને કહા, એ બનીઈસરાઈલ ! અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો, જો મેરા ભી રબ હે ઔર તુમ્હારા ભી. જો અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક કરતા હે, તો અલ્લાહ ને ઉસ પર જન્નત હરામ કર દી હે ઔર ઉસ કા ઠીકાના જહન્નમ હે ઔર ઝાલિમો (મુશ્રિકો) કા કોઈ મદદગાર નહી હોગા.’’ (સુરહ માઈદહ - ૭૨)

કુરઆને કરીમ કી ઈસ આયત કા સિયાક વાઝેહ કર રહા હે કિ મસિહીયોં કા અકીદહ ઈબ્નીયત (બેટા) મસીહ જેસે કુફ્ર હે, વહ શિર્ક ભી હે. ફર્ક સિર્ફ યે હે કિ કુફ્ર કે લિએ સહીહ લફ્ઝ ઈસ્તમાલ કિયા ગયા હે, જબ કિ શિર્ક કે લિએ તઅરીઝ વ કિનાયા (ઈશારે) કા અન્દાઝ અપનાયા ગયા હે. અગર ઈબ્નીયત મસીહ કા અકીદહ શિર્ક ન હોતા યા કમઅઝકમ યે કહા જાએ કિ કુરઆન ને ઉસે શિર્ક સે તઅ્બીર નહી કિયા હે, તો યહાં (મંય્યુશ્રીક બિલ્લાહ) કહને કા કોઈ મતલબ હી નહી રહતા. યે અકીદહ શિર્ક હે, તબ હી તો અલ્લાહ ને ઈસ અકીદે કો કુફ્ર સે તઅબીર કરકે શિર્ક કી સઝા બયાન ફરમાઈ હે. વરના યે કહા જાતા (વમંય્યકફુર બિલ્લાહ) વમંય્યકફુર બિલ્લાહ કી જગહ (વમંય્યુશ્રીક બિલ્લાહ) કહે કર વાજેહ કર દિયા ગયા કિ કિસી કા ઈમ્તિયાઝી નામ કુછ ભી હો, લેકીન અગર ઉસ કે અકીદહ વ અમલ મે શિર્ક

કી આમેઝિશ પાઈ જાએ, તો ઉસ કે અકીદે કો શિર્ક ઔર ખુદ ઉસ કો મુશ્રિક કહા જા સકતા હે, ઈસી લિએ કુરઆન ને ઉન કો યહાં ઝાલિમ સે ભી તઅ્બીર કિયા હે જો યહાં યકીનન મુશ્રિક હી કે મઅ્ની મે હે. ઈસી તરહ કુરઆન કરીમ કી દુસરી આયત હે :

"ઈન યહૂદ વ નસારા ને અપને ઉલ્મા ઔર દર્વેશો કો અલ્લાહ કે સિવા, રબ બના લિયા ઔર મસીહ બિન મરયમ કો ભી, હાલાંકિ ઉન્હે હુક્મ તો યે દિયા ગયા થા કિ વહ સિર્ફ એક ઈલાહ કી ઈબાદત કરે, જિસ કે સિવા કોઈ ઈલાહ નહી, વોહ પાક હે ઉન ચીઝોં સે જિન કો વોહ શરીક ઠહરાતે હે." (સુરહ તવબહ - ૩૧.)

યહાં ભી કુરઆન કે સિયાક સે સાફ વાઝેહ હો રહા હે કિ યહૂદ વ નસારા કા અપને ઉલ્મા કો રબ બના લેના ઔર (ઈસાઈયોંકા) મસીહ બિન મરયમ કો રબ બના લેના શિર્ક હે, ઈસ શિર્ક સે અલ્લાહતઆલા પાક હે ઔર જબ ઈન કા યે અકીદહ શિર્ક હે જિસ સે અલ્લાહતઆલા બરાઅત કા ઈઝહાર ફરમા રહા હે, તો યહૂદ વ નસારા યકીનન મુશ્રિક હુએ. ઈસ લિએ જબ ભી ઈન કે ફસાદે અકીદહ કી બાત હોગી, તો ઈન ફાસિદ અકીદે કો શિર્ક ઔર ખુદ ઉન્કો મુશ્રિક કહા જાએગા, ગોયા ઈસ્તેલાહ યા ઈમ્તિયાઝ કે તોર પર ઉન્હે બિલઉમૂમ અહલે કિતાબ હી કે અલ્ફાઝ સે મોસૂફ કિયા જાએ. યે બિલકુલ એસે હી હે, જૈસે બદકારી કે મુરતકિબ કો ઝાની, ચોરી કરનેવાલે કો ચોર, ડાકા મારનેવાલે કો ડાકૂ કહા જાતા હે ઔર કહા જાએગા, ચાહે વો કોઈ ભી હો, દુનિયા કે કિસી ભી મઝહબ સે ઉસ કા તઅલ્લુક હો. ઈસી તરહ જો ભી મુશ્રિકાના અકીદે વ અમલ કા હામિલ ઔર મુરતકિબ હોગા, ઉસકે અકીદે વ અમલ કો શિર્ક ઔર ખુદ ઉસે મુશ્રિક કહા જાએગા, ચાહે વહ કોઈ ભી હો ઔર કિસી ભી મઝહબ સે ઉસ કા તઆલ્લુક હો.

બાકી રહા મસઅલા કિ જહાલત યા નાસમજી કી વજહ સે કુછ રિઆયત મિલ સકતી હે યા નહી ? ઈસ કી બાબત હમ કુછ નહી કહ સકતે, યે ઉસ કા મુઆમલા અલ્લાહ કે સાથ હે, જિસ કા ફૈસલા વહ રોઝે કયામત

હી ફરમાએગા. ઉલ્મા કી ઝિમ્મેદારી બલાગુમ્મુબીન (ખોલ કર બયાન કર દેના) હે ઔર ઈસ બલાગુમ્મબીન મે યે બાત ભી શામિલ હે કિ જો અકીદહ યા અમલ જૈસા હે, કુરઆન વ હદીષ કી રોશની મે ઉસ કી વઝાહત કરે, ઉસ પર ન તાવીલાત કા પરદા ડાલે ઔર ન મસ્લેહત કા નકાબ. વહ હલાલ હે યા હરામ, સુન્નત હે યા બિદઅત શિર્ક હે યા તોહીદ ? હર અમલ કી વઝાહત ઉલ્મા કા મન્સબી ફરિજા હે, તાકિ લોગ હલાલ કો ઈખ્તિયાર કરે, હરામ સે બચે, સુન્નત પર અમલ કરે, બિદ્અત સે ગુરેઝ કરે ઔર શિર્ક સે બચે ઔર તોહીદ કા રાસ્તા અપનાએ.

ક્યા ઉમ્મતે મુસ્લીમા શિર્ક કા ઈરતિકાબ નહી કરેગી ?

એક ઔર મુગાલતે કી વઝાહત.

એક ઔર બાત યે કહી જાતી હે કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ ને ફરમાયા હે કિ ‘‘મુજે તુમસે યે અંદેશા નહી હે કિ તુમ મેરે બાદ શિર્ક કરોગે, અલબત્તા યે અંદેશા ઝરૂર હે કિ તુમ દુનિયા મે, એક દુસરે કે મુકાબલે પર રગબત કરોગે.’’

જબ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુઅલયહી વસલ્લમને ફરમાયા કિ મેરે બાદ મેરી ઉમ્મત કે શિર્ક મે મુબ્તેલા હોને કા અંદેશા નહી, તો ઉસ કા મતલબ હે કિ મુસલમાન મુશ્રિકાના અકાઈદ વ અઅમાલ મે મુબ્તેલા હી નહી હોગે, ફીર ઉન્હે મુશ્રિક ક્યું કર કહા જા સકતા હે ?

જહાં તક ઈસ ફરમાને રસુલ કા તઅલ્લુક હે, બિલાશુબહા સહિહ હે. ઈસ હદિષ કી સેહત મે કોઈ શક નહી. લેકિન ઈસ હદીષ કા મતલબ યે કતઅન હરગીઝ નહી કે કિ ઉમ્મતે મુહમ્મદીયા કા કોઈ ફર્દ ભી કભી શિર્ક કા ઈરતિકાબ નહી કરેગા. ક્યુંકિ દુસરી મુ-ત્તઅદિદ અહાદીષ મે આપ ને અપની ઉમ્મત કે અફરાદ કે ભી શિર્ક મે મુલવ્વિષ હોને કી પેશીનગોઈ ફરમાઈ હે, સનદ કે લિહાઝ સે યે રિવાયત ભી સહિહ હે. અબ યા તો ઈન દોનો સહિહ રિવાયત મે તઆરૂઝ તસલીમ કિયા જાએ ? યા ફિર ઈન કા મતલબ એસા લિયા જાએ કિ ઈનકે માબૈન તઆરૂઝ નઝર ન આએ. હમારે નઝદીક યે

દુસ્રા નુક્ત એ નઝર હી સહી હે, ક્યુંકિ દો સહિહ હદીષો મે હકીકી તઆરૂઝ હો હી નહી સકતા, જો ઝાહિરી તઆરૂઝ નઝર આતા હે, વહ અપની હી કમ ફહમી કા નતીઝા હોતા હે, હકીકત મે તઆરૂઝ નઝર આતા હે, વહ અપની હી કમ ફહમી કા નતીઝા હોતા હે, હકીકત મે તઆરૂઝ નહી હોતા ઔર મુહદ્દીષિન ઉન મે એસી તતબીક દે લેતે હે કિ દોનો રિવાયત અપને અપને મહલ મે ઠીક બેઠ જાતી હે.

અવ્વલઝિક્ર હદીષ કી બાબત ભી મુહદ્દીષીન ને વઝાહત ફરમાઈ હે કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કા યે ફરમાને સહાબા કિરામ કે મુતાલ્લીક હે, યે આપને અપની સારી ઉમ્મત કી બાબત નહી, બલ્કિ સિર્ફ સહાબા કી બાબત ફરમાયા હે કિ મુજે ઉન સે શિર્ક કા અંદેશા નહી. ઝમીરે ખિતાબ મે ખિતાબ સહાબા સે હે, સારી ઉમ્મત સે નહી. ઔર અગર એસે સારી ઉમ્મત સે મુતાલ્લીક માના જાએ તો મતલબ હોગા કિ સારી ઉમ્મત શિર્ક મે મુબતલા નહી હોગી, બલ્કિ અગર કુછ લોગ શિર્ક કરેં ગે, તો એક ગિરોહ જરૂર તોહીદ પર કાઈમ રહેગા ઔર ઉસ કી તરહ દઅવત દેગા. ચુનાંચે અહલે તોહીદ વ અહલે સુન્નત કા એક ગિરોહ એસા ચલા આ રહા હે ઔર અબ ભી હે કિ વહ મુશ્રિકાના અકાઈદ વ અઅમાલ સે પાક ઔર તોહીદ વ સુન્નત પર કાઈમ.

મા-ફવકુલ અસબાબ ઔર મા-તહતુલ અસબાબ સે મદદ માંગને કા મતલબ.

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસ્સલ્લમ ને ફરમાયા : “જબ લોગ સવાલ કરે તો અલ્લાહ સે સવાલ કરે ઔર જબ મદદ માંગે તો અલ્લાહ સે મદદ માંગે.”

(સહિહ અલ જામેઅ ૨/૧૩૧૭, રુકમ ૭૯૫૯, બ હવાલા તિરમિઝી)

યાની ઈન્સાન કો જબ ઐસી ચીઝ કી હાજત હો જો ઝાહિરી અસબાબ સે પુરી હોનેવાલી ન હો યા ઉસ કી દ્સ્તરસ્ત (કાબુ) મે ન હો તો ઈન્સાન વહ ચીઝ સિર્ફ અલ્લાહ સે માંગે, ઉસી સે દુઆ વ ઈલ્તિજા કરે. ઈસ લિએ કિ મા-

ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે દુઆ કો સુનનેવાલા ઔર અસબાબ કે બગૈર કિસી કી હાજત પુરી કરનેવાલા સિર્ફ અલ્લાહતઆલા હી હે, ઉસ કે સિવા કિસી કે અન્દર યે કુવ્વત યા તાકત નહી હે. અસબાબ કે મા-તહત તો ઈન્સાન એક દુસરે કી મદદ કરને કી તાકત રખતે હે, ઈસ લિએ અસબાબ કી હદ તક ઉન સે સવાલ કરના ભી જાઈઝ હે જૈસે કિસી જિન્દા ઈન્સાન સે એક શખ્સ કોઈ ચીઝ માંગે, તો વહ સુનને પર ભી ઔર ઉસકી હાજત પુરી કરને પર ભી કાદિર હે, ઔર અલ્લાહતઆલા કા હુક્મ ભી હે કિ નેકી કે કામો મે એક દુસરે કી મદદ કરો. (સુરહ માએદહ -૨) યહી મદદ અંબિયા અલયહીસ્સલામ ને ભી અલ્લાહ કે બંદો સે માંગી ફરમાયા : “અલ્લાહ કી તરફ લોગો કો બુલાને મે કોન મેરી મદદ કરનેવાલા હે ?” હવારીયો ને કહા “હમ અલાહ કે મદદગાર હે” (સુરહ આલે ઈમરાન-૫૩.) (યાની અલ્લાહ કી તરફ બુલાને મે આપ કી મદદ કરનેવાલે હે.) નબી કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી બાબત ભી આતે હે કિ દસ સાલ મક્કી દોર મે જબ કિ તબલીગે ઈસ્લામ મે કદમ કદમ પર રુકાવટો ઔર મુખાલિફતે થી, હજ્જ કે મોસમ મે આપ મુખ્તલિફ કબાઈલે અરબ પર ઈસ્લામ પેશ ફરમાતે ઔર ઉનસે અપની કોમ કુરૈશ સે બચાવ કે લિએ મદદ ભી તલબ ફરમાતે ઔર યે ઈશ્તેદઆ (મદદ તલબ) કરતે કિ કોઈ એસા હે જો મુજે પનાહ દે ઔર મેરી મદદ કરે તાકિ મે અપને રબ કા પૈગામ પહૂંચા સકુ ? ચુનાંચે હઝરત જાબિર રઝિયલ્લાહુ અનહુ સે મરવી હે. વહ બયાન ફરમાતે હે: “રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મક્કે કે દસ સાલા દોરે કયામ મે મોસમે હજ્જ મે, બમુકામ મિના લોગો કી કયામ ગાહો, અકાઝ ઔર મુજિન્ના મે લોગો કે પિછે જાતે ઔર ફરમાતે, કોન હે જો મુજે જગા (પનાહ) દે, કોન હે જો મેરી મદદ કરે ? તાકિ મે અપને રબ કા પૈગામ પહૂંચા સકુ, ઈસકે બદલે ઉસ કે લિએ જન્નત હે.” (અલ ફતહુલ રબ્બાની - ૨૦/૯૬૯)

એક મોકે પર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઈસી તારહ ફરમા રહે થે, કોન હે જો મુજે અપની કૌમ કે પાસ લે જાએ, ક્યુંકિ કુરૈશ મુજે

ઈસબાત સે રોકતે હે કિ મે અપને રબ કા પૈગામ પહૂંચાઉ. તો હમદાન કબીલે કા એક શખ્સ આપ કે પાસ આયા, આપ ને ઉસસે પુછા, ક્યા તેરી કોમ કે અન્દર હિફાઝત ઔર નિગરાની કરનેવાલે લોગ હે ? (હવાલા મઝકુર) બયઅતે ઉકબા ષાનિયા, જીસ મે ૭૨ આદમીયો ને રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કે દસ્તે મુબારક કી થી, ઈસ બયઅત મે દીગર બાતો કે સાથ એક અહદ યે થા : ‘‘ઔર યે કિ જબ તુમ્હારે પાસ આઉંગા તો તુમ મેરી મદદ કરોગે ઔર મેરી તરફ સે ઉસી તરહ મુદાફેઅત કરોગે, જૈસે તુમ અપની જાનો, અપની બીવીયોં ઔર અપને બેટો કી તરફ સે મુદાફેઅત કરતે હો.’’ (અલ ફતહુલ રબ્બાની ૨૦/૨૭૦)

ઈસ તફસીલ સે ઉસ પહલૂ કી વઝાહત કરના હે કિ અંબિયા અલયહીસ્સલામ સમેત તમામ ઈન્સાન ઝાહિરી અસબાબ કી હદ તક એક દુસરે કે મુહતાજ હે ઔર એક દુસરે કે તઆવુન કે બગૈર જિન્દગી ગુઝાર હી નહી સકતે. ઈસ લિએ અસબાબ કે મા-તહત એક દુસરે સે સવાલ કરના, એક દુસરે સે મદદ માંગના ઔર ચીઝ હે ઔર મા-વરાએ અસબાબ તરીકે સે સવાલ કરના ઔર મદદ માંગના ઔર ચીઝ હે.

પહલી સુરત ન સિર્ફ જાઈઝ હે બલ્કિ નાગુઝીર હે, જબ કિ દુસરી સુરત સિર્ફ અલ્લાહ કે સાથ ખાસ હે, ક્યુંકિ કોઈ ઈન્સાન ભી મા-વરાએ અસબાબ તરીકે સે ન કિસી કી બાત સુન સકતા હે ન મદદ કર સકતા હે. યે સિફાત સિર્ફ અલ્લાહ કે અન્દર હે, અલ્લાહ કે સિવા કોઈ ઈન સિફાત કા હામિલ નહી, હદીષે મઝકુરુસ્સદર મે પહલી સુરત કા નહી, બલ્કિ દુસરી સુરત કા ઝિક્ર હે. યાની મા-વરાએ અસબાબ તરીકે સે સવાલ કરના હો તો સિર્ફ અલ્લાહ સે કરો, મદદ માંગના હો તો સિર્ફ અલ્લાહ સે માંગો, ક્યુંકિ દુર ઔર નઝદીક સે હર એક કી ફરીયાદ વોહી સુન સકતા હે ઔર વોહી હર એક કી મદદ કર સકતા હે. ફૌતશુદા અફરાદ ન કિસી કી ફરિયાદ સુન સકતે હે ન મદદ કર સકતે હે.

લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ કા મતલબ

રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ફરમાયા : "સબ સે બેહતર ઝિક્ર લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ હે." (સુનન તિરમિઝી, અલદઅવાત, બાબ માજા અન દઅવતુલ મુસલીમ મુસ્તજબહ)

યાની અલ્લાહ કે સિવા કોઈ મઅબુદ નહી. લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ, કલિમા તોહીદ હે, ઈસમે તોહીદે ઉલુહીયત કા ઈકરાર હે, જીસ કા ઈન્કાર હર દોર કે મુશ્રેકીન કા શેવા (તરીકા) રહા હે. મુશ્રિકીન યે તો માનતે આએ હે ઔર મુશ્રિકીને મક્કા ભી માનતે થે કિ ઝમીન વ આસ્માન કા પૈદા કરનેવાલા, સબ કો રોઝી અતા કરનેવાલા હે. કાએનાત કી તન્ઝીમ વ તદબીર કરનેવાલા વહી રબ હે જો આસ્માનો મે હે. ઉસે તોહીદે રૂબુબીયત કહતે હે, ઈસ તોહીદે રૂબુબીયત કો સબ તસ્લીમ કરતે હે, લેકિન તોહીદે ઉલુહીયત સે વો ઈન્કાર કરતે થે હાલાંકિ તોહીદે ઉલુહીયત તોહીદે રૂબુબિયત કા લાઝમી મન્તકી નતીજા હે, જબ આસ્માન વ ઝમીન કા ખાલિક, માલિક, સબ કા રાઝિક ઔર કાએનાત કા મુદબ્બીર સિર્ફ એક અલ્લાહ હે, ઉસ મે ઉસ કા કોઈ શરીક નહી હે, તો ફિર ઈબાદત કા મુસ્તહિક ભી સિર્ફ વહી એક હે, ઈસમે દુસરે કી શિર્કત કો અલ્લાહતઆલા ક્યુંકર બરદાસ્ત કર સકતા હે ? લેકિન મુશ્રિકીન તોહીદે ઉલુહીયત કો નહી માનતે. વહ અલ્લાહ કી ઈબાદત કે સાથ દુસરો કી ભી ઈબાદત કરતે હે.

ઈબાદત કે માની હે, કિસી સાહબે કુદરતે હસ્તિ કે સામને ઈન્તહાઈ તઝલ્લુલ ઔર આજીઝી કા ઈઝહાર કરના. ઉસકી મુખ્તલીફ સુરતે હે, ઉસ કી બારગાહે અકદસ મે સર્બ સુજૂદ હોના ઉસકે સામને તઅઝીમન ખળા હોના, ઉસકે લિએ રૂકુઅ કરના, ઉસકે લિએ તવાફ કરના, ઉસકે નામ કી નઝર વ નિયાઝ દેના, ઉસકી ખુશ્નુદી કે લિએ જાનવર ઝબહ કરના, ઉસસે મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે ઉમ્મીદે વાબસ્તા કરના ઔર ડરના, ઉસ કે લિએ નમાઝ પઢના, રોઝે રખના, ઉસ સે દુઆએ ઔર ઈલ્તજાએ કરના. યે સબ ઈબાદત કી કિસ્મે હે ઔર કલિમા તોહીદ કે ઈકરાર કા તકાઝા યે હે કિ ઉન મે સે કોઈ

કામ ભી અલ્લાહ કે સિવા કિસી કે લિએ ન કિયા જાએ, વરના ઈબાદત મે શિર્ક લાઝિમ આએગા.

બદકિસ્મતી સે બહુત સે પેદાઈશી મુસલમાન, જિન્હે દિન કા સહિહ શઉર ઔર તોહીદ કે હકીકી મફહુમ કા ઈલ્મ નહી, વહ સિર્ફ સજદહ કરને કો શિર્ક સમજતે હે, ઈસ લિએ વહ ગૈરૂલ્લાહ કો સજદહ તો નહી કરતે (ઔર બઅઝ જાહિલ તો સજદહ ભી કર લેતે હે) લેકિન દુસરે સારે કામ વહ ગૈરૂલ્લાહ કે લિએ કર લેતે હે ઔર સમજતે યે હે કિ હમ તો મુસલમાન હે હમ મુશ્રિક કિસ તરહ હો સકતે હે ? ચુનાંચે વહ ગૈરૂલ્લાહ કે નામ કી નઝરો નિયાઝ ભી દેતે હે, બુઝુર્ગો કી ખુશ્નુદી કે લિએ જાનવર ભી ઝબહ કરતે હે ઔર ડેગે ભી તક્સીમ કરતે હે, ઉન કી કબરો કે તવાફ કરતે હે, આજીઝી વ ઝિલ્લત કે ઈઝહાર કે લિએ ઉન કી કબરો પર તઅઝીમન સફ બસ્તા ખળે ભી હોતે હે. ઉન સે દુઆએ ઔર ઈલ્તજાએ ભી કરતે હે, ઉન સે ઉમ્મીદે ભી વાબસ્તા કરતે ઔર ડરતે ભી હે, કબરો મે મદફુન બુઝુર્ગો કો હાજત રવા ઔર મુશ્કીલકુશા સમજ કર ઉન્હે મદદ કે લિએ પુકારતે ભી હે, ઉન્હે નફા વ નુક્શાન દેનેવાલે ઔર આલેમુલગૈબ ભી સમજતે હે. હલાંકિ યે સબ કામ ઈબાદાત હે ઔર યે નામનિહાદ મુસલમાન ઉન્હે ગૈરૂલ્લાહ કે લિએ બજાલાકર શિર્ક કા ઈરતિકાબ કરતે હે. નઉઝુબિલ્લાહિ મિન્હા.

ઈસ કા મતલબ યે હે કિ મુસલમાન ‘લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ’ ઝબાન સે તો પઢતા હે લેકિન ઈસ કે મફહુમ સે કતઅન નાઆષના હે, ઈસ લિએ વહ મુશ્રિકીને મક્કા કી તરહ તોહીદે રૂબુબીયત કો તો તસ્લીમ કરતા હે, લેકિન તોહીદે ઉલુહીયત કો માનને કે લિએ તૈયાર નહી. હાલાંકિ અલ્લાહતઆલા ને મુશ્રિકીન કો તોહીદે રૂબુબિયત કો માનને કે બાવજૂદ ઉન્હે મુશ્રિક કરાર દિયા. ક્યું ? સિર્ફ ઈસી લિએ કે વોહ તોહીદે ઉલુહીયત કો માનને કે લિએ તૈયાર નહી હુએ. ઈસલિએ તોહીદે ઉલુહીયત કો માનના નિહાયત ઝરૂરી હે જો કલિમા તોહીદ ‘લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ’ મે બયાન કી ગઈ હે. ઈસ કે બગૈર

તોહીદે રૂબુબીયત પર એઅતકાદ કા કોઈ ફાએદહ નહી, ક્યુંકિ સિર્ફ ઉસસે તોહીદ કે તકાઝે પુરે નહી હોતે.

ઈસ કલિમા તોહીદ કી યહી એહમિયત હે જિસ કી વજા સે ઉસે સબ સે ઝ્યાદહ ફઝિલતવાલા ઝિક્ર કરાર દિયા ગયા હે. ઉસ કી મિષલ કોઈ ઔર કલિમા નહી, યહી કુફ્રો ઈસ્લામ ઔર શિર્ક વ તોહીદ કે દરમ્યાન ફરક કરનેવાલા હે, યહી કલિમા ઈન્સાનો કો અલ્લાહ સે જોડનેવાલા ઔર ગૈરો સે તોડનેવાલા હે. યહી ઈન્સાન કે નફસ કા સબસે બહેતર તઝકિયા કરનેવાલા ઔર ઉસસે બાતિન કી સફાઈ કરનેવાલા હે. ઔર યહી સબસે ઝ્યાદહ ખબિષ નફસ સે પાક કરનેવાલા ઔર દિલ કો શયતાન કી આમાજગાહ બનને સે બચાનેવાલા હે. કાશ મુસલમાન ઈસ કલિમા તોહીદ વ ઈખ્લાસ કી હકીકત વ એહમિયત કો સમજ સકેં ઔર અપને અકીદહ વ અમલ કો ઉસ કે મુતાબિક કર સકે.

તીસરા હિસ્સા

ઈસ્તિદલાલાત ઔર ઉન કા જાઈઝા

‘ઈય્યા-ક-ન-અબુદ’ મે ‘ઈય્યા-ક’ (મફઉલ) કે મુકદમમ (પહેલે) કરનેમે જો હસર કા મફહુમ પેદા હો ગયા હે, ઉસ સે જહાં ઈસ બાત કા ઈષબાત (હા) હોતા હે કિ અલ્લાહ કે સિવા કિસી ઔર કી ઈબાદત જાઈઝ નહી. વહાં દુસરો કી ઈબાદત કી નફી ભી હોતી હે. યું ગોયા કલિમા શહાદત ‘લાઈલાહ ઈલ્લલ્લાહ’ કે માની કા તહક્કુક હો જાતા હે. ઈસ કલિમા મે બી ઈષબાત ઔર નફી દોનો ચીઝેં મોજૂદ હે. અલ્લાહ કી ઈબાદત કા ઈષબાત ઔર ગૈરૂલ્લાહ કી નફી. અલ્લાહતઆલા ને કુરઆન મજીદ મે અકષર મકામાત પર ઈન દોનો બાતો કો સાથ સાથ બયાન ફરમાયા હે. મષલન સુરહ બકરહ કી આગાઝ મે ફરમાયા :

“ અપને રબ કી ઈબાદત કરો.’’ સુરહ બકરહ - ૨૧.

તો ઉસ કે સાથ ફરમાયા : તુમ અલ્લાહ કા શરીક ન ઠહરાઓ.’’

(સુરહ બકરહ - ૨૨.)

દુસરે મકામ પર ફરમાયા :

“હમ ને હર ઉમ્મત મે એક રસુલ ભેજા (જીસ ને યે પૈગામ દિયા) કિ અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો ઔર તાગુત સે બચો.” (સુરહ નહલ - ૩૬)

‘અલ્લાહ કી ઈબાદત કરો’ મે ઈષબાત હે ઔર ‘તાગુત સે બચો’ મે ગૈરૂલ્લાહ કી નફી હે.

એક ઔર મકામ પર ફરમાયા :

“જીસ ને તાગુત કા ઈન્કાર કિયા ઔર અલ્લાહ પર ઈમાન લાયા, ઉસ ને મઝબુત કડા ઠામ લીયા.” (સુરહ બકરહ - ૨૦૬.)

ઈસ મે ભી તાગુત કા ઈન્કાર કરના, નફી હે ઔર અલ્લાહ પર ઈમાન લાના, ઈષબાત હે. ઈસ તરહ ઔર ભી મુતઅદિદ મકામાત પર હે. ઈસ સે યે બાત વાઝેહ હો જાતી હે કિ ઈષબાત તોહીદ કે સાથ મઅબુદાને બાતિલ કી નફી ઔર ઉન કી તરદીદ ભી નિહાયત ઝરૂરી હે.

ઈસી લિએ ગુઝિશ્તા સફહાત મે હમ ને બઅઝ મુગાલતો કી વઝાહત ભી કી હે, તાહમ ઝરૂરી હે કિ ઈસ મકામ પર ઉન દીગર દલાઈલ કા ભી જાઈઝહ પેશ કિયા જાએ જો બઅઝ હલકો કી તરફ સે મુશ્રિકાના અકાઈદ વ આમાલ કે જવાઝ ઔર ઈષબાત મે પેશ કિએ જાતે હે.

અલાવહઅઝીં શિર્કીયાં અકીદે ઔર શિર્કીયાં આમાલ વ મુઝાહિર ઈસ્લામી મમાલિક મે આમ હે ઔર ઉલ્મા ઔર મશાઈખ કે એક બહૂત બળે તબ્કે કે દુન્યવી મફાદ ચુંકિ ઉન સે વાબસ્તા હે, ઈસ લિએ ઉલ્મા કા યે તબકા કિસી ન કિસી તરીકે સે ઉન કો સનદે જવાઝ દેને પર તુલા રહતા હે ઔર ઈસકે લિએ વોહ અજીબ અજીબ દલાઈલ ઔર બે સરોપા રિવાયાત વ હિકાયાત સે ઈસ્તીદલાલ કરતા હે ઈસ લિએ ઝરૂરી હે કિ ઈન ‘દલાઈલ’ કી હકીકત વાઝેહ કી જાએ તાકિ તોહીદ કે ઈસ મસ્લે મે, જિસ કો કુરઆને કરીમ ને નિહાયત શરોહબસ્તા (તફસીલ) સે બયાન કિયા હે ઔર ઉસે તમામ અંબિયા કી બેઅસત કા મકસદે વાહીદ બતલાયા હે, કોઈ શક યા ઈશકાલ (શુબાહ) બાકી ન રહે.

"તાકિ જો મરે તો બસીરત પર (યાની યકીન જાન કર) મરે ઔર જો જીતા રહે, વહ ભી બસીરત પર (યાની યકીન જાન કર) જીતા રહે."

(સુરહ અન્ફાલ - ૪૨.)

(૧) ક્યા બુઝુર્ગાને દીન કો મદદ કે લિએ પુકારના શિર્ક નહી હે ?

એક દાવા યે કિયા જાતા હે કિ "અલ્લાહતઆલા કો ફાઈલે હકીકી તસ્લીમ કરતે હુએ બુઝુર્ગાને દીન કો વસીલા ઈમદાદ ઔર મઝહરે ઈઆનતે ઈલાહી કરાર દેતે હુએ ઉન સે ઈસ્તિગાષા કરના ઔર ઉનકો ઈમદાદ કે લિએ પુકારના જાઈઝ હે. યે પુકારના શિર્ક નહી હે અલ્બત્તા ઉનકી ઈબાદત વ પરસ્તીસ કરના શિર્ક હે."

બિલાશુબહા મુતલકન પુકારના શિર્ક નહી હે, હમ અપને બચ્ચે કો પુકાર કર બુલાતે હે, કિસી દોસ્ત કો આવાઝ દેતે હે ઔર કિસી કો ઝોર સે નિદા દેતે હે. યે શિર્ક નહી હે ન યે પુકારના મા-બિહિન્નિઝાઅ (જીસ મે ઈખ્તેલાફ હો) હે. મા-બિહિન્નિઝાઅ પુકારના (જો શિર્ક કી એક સુરત હે) વહ હે જો લોગ મુર્દા (કબર મે મદફુન) લોગો કો મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે પુકારતે હે. જૈસે 'યા અલી મદદ' વગૈરહ. યે પુકારના શિર્ક હી કે ઝેલ મે આતા હે ક્યુંકિ પુકારનેવાલા ઉન કી બાબત યે અકીદહ રખતા હે કિ હઝારો મીલ કે ફાસલે કે બાવજૂદ યે ફૌત શુદા બુઝુર્ગ મેરી આવાઝ કો સુનતા હે, મેરે હાલાત સે બાખબર હે. વહ હાજિર વ નાઝિર હે ઔર કાએનાત મે તસર્રૂફ કરને કા ઈખ્તિયાર રખતા હે ઈસી લિએ યે શખ્સ ઉસ બુઝુર્ગ કી ખુશ્નુદી હાસિલ કરને કે લિએ ઉસ કે નામ કી નઝર દેતા હે. ઉસકે નામ પર જાનવર કુર્બાન કરતા હે, ઉસ કી કબર પર ગિલાફ ચઢાતા હે ઔર ઉસ કી નારાઝી સે ડરતા હે. ઉસ કા એઅતેકાદ હોતા હે કિ અગર મેને ગ્યારહમી ન દી (યાની ઉસ બુઝુર્ગ કે નામ કી નિયાઝ ન દી) તો વહ મુજ સે નારાઝ હોજાએંગે, મેરે કારોબાર કો નુકશાન પહૂંચાએગે. હાલાંકિ આલેમુલ ગૈબ, નફા વ નુકશાન, હાઝિર વ નાઝિર ઔર મુ-ત્તસરીફ ફીલ ઉમુર, સિર્ફ અલ્લાહ કી ઝાત હે ઔર યે તમામ સિફાત અલ્લાહ કે લિએ ખાસ હે, જિન મે ઉસ કા કોઈ શરીક

નહી લેકિન યા અલી મદદ, યા શેખ અબ્દુલ કાદિર ! શયઅનલિલ્લાહ વગૈરહ પુકારનેવાલા યે તમામ સિફાત ખુદાવંદી ઈસ મુર્દા બુઝુર્ગ મે તસ્લીમ કરતા હે ઔર ઉસ બુઝુર્ગ કો ઈન ઉલુહી સિફાત મે શરીક માનતા હે.

ઈસ અકીદે કે સાથ કિસી ભી મુર્દા શખ્સ કો પુકારના યહી ઉસ કી ઈબાદત વ પરસ્તીશ હે. ઉસી કો કુરઆન ને 'યદઉ-ન' કે લફઝ સે તઅબીર કિયા હે જિસ કે માની સબ કે નઝદીક 'ઈબાદત વ પૂજા' કરને કે હે. યે હઝરાત અવામ કો બાવર કરાતે હે કિ હમ તો બુઝુર્ગો કો સિર્ફ પુકારતે હે, ઉનકી ઈબાદત વ પરસ્તીશ નહી કરતે હાલાંકિ ઈસ તરહ મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે કિસી કો પુકારના, યહી ઉસ કી ઈબાદત હે. ઈસ લિએ દુઆ 'પુકારના' ભી બિલા ઈખ્તિલાફ ઈબાદત હી સમજી જાતી હે. નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કા ફરમાન હે :

''પુકારના (દુઆ કરના) યહી ઈબાદત હે.'' (અબુદાઉદ)

બલ્કિ દુસરી હદીષ મે ફરમાયા :

ઔર કુરઆને કરીમ ને ભી દુઆ કો ઈબાદત હી કહા હે, ફરમાયા :

''ઔર તુમ્હારે રબ ને ફરમાયા : મુજે પુકારો ! મે તુમ્હારી પુકાર કો કબૂલ કરૂંગા, બિલાશુબહા જો લોગ મેરી ઈબાદત (યાની મુજ સે દુઆએ કરને) સે ઈન્કાર કરતે હે, અન્કરીબ વહ જહન્નમ મે ઝલીલ વ ખ્વાર હો કર દાખિલ હોંગે.'' (સુરહ મુઅમિન - ૬૦.)

યહાં ''યસ્તકબીરૂન અન દઅવતી'' કી જગહ અલ્લાહતઆલા ને ''ઈબાદતી'' કે અલ્ફાઝ ઈસ્તિમાલ ફરમાએ ઔર કુરઆન મજીદ કા યે સિયાક (અંદાજ) સાફ બતલા રહા હે કિ મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે કિસી કો પુકારના ઔર હાજત રવા વ મુશ્કિલ કુશા સમજ કર ઉસ સે દુઆ કરના ઉસ કી ઈબાદત હી હે. ઈસ લિએ મુરદા બુઝુર્ગો કો મદદ કે લિએ પુકારના ઔર ઉનસે ઈસ્તગાષા કરના ઔર ''યા શેખ અબ્દુલ કાદિર ! શયઅનલિલ્લાહ, યા અલી મદદ'' વગૈરહ કહેના ઉનકી ઈબાદત વ પરસ્તીશ હી હે. કયામત કે દિન યે બુઝુર્ગ અપની ઈસ ઈબાદત વ પરસ્તીશ કા બિલકુલ

ઈન્કાર દેંગે ઔર બારગાહે ઈલાહી મે અરઝ કરેંગે કિ મોલાએ કરીમ હમ તો ઉન કી ઈબાદત ઔર પૂજાએ (જો યે દુઆ વ ઈસ્તેગાષા કી સુરત મે હમારી કરતે થે) બિલકુલ બેખબર થે.

"ઈન કુન્ના અન ઈબાદતિકુમ લગાફિલીન" (સુરહ યુનુસ - ૨૯.)

યહાં ભી ફોત શુદા બુઝુર્ગો સે દુઆ કો ઉન કી ઈબાદત હી કહા હે જિસ સે વહ રોઝે કયામત મે ઈન્કાર કરેંગે ઔર કહેંગે કિ હમે કો ઉન કી ઈબાદત (દુઆ વ પૂકાર) કા કોઈ ઈલ્મ હી નહી. બહરહાલ કિસી શખ્સ કો મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે ઉસે હાજત રવા ઔર મુશ્કીલ કુશા સમજ કર પૂકારના, ઉસ સે ઈસ્તિમદાદ કરના ઔર ઉસસે દુઆએ કરના યે ઉસ કી ઈબાદત હી હે. ઉસે અગર-મગર ઔર ચૂંકિ ચુનાંચે સે જાઈઝ કરાર દેના મુગાલતા અંગેઝી હે.

(૨) સહાબા વ તાબેઈન ને કિસી ભી ફોતશુદા કો કભી નહી પૂકારા.

યે ભી કહા જાતા હે કિ : "સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહ અન્હો સે લે કર અબ તક મુસલમાનોં કા ઈસ પર ઈજમાઅ વ ઈત્તેફાક રહા હે કિ અલ્લાહતઆલા કો મુઅષ્ષિર હકીકી વ ફાઈલે હકીકી એઅતેકાદ કરતે હુએ ફોતશુદા બુઝર્ગા ને દીન કો બતૌરે વસીલા પૂકારના ઉનસે ઈસ્તિગાષા કરના ઔર ઉન કો ઈમદાદ કે લિએ પૂકારના જાઈઝ હે."

યે દાવા, સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ ઔર ઉમ્મતે મુસ્લીમ પર બહુત બળા ઈફતરા ઔર બુહતાને અઝીમ હે "સુબ્હાનક હાઝા બુહતાનુન અઝીમ". ઈસ દાવે કે અષબાબ મે સહાબા કિરામ કે દોર કી દલીલ પેશ નહી કી જા સકતી, તાબેઈન વ તબે તાબઈન કા કોઈ અમલ પેશ નહી કિયા જા સકતા, હત્તા કિ ઈમામ અબૂ હનીફા કા કોઈ કોલ યા ફિકાહ હન્ફી કી મશ્હુર ઔર મુ-તા-દા-વિલ કિસી કિતાબ કા હવાલા નહી દિયા જા સકતા જબ ઐસા હે તો ઉસ પર ઈજમાઆ વ ઈત્તફાક કા દાવા કેસા ?

અમરેવાકેઆ યે હે કિ સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ ઔર અઈમ્માએ ઈઝામ રહ. ઔર ફુક્હાએ અહનાફ ઉન મે સે કિસી ને ભી કિસી મુર્દા કો

ઈમદાદ કે લિએ નહી પૂકારા, કભ્ભી ઉન સે ઈસ્તિગાષા નહી કિયા ક્યુંકિ ઉન કા અકીદા યહી થા કિ મરને કે બાદ કિસી કી ફરિયાદ નહી સુન સકતા જિસ કી સરાહત કુરઆન ને કી હે.

"અય પૈયગંબર ! તુ કબરવાલો કો કોઈ બાત નહી સુના સકતા."

(સુરહ ફાતિર - ૨૨).

(૩) ફોત શુદગાનસે ઈસ્તિગાષા કરના ઉન કા વસીલા પકળના જાઈઝ નહી.

ઈસ કે દલાઈલ સુને, સહિહ બુખારી મે હે : હઝરત અનસ રઝિયલ્લાહુ રિવાયત કરતે હે કિ હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ કે દોર મે જબ ભ્ભી કહેત સાલી (દુકાળ) હોતી તો હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ, હઝરત અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ સે બારિશ કી દુઆ કરવાતે ઔર ફરમાતે, અય અલ્લાહ ! પહલે હમ તેરે નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે બારિશ કે લિએ દુઆ કરવાતે (જબ વહ જિન્દહ હમ મે મોજૂદ થે) તો તુ હમે બારાને રહમત સે સૈલાબ ફરમાતા. અબ (જબકિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ હમ મે મોજૂદ નહી હે) તેરે નબી કે ચચા કો તેરી બારગાહ મે બતોરે વસિલા (યાની દુઆ કે લિએ) પૈશ કરકે દુઆ કર રહે હે. યા અલ્લાહ ! ઈસ દુઆ કો કબૂલ ફરમા, હમ પર બારિશ કા નુઝુલ ફરમા, હમ પર બારિશ કા નુઝુલ ફરમા. (રાવી કહતા હે કિ) ઈસ પર બારિશ હો જાતી." (સહિહ બુખારી ૧/૧૩૭, બાબ સવાલુન્નાસ અલ ઈમામુલ ઈસતિસ્કાઅ એઝા ક-હ-તુ)

"યા અલ્લાહ ! બલાઓ કા નુઝૂલ ગુનાહો કી વજા સે હી હોતા હે ઔર તૌબા કે ઝરીએ સે વહ દુર હો જાતી હે. યા અલ્લાહ ! તેરે નબી કે સાથ મુજ કો કરીબી તઅલ્લુક ઔર નિસબત કી વજા સે જો ઈઝ્ઝત વ મકામ હાસિલ હે. ઉસકે પેશે નઝર ઉનહો ને મુજે તેરી બારગાહ મે ઝરીયા બનાયા હે (યાની દુઆ કે લિએ લાએ હે). યા અલ્લાહ ! યે ગુનાહઆલુદ હાથ તેરી તરફ ફૈલે હુએ હે ઔર હમારી પેશાનિયાં તૌબા કે લિએ તેરી તરફ ઝૂકી હુઈ હે, યા અલ્લાહ, હમ પર બારિશ નાઝિલ ફરમા."

રિવાયત કે અલ્ફાઝ હે,

“ઈસ દુઆ કે બાદ આસ્માન ને પહાડો જૈસે દિહાને (મુંહ) ખોલ દિયે. ઝમીન ખુબ શાદાબ હો ગઈ ઔર લોગો મે જિન્દગી કી લહર દોડ ગઈ.”

ઈસ વાકિએ સે સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ કા તરઝે અમલ વાઝેહ હો જાતા હે કિ ઉન્હોને કિસી મુરદા શખ્સ સે દુઆ નહી કરાઈ હત્તા કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે ઈસ્તિગાષા નહી કિયા. ઉન્હોને મદદ કે લિએ નહી પૂકારા ઔર ઉન્કા વાસ્તા દે કર દુઆ નહી માંગી બલ્કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી બજાએ આપ કે ચચા હઝરત અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે દરખ્વાસ્ત કી કે વોહ અલ્લાહતઆલા સે દુઆ કરે. ઈસ્તિસ્કાઅ કી દુઆ ઔર નમાઝ મજમુઆ આમ મે હોતી હે તો ગોયા સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કા આમ ફૈલ યહી રહા કરાર પાયા. જબ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી વફાત કે બાદ આપ તક સે દુઆ કરાની નહી તો આપ સે ઝ્યાદહ સાહબે ફઝીલત કૌન હે કે જિસ સે અબ દુઆ કરાઈ જાએ ?

સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કે દૌર કા એક ઔર વાકેઆ હે, જિસે મુલ્લા અલી કારી હન્ફી ને મિરકાત શરહ મિષકાત મે દસવી સદી હિજરી કે શાફઈ ફુકીયા ઈબ્ને હજર મક્કી હતીમી કે હવાલે સે નકલ કિયા હે,

“ઈબ્ને હજર (મક્કી) કહતે હે કે હઝરત મુઆવિયા રઝિયલ્લાહુ અન્હુ ને હઝરત યઝીદ બિન અસવદ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કો સાથ લે કર બારિશ કે લિએ દુઆ કરાઈ ઔર ફરમાયા, અય અલ્લાહ ! હમ મે જો બેહતર ઔર અફઝલ હે ઉસ કે ઝરીએ સે હમ તેરી બારગાહ મે બારિશ કી દુઆ કરતે હે. અય અલ્લાહ ! હમ યઝીદ બિન અસવદ કો સાથ લાએ હે ઔર ઈસ્તિસ્કાઅ કર રહે હે. (ફિર મુઆવિયા રઝિયલ્લાહુ અનહુ ને કહા) એ યઝીદ ! બારગાહે ઈલાહી મે દુઆ કે લિએ હાથ ઉઠાએ (ઉન્હોને દુઆ કે લિએ હાથ ઉઠાએ ઔર લોગો ને ભી હાથ ઉઠાએ) પસ મગરીબ કી તરફ સે ઢાલ કી તરહ એક ઘટા ઉઠ્ઠી ઔર હવા ચલી ઔર ઉન કે લિએ બારિશ કા ઈસ તરહ સે નુઝુલ

હુઆ કિ કરીબ થા કિ લોગ અપને ઘરો કો ન પહૂંચા સકે.'' (મિરકાત ૨-૨૮૮ તબઅ કદીમ.)

ઈસ વાકિએ સે ભી માલૂમ હુવા કિ સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કા અમલ ઝિન્દહ સે દુઆ કરાને કા તો થા લેકિન ફોત શુદા સે દુઆ કરાને કા ઉન કે હાં કોઈ તસવ્વુર ન થા. ચુનાંચે શાહ વલીઉલ્લાહ મુહદ્દીષ દહેલ્વી રહમતુલ્લાહ હઝરત અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુસે બારિશ કે લિએ દુઆ કરાને કી હદીષ ઝિક્ર કર કે ફરમાતે હે, યાની ''ઈસ વાકિએ સે માલૂમ હુઆ કિ સહાબા કિરામ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ ગુઝરે હુએ (ફોતશુદગાન) ઔર ગાઈબ લોગો કો વસીલા પકડના જાઈઝ નહી સમજતે થે વરના હઝરત અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે બેહતર ન થે (અગર ફોતશુદા સે દુઆ કરના જાઈઝ હોતા) તો ઉન્હો ને ક્યોં ન કહા કે યા અલ્લાહ ! પહલે હમ તેરે નબી કે સાથ વસીલા પકડતે થે, અબ હમ તેરે નબી કી રૂહ કે સાથ વસીલા પકડતે હે.''

(અલ બલાગુલ મુબીન : ૧૬, તબ્અ લાહોર).

ઈમામ અબુ હનીફા રહમતુલ્લાહ કા એક વાકેઆ

યે તો વાકેઆત હુએ અહદે સહાબા વ તાબેઈન કે, અબ ખાસ ઈમામ અબુ હનીફા રહમતુલ્લાહ કા એક વાકેઆ મુલાહિઝા હો જિસ કો શાહ મુહમ્મદ ઈસ્હાક દહેલ્વી રહમતુલ્લાહ કે એક શાગીર્દ રશીદ મૌલાના મુહમ્મદ બસીરૂદ્દીન કનૌજી (મતુફા : ૧૨૯૬ હી.) ને ફિકા કી એક કિતાબ ''ગરાઈબ ફી તહકીકુલ મઝાહીબ'' કે હવાલે સે લિખા હે :

''ઈમામ અબુ હનીફા રહમતુલ્લાહ ને એક શખ્સ કો દેખા કે વહ કુછ લોગો કી કબરો કે પાસ આકર ઉન સે કહ રહા થા, 'અય કબરવાલોં ! ક્યા તુમ્હે ખબર ભી હે ઔર ક્યા તુમ્હારે પાસ કુછ અષર ભી હે મે તુમ્હારે પાસ કઈ મહીને સે આ રહા હું ઔર તુમ્હે પૂકાર રહા હું, તુમ સે મેરા સવાલ બજુઝ દુઆ કરાને કે ઔર કુછ નહી. તુમ મેરે હાલ કો જાનતે હો યા મેરે હાલ સે બે ખબર હો ?' ઈમામ અબુ હનીફા રહમતુલ્લાહ ને ઉસ કી યે બાત સુન

કર ઉસ સે પૂછા : 'ક્યા (ઈન કબરવાલોં ને) તેરી બાત કા જવાબ દિયા ?' વહ કહને લગા : 'ક્યા (ઈન કબરવાલોં ને) તેરી બાત કા જવાબ દિયા ? વહ કહેને લગા : 'નહી !' તો આપને ફરમાયા 'તુજ પર ફિટકાર હો' તેરે હાથ ખાક આલુદ હો, તુ ઐસે (મુર્દા) જિસ્મો સે બાત કરતા હે જો ન જવાબ દેને કી તાકત રખતે હે, ન કિસી ચીઝ કા ઈખ્તિયાર રખતે હે ઔર ન કિસી કી આવાઝ (ફરિયાદ) સુન સકતે હે, ફિર ઈમામ સાહબ ને યે આયત પઢી :

"અય પયગંબર ! તુ ઉન કો નહી સુના સકતા જો કબરો મે હે." (સુરહ ફાતિર - ૨૨"). (તફહીમુલ મસાઈલ, મોલાના મુહમ્મદ બશીરૂદીન કનૌજી)

(મોલાના મુહમ્મદ ઈસ્હાક દ્હેલ્વી કી કિતાબ 'માહ માસાઈલ' કે રદ મે એક કિતાબ 'તસહીહુલ મસાઈલ' નામી મોલવી ફઝલુર રસુલ બદાયુની ને લિખી થી ઉસ કા જવાબ મોલાના મુહમ્મદ બશીરૂદીન કનોજી ને તફહીમ મસીઈલ કે નામ સે દિયા થા. ખુબ મુદલિલ કિતાબ હે પહલે ૧૬૨૯ હી. મે પહલી દફા મતીઉરર્રહમાન શાહજહાન આબાદ મે તબઅ હુઈ ફિર દુસ્રી દફા મુહમ્મદી પ્રેસ લાહોર મે છપી.)

અલ્લામા આલૂસી બગદાદી રહમતુલ્લાહ કી વઝાહત

અલ્લામા આલૂસી હન્ફી બગદાદી અપની તફસીર રૂહુલ મઆની મે લિખતે હે : "કિસી શખ્સ સે દરખ્વાસ્ત કરના ઔર ઉસકો ઉસ મઅની મે વસીલા બનાના કે વોહ ઉસ કે હક મે દુઆ કરે ઉસ કે જવાઝ મે કોઈ શક નહી બશર્તે યે કે જિસ સે વોહ દરખ્વાસ્ત કી જાએ વો જિન્દા હો... લેકિન અગર વહ શખ્સ જિસ સે દરખ્વાસ્ત કી જાએ મુર્દા હો યા ગાઈબ, તો ઐસે ઈસ્તગાષે કે નાજાઈઝ હોને મે કિસી આલિમ કો શક નહી. ઔર મુર્દોસે ઈસ્તગાષા ઉન બિદઆત મે સે હે જિન કો સલ્ફ મે સે કિસી ને નહી કિયા." (તફસીર રૂહુલ મઆની ૨-૨૯૭, તબાએદીલ કદીમ ૧૩૦૧ હી.)

ઈસસે માલૂમ હુઆ કે સહાબા, વ તાબેઈન, અઈમ્મા કિરામ ઔર તમામ અસ્લાફે સાલેહીન રહમતુલ્લાહ જિન્દા નેક લોગો સે તો દુઆ કરાને કે

કાઈલ થે લેકિન કિસી મુર્દો કો ઉન્હોને મદદ કે લિએ નહી પૂકારા ઉન સે ઈસ્તિગાષા નહી કિયા. હત્તા કે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ તક સે ઈસ્તિગાષા નહી કિયા. અબ આપ કે બાદ કૌન સી હસ્તી ઐસી હે જો આપ સે ઝ્યાદહ ફઝીલત રખતી હો કે ઉસે મદદ કે લિએ પૂકારા જાએ ઔર ઉસસે ઈસ્તિઆનત કી જાએ. ''ફહલ મિમ મુ-ઝ્ઝ-કિર''.

(૪) બુત પરસ્ત મુશ્રિકીન ભી ફાઈલે હકીકી અલ્લાહ હી કો માનતે થે.

યે કહના કિ ''અલ્લાહતઆલા કો ફાઈલે હકીકી માનતે હુએ કિસી કો મદદ કે લિએ પૂકારા જાએ તો યે શિર્ક નહી.'' તો અર્ઝ હે કે ઈસ સુરત મે માનના પડેગા કિ દુન્યા મે શિર્ક કા વજૂદ કભી રહા હી નહી હે ઔર કુરઆને કરીમ મે (નઅઉઝુબિલ્લાહ) અલ્લાહતઆલા ને ખ્વામખ્વાહ લોગો કો મુશ્રિક કરાર દિયા હે.

કુરઆન મજીદ મે બળી વઝાહત કે સાથ બાર-બાર યે બાત બયાન કી ગઈ હે કિ અરબ કે મુશ્રિક જો દાવતે તોહીદ કે મુખાતબ અવ્વલ થે, વહ યે માનતે થે કિ ઝમીન વ આસ્માન ઔર કાએનાત કા ખાલિક વ માલિક ઔર પરવરદિગાર સિર્ફ અલ્લાહ હે ઔર વહી વાહિદ હસ્તી હે જિસ કે હાથ મે કાએનાત કી તદબીર ઔર તસર્રુફ હે લેકિન ઉસ કે બાવજૂદ કુરઆનને ઉન અરબો કો મુશ્રિક કહા. સવાલ યે હે કિ અલ્લાહતઆલા કો માનને કે બાવજૂદ વહ મુશ્રિક ક્યું કરાર પાએ ? યહી વહ નુક્તા હે જિસ પર ગોર કરને સે શિર્ક કી હકીકત વાઝેહ હો જાતી હે. વાકેઆ યે હે કિ મુશ્રિકીને અરબ ને અલ્લાહ કે સિવા જિન હસ્તીયો કો માબુદ ઔર દેવતા માન રખ્ખા થા વહ ઉન કો અલ્લાહતઆલા કી મખલુક, ઉસકા મમલુક (ગુલામ) ઔર બન્દા હી જાનતે થે લેકિન ઉસ કે સાથ ઉન કા દાવા યે થા કિ ચુંકિ યે લોગ અપને અપને વક્તો મે અલ્લાહ કે નેક બન્દે ઔર ઉસ કે ચહીતે થે અલ્લાહતઆલા કે હાં ઈન્હે ખાસ મકામ હાસિલ થા. ઈસ બિનાઅ પર વહ ભી કુછ ઈખ્તિયારાત અપને પાસ રખતે હૈ. હમ ઉન કી ઈબાદત (પૂજા) ઈસ લિએ નહી કરતે કે યે ખુદાઈ ઈખ્તિયારાત કે હામિલ હે, હમ તો ઉન કે ઝરીએ સે અલ્લાહતઆલા

કા કુર્બ હાંસીલ કરતે હે ઔર બતૌરે વસીલા ઔર સિફારિશ ઉન કો પૂકારતે હે ઔર ઉનસે ઈસ્તિગાષા કરતે હૈ. ખુદ કુરઆને કરીમ મે મુશ્રિકીન કે યે અકવાલ નક્લ કિયે ગએ હે. સુરહ યુનુસ મે ફરમાયા,

"ઔર (વહ મુશ્રિકીને અરબ) અલ્લાહ કે સિવા એસી ચીઝોં કી ઈબાદત કરતે હે, જો ઉન કો ન નૂકશાન પહૂંચા સકતી હે ન નફા, ઔર કહતે (યે) હે કિ યે તો હમારે સિફારશી હે અલ્લાહ કે પાસ." (સુરહ યુનુસ - ૧૮).

દુસરે મકામ પર ફરમાયા :

"જિન લોગો ને અલ્લાહ કે સિવા અપને હિમાયતી પકડ રખ્ખે હે (ઉન કા કહના હે) કે હમ તો ઉન કી સિર્ફ ઈસ વાસ્તે ઈબાદત કરતે હૈ કિ હમ કો યે અલ્લાહ કે કરીબ પહૂંચા દે." (સુરહ ઝુમર - ૩).

ઔર સહીહ અહાદીષ મે આતા હે કિ મુશ્રિકીને અરબ હજ્જ મે યે તલ્બિયા પઢા કરતે થે.

"અય અલ્લાહ ! હમ તેરે હઝૂર હાઝિર હે, તેરા કોઈ શરીક નહી, સિવાએ ઉસ શરીક કે જો તેરા હી હે તુ ઉસ કા માલિક હે ઔર જિન પર ઉસ કી મિલ્કીય્યત ઔર હકુમત હે ઉન કા માલિક ભી તુ હી હે."

(સહીહ મુસ્લિમ, કિતાબુલ હજ્જ, બાબુતલબીત વ વકતહા)

કૌમે નુહ કે પાંચ બુત.... સહિહ બુખારી કી રિવાયત.

ઔર સહિહ બુખારી મે હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ કે સરાહત મોજૂદ હે કિ કૌમે નુહ કે વહ પાંચ જીન કા ઝિક્ર કુરઆન મજીદ (સુરહ નુહ) મે કિયા ગયા હે. જિન કી વહ ઈબાદત વ પરસ્તીશ કરતે થે અલ્લાહ કે નેક બંદો કે બુત થે.

યાની "કોમે નુહ કે પાંચ બુત દરઅ્સલ કૌમે નુહ કે નેક આદમીયો કે નામ થે જબ વહ મર ગયે તો શયતાન ને ઉન કે ઈરાદત મંદો (ચાહનેવાલે) કો કહા કે (ઉન કી યાદ તાઝા રખને કે લિએ) ઉન કે મુજસ્સમે બના કર અપની બેઠકો મે રખ લો. ઉન્હો ને ઐસા હી કિયા લેકીન (યે મુજસ્સમે બનાનેવાલે)

ફોત હો ગએ તો ઉન કે બાદ કી નસલ ને ઉન્કી તસ્વીરો ઔર મુજસ્સમો કી ઈબાદત શુરૂ કર દી.'' (સહિહ બુખારી - ૨-૭૩૨, તફસીર સુરહ નુહ)

બહરહાલ કુરઆન વ હદીષ ઔર સહાબા રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કી તસરીહાત સે યે બાત વાઝેહ હો જાતી હે કે મુશ્રિકીને અરબ કા શિર્ક ભી યહી થા કે ઉન્હો ને અલ્લાહ કે નેક બંદો કો ઉન કી વફાત કે બાદ અપના હાજત રવાં ઔર મુશ્કીલ કુશા સમજા, ઉન કે નામ કી નઝરો નિયાઝે દી ઔર ઉન્કે આસ્તાનો પર સાલાના મેલો ઠેલો કા એહતેમામ કિયા, વરના હકીકી રબ વો ભી અલ્લાહ કો માનતે થે, ઔર જબ ઝ્યાદહ મુશ્કીલાત મે ગીરતે તો ફિર વહ ઉન બુતો કો છોળકર ફાઈલે હકીકી અલ્લાહ હી કી તરફ રૂજૂઅ કરતે થે, જિસ કી શહાદત ખુદ કુરઆન મજીદ ને દી હે. મષલન : સમન્દર મે જહાં કોઈ ઝાહિરી માદી સહારા ઈન્હેં નઝર ન આતા તો વહાં સિર્ફ અલ્લાહ રબ્બુલ આલમીન કો પૂકારતે ઔર અપને ખુદ સાખ્તા બુજુર્ગો ઔર માબૂદો કો છોળ દેતે.

''જબ યે મુશ્રિકીન (દરિયાઈ સફર મે) કશ્તી મે સવાર હોતે હે તો (ખત્રે કે વક્ત) ખાલિસ એઅતેકાદ કરતે હુએ અલ્લાહ હી કો પૂકારતે હે.''

(સુરહ અનકબૂત - ૬૦)

દુસરી જગહ ફરમાયા :

''જબ તુમ દરિયા મે (તુફાન વગૈરહ કી) મુસીબત મે ગીર જાતે હો તો તુમ્હારે વહ દેવતા જિન કો તુમ પૂકારા કરતે હો, ગાઈબ ઔર ગુમ હો જાતે હે. ઉસ વક્ત તુમ બસ અલ્લાહતઆલા હી કો પૂકારતે હો.''

(સુરહ બનીઈસરાઈલ - ૬૭)

બેખબર મુસલમાનો કા શિર્ક.... બુઝુર્ગાને દીન કી તસરીહાત.

બિલકુલ યહી શિર્ક ઉન મુસલમાનો મે પાયા જાતા હે જો કબરપરસ્ત હે ઔર જિન કી વકાલત ઉન કે ઉલ્મા ફરમાતે હે. ઝરા બતલાયા જાએ કિ મુશ્રિકીને અરબ ઔર મોજૂદા કબરપરસ્ત મુસલમાનો કે શિર્ક મે ક્યા ફરક હે ? અગર અબ ભી કિસી કો શક હો તો ઉન અકાબિર ઉલ્મા કી તસ્રીહાત

મુલાહિઝા ફરમાલે જિન કો વોહ ભી કાબિલે એઅતેમાદ ગિરદાન્તે બાયન કરતે) હૈ, ઉન હન્ફી ઉલ્મા ઔર બુઝુર્ગોં ને ભી વઝાહત કી હે કે મુસલમાન જાહિલ અવામ કબરો કે સાથ જો કુછ કરતે હૈ વહ સરીહન મુશ્રિકાના અમલ વ એઅતેકાદ હૈ.

હઝરત મુજદ્દિદ અલ્ફ ષાની રહમતુલ્લાહ

ચુનાંચે હઝરત મુજદ્દિદ અલ્ફ ષાની લીખતે હૈ, “ઔર યે લોગ બુઝુર્ગો કે લિએ જો હયવાનાત (મુર્ગે, બકરોં વગૈરહ) કી નઝર માનતે હૈ ઔર ફિર ઉન કી કબરો પર લે જાકર ઉન કો ઝબહ કરતે હે તો ફીકહી રિવાયાત મે ઉસ ફેલ કો ભી શિર્ક મે દાખિલ કિયા ગયા ઔર ફુકહાઅ ને ઈસ બાત મે પૂરી સખ્તી સે કામ લિયા હે ઔર ઉન કુરબાનીયો કો નાઝાઈઝ કુરબાની કે કાબીલ સે ઠહરાયા હે જો શરઅન મમનુઅ ઔર દાખિલે શિર્ક હે.”

(મકતુબ ઈમામ રબ્બાની - દફતર સોયમ, મકતુબ : ૪૧.)

ઉસી મકતુબ મે આગે ચલ કર વોહ ઉન જાહિલ મુસલમાન ઔરતો કે બારે મે લિખતે હૈ જો પીરો કો રાઝી કરને કી નિયત સે ઉન કે નામ કે રોઝે રખતી હૈ ઔર ઉન રોઝો કે તવસ્સુલ (વસીલા પકડના) સે ઉન પીરો સે અપની હાજતે તલબ કરતી હૈ ઔર સમજતી હૈ કે વોહ હમારી હાજતે પૂરી કરેંગે. ઉન કે બારે મે હઝરત મુજદ્દિદ ફરમાતે હૈ : “ઈન જાહિલ ઔરતો કા યે અમલ શિર્ક ફીલ ઈબાદત હે.”

હઝરત શાહ વલી ઉલ્લાહ રહમતુલ્લાહ

શાહ વલી ઉલ્લાહ મુહદ્દીષ દહેલવી રહમુતુલ્લાહ ફરમાતે હે, “અગર અરબ કે મુશ્રિકીન કે એહવાલ વ આમાલ કા સહિહ તસવ્વુર તુમ્હારે લિએ મુશકીલ હો ઔર ઉસ મે કુછ તવક્કુફ હો તો અપને ઝમાને કે પેશાવર અવામ ખુસુસન વહ જો દારૂલ ઈસ્લામ કે અતરાફ મે રહતે હૈ. ઉનકા હાલ દેખ લો, વોહ કબરોં, આસ્તાનોં ઔર દરગાહોં પર જાતે હૈ ઔર તરહ તરહ કે શિર્ક કા ઈરતકાબ કરતે હે.” (અલ ફવઝુલ કબીર ફી અસુલ અલ તફસીર : ૧૧.)

ઔર "હુજ્જતુલ્લાહ અલ બાલિગા" મે શિર્ક કી મુખ્તલીફ શકલે બયાન કરકે લિખતે હે :

"ઔર શિર્ક કી યે વોહ બિમારી હે જિસ મેં યહૂદ, ઈસાઈ ઔર મુશ્રિકીન બિલ ઉમૂમ ઔર હમારે ઈસ ઝમાને મે મુસલમાનો મે સે બઅઝ ગાલી મુનાફિકીન મુબતલા હે." (બાબ ફી હકીકતુલ શિર્ક : ૬૧.)

શાહ અબ્દુલ અઝીઝ મુહદ્દીષ દહેલવી રહમતુલ્લાહ

શાહ અબ્દુલ અઝીઝ દહેલવી રહમતુલ્લાહ સુરહ મુઝમ્મિલ કી તફસીર મે લિખતે હે કે યે શાન સિર્ફ અલ્લાહ તબારક વ તઆલા કી હે કે જો ઉસ કો જબ ઔર જહાં સે યાદ કરે, અલ્લાહતઆલા કો ઉસકા ઈલ્મ હો જાએ ઔર યે શાન ભી ઉસી કી હે કે વહ ઉસ બંદે કી કુવ્વતે મદદ મે આ જાએ જિસ કો શરીઅત કી ખાસ ઝબાન મે દુન્નુ, તદલ્લી ઔર કુર્બ વ નુઝુલ કહા જાતા હે. ઈસ કે બાદ ફરમાતે હે : "ઔર યે દોનો સિફતે અલ્લાહતઆલા કી ઝાતે પાક કા ખાસા હૈ, યે કિસી મખ્લુક કો હાસિલ નહી હૈ. હાં, બઅઝ કુફફાર અપને બઅઝ માબુદો ઔર દેવતાઓ કે બારે મે, ઔર મુસલમાનો મે સે બઅઝ પીર પરસ્ત અપને પીરો કે બારે મે ઉનમે સે પહલી ચીઝ ષાબિત કરતે હે ઔર અપની હાજતોં કે વક્ત ઉસી એઅતેકાદ કી બિનાઅ પર ઉનસે મદદ ચાહતે હૈ ઔર મદદ કે લિએ ઉનકો પૂકારતે હે."

(તફસીરે અઝીઝી પારહ તબારકલ્લઝી, સુરહ મુઝમ્મિલ, સફહા ૧૮૧.)

અપને ફતાવા મે એક સવાલ કે જવાબ મે ગૈર મુસલમાનો કે શિર્ક કા હાલ યું બયાન કરકે આખરિ મે ફરમાતે હે, "યહી હાલ હે બહુત સે મુસલમાન ફિરકો કા મષલન તાઝિયા બનાનેવાલો, કબરો કે મૂજાવરો ઔર જલાલીયો મદારિયો કા."

(ફતાવા અઝીઝી : ૧૩૪-૧, તબએ મુજતબાઈ દિલ્હી.)

ઔર ઈસી ફતાવા મે એક ઔર મકામ પર લિખતે હે. "અરવાહે તય્યેબા (નેક લોગો કી રૂહો) સે ઈસ્તિઆનત (મદદ તાલબ કરને) કે મામલે મેં ઈસ ઉમ્મત કે જુહાલ વ અવામ જો કુછ કરતે હે ઔર હર કામ મે બુઝુર્ગાને

દીન કો મુસ્તકિલ મુખ્તાર સમજતે હૈ. યે બિલાશુબા શિર્કે જલી (ખુલા હુઆ) હે.'' (હવાલા મઝકુર : ૧૨૧.) ઈસી તરહ ઔર ભી કઈ બુઝુર્ગાને ઈસ કી સરાહતે કી હૈ કિ કબરપરસ્ત મુસલમાનો કે આઅમાલ વ અકાઈદ સરીહન મુશ્રિકાના હૈ.

ફિકા હન્ફી કી સરાહત (કબરો પર કિએ જાનેવાલે કામ હરામ હે.

યે બાત ભી દિલચસ્પી સે ખાલિ નહી હે કિ તમામ કબર પરસ્ત અપને આપ કો ફિકા હન્ફી કા પૈરૂકાર કહતે હૈ હાલાંકિ ફિકા હન્ફી મે ભી ઉન ઉમૂર કો, જિન કા ઈરતકાબ કબરપરસ્ત કરતે હે, હરામ વ બાતિલ ઔર કુફ્ર વ શિર્ક બતલાયા ગયા હે. ચુનાંચે ફિકા હનફી કી મશહુર કિતાબ ''દુર્રે મુખ્તાર'' મે હે : ''માલૂમ હોના ચાહીએ કિ અકષર અવામ, મુર્દો કે નામ પર જો નઝરેં નિયાઝેં દેતે હૈ. ચઢાવા ચઢાતે હે, અવલિયાએ કિરામ કા તકર્રુબ હાસિલ કરને કે લીયે માલી નઝરાને પેશ કરતે હે ઔર ઉન કી કબરો પર ચિરાગ ઔર તેલ જલાતે હૈ, વગૈરહ. યે સબ ચીઝેં બિલ ઈજમાઅ બાતિલ ઔર હરામ હે.'' (આખરી કિતાબુલ સવમ)

દુર્રે મુખ્તાર કી મશહુર શરહ રદ્દુલ મુખ્તાર (અલ મઅરૂફ ફતાવા શામી) મે ઉસ કી શરહ યું કી ગઈ હે, યાની ''ઈસ નઝરે ગૈરૂલ્લાહ કે બાતિલ ઔર હરામ હોને કે કઈ વજહ હે જિન મે સે યે હે કે

★ યે કબરો કે ચઢાવે વગૈરહ મખલુક કે નામ કી નઝરે હૈ ઔર મખલુક કે નામ કી નઝર જાઈઝ હી નહી ઈસ લિએ કિ (નઝર ભી) ઈબાદત હે ઔર ઈબાદત કિસી મખલુક કી જાઈઝ નહી.

★ ઔર એક વજા યે હે કે 'મન્ઝુર લહૂ' (જિસ કે નામ કી નઝર દી જાતી હે) મુર્દા હે ઔર મુર્દા કિસી ચીઝ કા ઈખ્તિયાર નહી રખતા.

★ ઔર એક વજા યે હે કિ નઝર દેને વાલા શખ્સ મુર્દો કે મુતાલ્લીક યે

અકીદહ રખતે હે કિ વહ અલ્લાહ કે સિવા કાએનાત મે તસર્રુફ કરને કા ઈખ્તિયાર રખતે હે હાલાંકિ મુર્દો કે મુતાલ્લીક એસા અકીદા રખના ભી કુફ્ર હે.'' (રદ્દુલ મુખ્તાર ૨-૪૩૧, તબએ મિશ્ર ૧૯૬૬ ઈ.)

ફતાવા આલમગિરી કા ફતવા

ઈસી તરહ ફતાવા આલમગિરી જિસ કે બારે મે કહા જાતા હે કિ ઉસે પાંચસો હન્ફી ઉલ્મા ને મુરત્તબ કિયા હે, ઉસ મે લિખા હે કે, ''અકષર અવામ મેં યે રિવાજ હે કે વોહ કિસી નેક આદમી કી કબર પર જાકર નઝર માનતે હૈ કે એ ફલાં બુઝુર્ગ ! અગર મેરી હાજત પૂરી હો ગઈ તો ઈતના સોના (યા કોઈ ઔર ચીઝ) તુમ્હારી કબર પર ચઢાઉંગા. યે નઝર બિલ ઈજમાઅ બાતિલ હૈ.''

ફિર લિખા હે, ''પસ જો દીનાર વ દિરહમ યા ઔર ચીઝોં ઓલિયા કિરામ કી કબરો પર ઉન કા કુર્બ હાસિલ કરને (ઉન કો રાઝી કરને) કે લિએ લી જાતી હે વહ બિલ ઈજમાઅ હરામ હે.'' (ફતાવા આલમગિરી. ૨૧૬-૧ બાબુલ એઅતેકાફ - તબએ મિશ્ર).

અલ્લાહતઆલા કે સિવા કિસી ઔર કો આલેમુલ ગૈબ સમજના કુફ્ર હે

મુર્દો સે ઈસ્તિગાષા વ ઈસ્તિઆનત કરનેવાલે કા યે અકીદા હોતા હે કિ વહ મેરે હાલ સે વાકિફ હે ઔર વહ આલિમુલ ગૈબ હે ક્યુંકિ ઈસ અકીદે કે બગૈર હઝારો મીલ કે ફાસલે સે કિસી મુર્દા બુઝુર્ગ કો પૂકારને કા કોઈ મતલબ હી નહી રહતા ઔર અલ્લાહ કે સિવા કિસી ઔર કો આલેમુલ ગૈબ સમજનેવાલે કી ભી ફિકા હન્ફી મે તકફીર કી ગઈ હે. ચુનાંચે મુલ્લા અલી કારી હન્ફી શરહ ફિકા અકબર મે લિખ્તે હે.

યાની ''માલૂમ હોના ચાહીએ કિ અંબિયા અલયહીસ્સલામ ગૈબ કી સિર્ફ ઉન્હી બાતો કો જાનતે હે જો અલ્લાહતઆલા વક્તન ફ વક્તન ઉનકો બતલા દે ઔર ફિક્હાએ હન્ફિયા ને ઈસ અકીદો કો કે 'રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો ઈલ્મે ગૈબ થા' સરાહતન કુફ્ર કરાર દિયા હે ક્યુંકિ યે અકીદહ અલ્લાહતઆલા કે ફરમાન 'કુલ લા યઅલમ મન

ફિસ્સમાવાતિ વલઅર્ઝી ગૈબ ઈલ્લલ્લાહ' કે મઆરિઝ (મુખાલિફ) હે. યહી બાત (શેખ ઈબ્નુલ હમામ ને) મસાઈરહ મેં ઝિક્ર હે.''

(શરહ ફિકા અકબર, સ. ૧૮૨ તબ્અ મુજતબાઈ.)

ફિકા હન્ફી કે એક ઔર મશ્હુર કિતાબ ફતાવા કાઝી ખાન મે હે : ''કિસી આદમી ને કિસી ઔરત સે બગૈર ગવાહો કે નિકાહ કિયા. અલબત્તા મર્દ વ ઔરત ને યે કહા કિ હમ અલ્લાહતઆલા ઔર ઉસ કે રસુલ કો ગવાહ બનાતે હે, ફિકહાએ હન્ફિયા કહતે હે કિ ઐસા કહેના શિર્ક હે. ઈસલિએ કી ઈસકા એઅતેકાદ યે હે કિ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ગૈબ જાનતે હૈ હાલાંકિ આપ અપની જિન્દગી મે આલેમુલ ગૈબ ન થે, દુનિયા સે તશરીફ લે જાને કે બાદ આપ આલેમુલ ગૈબ ક્યું કર હો સકતે હૈ.'' (ફતાવા કાઝી ખાન બરહાશીય્યહ ફતાવા આલમગીરી ૩-૫૭૬ તબઅ બુલાક : ૧૩૧ હી ફતાવા બઝાઝીયહ સ. ૩૨૫, બરહશીય્યહ ફતાવા આલમગીરી ૬-૩૨૫.)

ઔર ફતાવા બઝાઝયા મે હે : યાની ''હમારે (હન્ફી) ફિકહાઈ ને કહા કિ જો શખ્સ યે એઅતેકાદ રખે કિ બુઝુર્ગો કિ રૂહેં હાઝિર હોતી હે ઔર ગૈબ જાનતી હે વહ કાફિર હે.'' (ફતાવા મોલાના અબ્દુલ હય ૨-૩૪ બહવાલા ફતાવા બઝાઝીયા સ.૩૩૬, બરહાશીયા ફતાવા આલમગીરી - ૬.)

ઈસી તરહ ફિકા હન્ફી મે કબરો કા તવાફ, કબરો કા ચુમના, ઉનકી તાઝીમ કે લિએ ઝૂકના ઔર વહાં દસ્ત બસ્તા કયામ વગૈરહ યે તમામ ચીઝેં નાજાઈઝ હે ઔર હરામ લિખી હે ઔર કબરો પર સજદે કો કુફ્ર તક સે તઅબીર કિયા ગયા હૈ.

ફોત શુદા બુઝુર્ગા સે ઈસ્તિગાષે કે કાઈલ ઔર ઉન કે વકીલ વ હિમાયતી ઈસ આઈને મે અપના સરાપા દિખાકર અપના ફૈસલા કરલે કે ખુદ ફિકાહ હન્ફી ઉન કી બાબત ક્યા ફૈસલા સાદિર કરતી હે. હમ યહાં રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે વહ ફરમુદાત નકલ નહી કર રહે જિનમે યહૂદ વ નસારા કો ઈસી લિએ મલઉન કરાર દિયા ગયા હે કે

ઉન્હોં ને અપને નેક લોગો ઔર નબીયોં કી કબરો કો સજદહ ગાહ બના દિયા. (સહિહ મુસ્લીમ) ઈસલિએ કે ઈસકી તફસીલ મુસ્તકીલ ઉન્વાન કી મુતકાઝી હે.

શેખ અબ્દુલ કાદિર ! શયઅન લિલ્લાહ ક્યું નાજાઈઝ હે

ઈસ તફસીલ સે વાજેહ હે કિ યા અલી મદદ, યા રસુલુલ્લાહ મદદ, અગિશની યા રસુલ્લાહ ઔર યા શેખ અબ્દુલ કાદિર શયઅનલિલ્લાહ વગૈરહ જૈસે અલ્ફાઝ ઔર વઝિફોં સે ફૌતશુદગાન સે ઈસ્તિગાષા (મદદ તલબ કરના) હરામ, નાજાઈઝ ઔર મુશ્રિકાના ફૈલ હે ક્યુંકિ ઐસા કરનેવાલે કા અકીદહ યહી હોતા હે કિ જિસ કો વોહ મદદ કે લિએ પૂકાર રહા હે. વોહ ઉસ કી ફરિયાદ સુનને પર કાદિર હે વોહ આલેમુલ ગૈબ હે. વોહ કાએનાત મે તસર્રૂફ કરને કા ઈખ્તિયાર રખતા હે હાલાંકિ યે તમામ સિફાત અલ્લાહતઆલા કી હે જો સિર્ફ ઉસ કે સાથ ખાસ હે. ઈસીલિએ ફિકા હન્ફી મે ઈસ અમ્ર કો શિર્ક વ કુફ્ર સે તઅ્બીર કિયા ગયા હે ઔર હન્ફી બુઝુર્ગ ને ઈસી બિના પર 'યા શેખ અબ્દુલ કાદિર શયઅન લિલ્લાહ' કો નાજાઈઝ ઔર કુફ્ર ઔર શિર્ક લિખા હે.

ચુનાંચે કાઝી ષનાઉલ્લાહ હન્ફી પાનીપતી ફરમાતે હે : "આંચા જહાંમી ગવીંદ યા શૈખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની શયઅનલિલ્લાહ યા ખ્વાઝા શમ્શુદ્દીન પાનીપતી શયઅનલિલ્લાહ જાઈઝ નેસ્ત શિર્ક વ કુફ્રાસ્ત"

(ઈરશાદુત તાલીબીન : સ.૧૮.)

ઔર મોલાના અબ્દુલ હય લખનવી લિખતે હે કિ ઈસ વઝીફે સે ઈજતિનાબ વાજિબ હે બઅઝ ફુક્હાઅ ને ઈસ પર કુફ્ર તક કા ઈતલાક કિયા હે. નિઝ ઈસ વઝીફે કે પઢનેવાલે કે દિલ મે યે અકીદહ હોતા હે કે બુઝુર્ગ આલેમુલ ગૈબ ઔર સાહબે ઈખ્તિયાર હે ઔર યે અકીદહ શિર્ક હે. ઉન કી અસલ ઈબારત યે હે.

"જાનના ચાહીએ યે બહુત સે લોગો કે ફીસલ જાને કા કામ હે, ઉન્હોને સિફારિશ કરનેવાલે ઔર જિસ કી તરફ સિફારિશ કી જાએ. ઉન દોનો મે ફર્ક

નહી સમજા. કહતે હે 'યા શેખ અબ્દુલ કાદિર જિલાની અલ્લાહ કે લિએ કુછ દે.' ઈસ કલામ મે ઉન્હોને અલ્લાહ કો સિફારશી બનાયા ઔર હઝરત શેખ કો દેનેવાલા હાલાંકિ હકીકત ઉસ કે બર અક્સ માલૂમ હોતી હે.'' (તરજૂમા : અલ બલાગુલ મુબીન, તબઅ મુલતાન, સ.૧૧૨.)

ઈસ તરહ કી ઈમદાદ કો, જો વઝિફા મઝકુર (શયઅન લિલ્લાહ) મે કી ગઈ હે. હઝરત શાહ વલીઉલ્લાહ રહમતુલ્લાહને અલ્લાહ કી તોહીન કરાર દીયા હે. ચુનાંચે વોહ ઉસકે બાદ લિખતે હૈ યાની ''ઈસસે ષાબિત હુવા કિ ઝિન્દહ ગૈરઝિન્દહ મખલૂક કે પાસ અલ્લાહતઆલા કો શફીઅ બનાકર લાના ઉસ કા વાસ્તા દે કર મખલુક સે હાજત રવાઈ ચાહના ગોયા ખુદા કો આજિઝ સમજના ઔર મખલુક કો અનાતર જાનતા હે.'' (મઆઝઅલ્લાહ મિન ઝાલિક). (અલ બલાગુલ મુબીન ફારસી, સ.૧૧૫, તરજૂમા ઉર્દુ, સ. ૧૧૨.)

કબ્ર પરસ્તો કા શિર્કે સરીહ.... એક નમૂના.

બઅઝ લોગ કહતે હે કે હમ તો ફોત શુદહ બુઝુર્ગો કો સિર્ફ બતૌરે 'વસિલા' પૂકારતે હે. હમારા અકીદહ યે નહી હોતા કે વોહ ખુદાઈ સિફાત સે મુત્તસિફ હે લેકિન વાકેઆ યે હે કે યે મહઝ તકલિફ હે ખુદાઈ સિફાત તસ્લીમ કિએ બગૈર ઉન કો મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે પૂકારને કા કોઈ મફહુમ હી નહી રહતા. તાહમ ઈતમામે હુજ્જત કે તોર પર હમ મુખાતબિન કે મશહુર રિસાલે સે એક નઝમ પેશ કરતે હૈ જિસમે શેખ અબ્દુલ કાદિર જિલાની કે અન્દર તમામ ખુદાઈ સિફાત કા ઈષબાત કિયા ગયા હે, જિસ સે સાફ વાઝેહ હો જાતા હે કે કબર પરસ્ત ચાહે તાવીલાત કે કૈસે હી હસીન ગિલાફ ચઢા લે ઔર કૈસે હી ખુશકુન ઉનવાનાત ચઢા લે. ઔર કૈસે હી ખુશકુન ઉનવાનાત ઈખ્તિયાર કરલે, લેકિન ઉનકા અકીદહ વ અમલ સરીહતન મુશ્રિકાના હે. લીજીએ ઝરા દિલ પર હાથ રખ કર નઝમ મુલાહિઝા ફરમાઈએ.

ખુદા કે ફઝલ સે હમ પર હે સાયા ગૌષે આઝમ કા,
હમે દોનોં જહાંમે હે સહારા ગૌષે આઝમ કા.
હમારી લાજ કિસ કે હાથ હે બગદાદ વાલે કે,
બલાએ ટાલ દેના કામ કિસ કા ગૌષે આઝમ કા.
જહાઝ તાજિરાં ગર્દ-આબ સે ફોરન નિકલ આયા,
વજીફા જબ ઉન્હોને પઢ લીયા થા ગૌષે આઝમ કા.
ગએ એક વક્ત મે સતર મુરીદોં કે યહાં આકા,
સમજ મે આ નહી સકતા મુઅમ્મા ગૌષે આઝમ કા.
શિફા પાતે હે સદહા જહાં બલ્બ અમરાઝે મહલિક સે,
અજબ દારૂલ શિફા હે આસ્તાના ગૌષે આઝમ કા.
બિલાદે અલ્લાહ મિલ્કી તહત હુકમી સે યે ઝાહિર હે,
કિ આલમ મે હર એક શે પર હે કબ્ઝા ગૌષે આઝમ કા.
મહકમી નાફિઝ ફી કુલ હાલ સે હુઆ ઝાહિર,
તસર્રૂફ ઈન્સ વ જિન્ન સબ પર હે આકા ગૌષે આઝમ કા.
હુઆ મોકૂફ ફૌરન હી બરસના અહલે મહફીલ પર,
જો પાયા અબર બારાં ને ઈશારહ ગૌષે આઝમ કા.
જો હક ચાહે વોહ યે ચાહે, જો યે ચાહે વો હક ચાહે,
તુ મીટ સકતા હે ફિર કિસ તરહ ચાહા ગૌષે આઝમ કા.
ફકીહો કે દિલો સે ધો દિયા ઉન કે સવાલો કો,
દિલો પર હે બની આદમ કે કબ્ઝા ગૌષે આઝમ કા.
વોહ કહ કર કુમ બેઈઝનિલ્લાહ જિલાદેતે થે મુર્દો કો,
બહુત મશહૂર હે અહયાએ મવતા ગૌષે આઝમ કા.
ફરિશ્તે મદ્રસે તક સાથ પહૂંચાને કો જાતે થે,
યે દરબારે ઈલાહી મે હે રુત્બા ગૌષે આઝમ કા.

લુઆબ અપના ચટાયા અહમદે મુખ્તારને ઉનકો,
તો ફિર કૈસે ન હોતા, બોલ બાલા ગૌષે આઝમ કા.
રસુલુલ્લાહ ને ખલઅત પહનાયા બરસરે મજલિસ,
બજે ક્યું કર ના ફિર આલમ મે ડંકા ગૌષે આઝમ કા.
હમારા ઝાહિર વ બાતિન હે ઉનકે આગે આઈના,
કિસી સે નહી આલમ મે પરદહ ગૌષે આઝમ કા.

(માહનામા "....'' ગુજરાન વાલા, જિલ્દ ૧૫, શુમારહ ૬, મઈ ૧૯૭૩ ઈ.)

નઝમ કા એક શેર મુલાહિઝા ફરમાલિજીએ કિ કિસ ફરાખદિલી સે તમામ ખુદાઈ સિફાત કા ઈષબાત એક મુર્દા બુઝુર્ગ કે હક મે કિયા ગયા હે. (નઉઝુબિલ્લાહ મિન હાઝલ હફુવાત).

ક્યા ગાઈબ કો પૂકારના શિર્ક નહી...

વાકેઆ (યા સારીયતુલ જબલ) કી હકીકત. :

બઅઝ લોગ કહતે હે કિ ગાઈબ કો પૂકારના, અગર શિર્ક વ બિદઅત હોતા તો હઝરતે ફારૂકે આઝમ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ હઝરતે સારિયા કો ન પૂકારતે જો ઈરાન મે નિહાવંદ કે ઈલાકે મે મસરૂફ જિહાદ થે. જહાં તાક હઝરત ઉમર કે વાકેઆ (યાસારીયતુલ જબલ) કા તઅલ્લુક હે, યે વાકેઆ અવ્વલ તો મુહક્કીકીન કે નઝદીક સનદન સહીહ નહી. તાહમ બઅઝ ઉલ્મા ઉસે હસન કરાર દેતે હે, અગર ઉસે વાકઈ હસન તસ્લીમ કર લિઆ જાએ તો રિવાયત ઝરુર કાબિલે કબુલ કરાર પાજાએગી. લેકિન ફિર ભી યે વાકેઆ બતૌરે કરામત હી હે જિસ સે કિસી મસ્લે કે ઈષબાત કે લિએ ઈસ્તિદલાલ નહી કિયા જા સકતા. ક્યુંકિ મુઅજિઝા ઓર કરામાત યે ઈન્સાન કે ઈખ્તિયારી ફૈલ નહી. યે અલ્લાહ કી મષીય્યત કે તહત સાદિર હોતે હે, ઈસી લિએ કોઈ નબી મહઝ અપને ઈખ્તિયાર સે અલ્લાહ કી મષીય્યત કે બગૈર મુઅજિઝા સાદિર કરકે નહી દિખા સકતા ઔર કોઈ વલી કિસી કરામત કા ઈઝહાર

નહી કર સકતા. યહી વજા હે કિ અહલે સુન્નત કે હાં યે ઉસુલ મુસલ્લમા હે કિ મુઅજિઝા ઔર કરામત સે ઈસ્તિદલાલ જાઈઝ નહી.

ઈસ લિએ સારિયતુલ જબલ કે વાકિએ સે ઈસ્તિદલાલ બળા અજીબ ઔર અહલે સુન્નત કે મુસલ્લિમા ઉસુલ કે ખિલાફ હે. અલબત્તા હઝરતે સારિયા રહમતુલ્લાહ કે વાકિએ મે અગર મઝીદ ગૌર કિયા જાએ તો ઉસસે યે પહલુ મઝીદ વાજેહ હો જાતા હે કિ દૌરે ખૈરૂલકોરૂન મે મુસીબત કે વક્ત ફોતશુદા યા નઝરોસે ગાઈબ બુઝુર્ગો કો મદદ કે લિએ પૂકારને કા કોઈ તસવ્વુર નહી થા. વરના હઝરતે સારિયા જો દુશ્મન કે નરગે મે ઘેરે ગએ થે, રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કો હઝરતે ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કો મદદ કે લિએ ઝરૂર પૂકારતે, મગર ઉન્હોને ઐસા નહી કિયા ક્યુંકિ ઉસ દોર મે ઈસ શિર્ક કા તસવ્વુરભી નહી કીયા જા સકતા થા. વોહ તો અલ્લાતઆલાને મુસલમાનો કે ઈસ લશ્કર કી મદદ ફરમાની થી. જો નિહાવંદ મે હઝરત સારિયા કી સરગર્દી ઔર ક્યાદત મે કાફિરો કે ખિલાફ સફઆરા થા. ઈસ લિએ હઝરતે ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કી ઝબાન સે 'યા સારીયતુલ જબલ' (એ સારીયા પહાડ કે દામન મે પનાહ લો) કે અલ્ફાઝ ના સિર્ફ કહલવાએ બલ્કિ મુઅજિઝાના તોર પર યે અલ્ફાઝ સેંકડો મીલ કે ફાસલે કે બાવજુદ હઝરતે સારિયા કે કાનો તક પહુંચા દિએ.

એક મજહુલુલ હાલ આદમીકે ખ્વાબ સે ઈસ્તિદલાલ

એક દલીલ યે દી જાતી હે કે હઝરતે ઉમર ફારૂક રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કે દોરે ખિલાફત મે કહેત વાકેઅ હો ગયા. એક સહાબી હઝરત બિલાલ બિન હારીષ મુઝની રઝિયલ્લાહુ અન્હુ નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કે મઝારે અનવાર પર હાઝીર હુએ ઔર અર્ઝ કિ યા રસુલુલ્લાહ ! અપની ઉમ્મત કે લિએ પાની માંગિએ ક્યુંકિ વહ હલાક હોતી હે. તો એક મર્દ (હઝરત બિલાલ બિન હારિષ) ઉનકે ખ્વાબ મે આએ (ઔર ઈસ્તીઆબ કે અલ્ફાઝ યે હૈ કિ) ખ્વાબમેં નબીએ કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ઉનકે પાસ તશરીફ લાએ ઔર ફરમાયા, "(હઝરત) ઉમર (રઝિયલ્લાહુ

અન્હુ) કે પાસ જાઓ ઔર ઈન્હેં કહો કે લોગો કે લિએ બારિશ કી દુઆ કરેં. ઉનહે બારિશ દી જાએગી ઔર ઈન્હેં કહો કે એહતીયાત કા દામન મઝબુતી સે પકડે રહો. વોહ સાહબ હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કે પાસ આએ ઔર માજરા બયાન કિયા રાવી કહતે હૈ કિ (હઝરત) ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ રો દિએ ઔર કહા યા અલ્લાહ મે અપની બિસાત ભર કોતાહી નહી કરતા.''

યે વાકેઆ બિલાશુબહા હદિષ કી એક કિતાબ મુસનિફ ઈબ્ને અબી શૈબા (જી-૧૨ સ.૨૩.) ઔર (ફત્હુલ બારી, જી-૨, સ-૪૯૫, કિતાબુલ ઈસ્તિસ્કા બાબ સવમ) મે દર્જ હે. હાફિઝ ઈબ્ને હુઝરને ઈસકી બાબત કહા હે. ઈસ રિવાયત કો ઈબ્ને અબી શયબા ને સહિહ સનદ કે સાથ અબુ સાલેહુલ સમાન અન માલિકુલ દાર કે હવાલે સે બયાન કિયા હે. લેકિન તીન વજહ સે યે વાકેઆ નાકાબિલે ઈસ્તિદલાલ હે.

(૧) યે કિસ્સા સહી નહી હે, ઈસ લિએ કિ વાકેએકા અસલ રાવી માલિકુલ દાર હે જો મજહુલ હે જબ તક ઉસકી અદાલત ઔર ઝબત કા ઈલ્મ નહી હોગા. યે વાકેઆ સાકિતુલ એઅતેબાર હોગા. હાફિઝ ઈબ્ને હજર રહમતુલ્લાહે ને જો યે કહા હે બા સનદ સહિહ મીન રિવાહ અબી સાલેહઅલ સમાન તો ઉસ કા મતલબ યે હે કિ સનદન અબુ સાલેહુલ સમાન તક યે રિવાયત સહિહ હે. માલિકુલ દાર કે હાલાત કા ચુંકિ હાફિઝ ઈબ્ને હજર કો ઈલ્મ નહી હો સકા થા ઈસ લિએ ઉન્હોને ઈસ કી બાબત ખામોશી ઈખ્તિયાર કરકે અબુ સાલેહ તક સીલસીલા સે સનદ કો સહિહ કરાર દે દિયા મક્સદ યે થા કે માલિકુલ દાર કી અદાલત વઝબત કી ભી અગર તૌસીક હો જાએ તો યે રિવાયત બિલકુલ સહિહ હોગી. બસુરતે દીગર ગૈર સહિહ.ઉનકી તસ્હીહ કા મતલબ પુરી સનદ કી તસ્હીહ નહી હે અગર પુરી સનદ ઉન્કે નઝદીક સહીહ હોતી તો વહ ઈસ તરહ કહતે (અન માલિકુલ દાર વ ઈસનાદ સહિહ) લેકિન હાફિઝ ઈબ્ને હજરને ઈસ તરહ નહી કહા. ઈસ લિએ

જબ તક વાકેઆ કે અસલ રાવી. માલિકુલ દાર કી તૌષીક ષાબીત નહી હોગી, યે વાકેઆ નાકાબિલે હુજ્જત હોગા.

(૨) યે કિસ્સા સનદન સહિહ હો તબ ભી હુજ્જત નહી ઈસ લિએ કિ મુસન્નફ ઈબ્ને અબી શયબા કી રિવાયત કા એક આદમી પર મદાર હે. જો ના માલુમ ઔર મજહુલ હે ઔર હાફીઝ ઈબ્ને હજર રહમતુલ્લાહ ને સૈફ બિન ઉમર કે હવાલે સે ઉસ ના માલુમ આદમી કા નામ બિલાલ બિન અલ હારિષ (સહાબી) બતલાયા હે. હાલાંકિ સૈફબિન ઉમર ખુદ મુહદ્દિષિન કે નજદીક બિલ ઈત્તિફાક ઝઈફ હે બલ્કિ ઉસકી બાબત યહાં તક કહા ગયા હે કિ વહ કીસી રાવી કે નામ સે મનઘડત હદિષેં બયાન કરતા થા. ઐસે કઝઝાબ વ વઝ્ઝાઅ રાવી કે બયાન પર યે કિસ તરહ બાવર કિયા જા સકતા હે કે નબી કરીમ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી કબર પર જાકર અર્ઝ ગુઝાર હોને વાલે એક સહાબી બિલાલ બિન અલ હારિષુલ મુઝની થે ?

(૩) બિલ ખુસુસ જબ કિ મુસ્તનદ ઔર સહિહ રિવાયાત સે અકાબિરે સહાબા રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કા યે તરઝે અમલ ષાબિત હે કિ ઉન્હોને કહેતસાલી કે મોકે પર નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કી કબરે મુબારક પર જાકર ઈસ્તિગાષા નહી કિયા બલ્કિ ખુલે મેદાનમે નમાઝે ઈસ્તિસકાઅ કા એહતેમામ કિયા જો એક મસનુન અમલ હે ઔર ઉસ મેં ઝિન્દા બુઝુર્ગ અમ્મે રસુલ હઝરત અબ્બાસ રઝિયલ્લાહુ અન્હુ સે દુઆ કરવાઈ. યે વાકેઆ હઝરતે ઉમર કે ઝમાને કા હે. ઉસી તરહ હઝરત મુઆવિયા કે ઝમાને મે કહેત પળા તો ઉન્હોને ભી એક ઔર સહાબીએ રસુલ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ સે દુઆ કરવાઈ। ઈસ મુસ્તનદ વાકેઆત ઔર અકાબિરે સહાબા કે તર્ઝ અમલ કે મુકાબલે મેં એક ગૈર મુસ્તનદ રિવાયત

ઔર વોહ ભી ખ્વાબ પર મબની, નિઝ મજમુલ શખ્સ કે બયાન કો કિસ તરહ તસ્લીમ કિયા જા સકતા હે ?

મઝકુરહ વજુહાત કી બુનિયાદ કી વઝહ સે મુસન્નફ ઈબ્ને અબી શયબા કી યે રિવાયત કિસી તરહ ભી કાબિલે ઈસ્તિદલાલ ભી નહી રહેતી. તાહમ અગર ઉસે કિસી દરજા મે કાબિલે હુજ્જત તસ્લિમ કર લિયાજાએ તબ ભી રિવાયત સે યહી ષાબિત હોતા હે કિ નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ને ઉસ આદમી કો યહી હિદાયત કી કે હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કે પાસ જાકર કહા કિ વોહ લોગો કો સાથ લેકર દુઆ કરે. યાની નમાઝે ઈસ્તિસ્કાઅ કા એહતેમામ કરે. ચુનાંચે હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ ને એૈસા હી કિયા. નબી સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમને કબર પર આનેવાલે શખ્સ કો યે નહી કહા કે અચ્છા મેં તુમ્હારે લિએ દુઆ કરતા હું યા કરુંગા યા તુમ લોગ મેરી કબર પર જમા હોકર આવો, બલ્કિ આપને દુઆ કા મસ્નુન તરીકા ઈખ્તિયાર કરનેકી તલ્કીન કી.

'અલ અદબુલ' મુફર્રદ કી એક રિવાયત સે ઈસ્તિદલાલ ઔર ઉસકી હકીકત

એક ઔર દલીલ યે પેશ કિ જાતી હે કિ મુસીબત ઔર તકલીફ કે વક્ત પુકારને કે બારેમેં અલ અદબુલ મુફર્રદ સ. ૧૪૨ ઝેરે ઉન્વાન લિખા હે કિ હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કા પાંવ સુન્ન હો ગયા તો એક આદમીને ઉન્હે કહા કે એૈસે ઈન્સાન કો યાદ કિજીએ જિસ કે સાથ આપકો સબસે (ઝ્યાદા) મુહબ્બત હે તો ઉન્હો નેં પુકારા (યા મુહમ્મદ) (ઔર ઉન્કી તકલીફ દુર હો ગઈ).

સનદન યે વાકેઆ ભી સહિહ નહીં, તાહમ ફિલહાલ ઉસકી સનદ કી બહેષ સે કતેઅનઝર મસઅલા ઝૈરે બહેષ સે ઉસ વાકિએ કા કોઈ તઅલ્લુક નહી ક્યુંકિ બહેષ તો હે ફોતશુદગાન કો મદદ કે લિએ પુકારના જાઈઝ હે યા નહી ? જબ કી મઝકુરા વાકિએ મે જિસ્માની તકલીફ કા એક નફસિયાતી ઈલાજ બતલાયા ગયા હે જિસે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રઝિયલ્લાહુ

અન્હુ ને ઈખ્તિયાર ફરમાલીયા ઉન્હોને (મુહમ્મદ) યા (યા મુહમ્મદ) (બા ઈખ્તિલાફ રિવાયાત) ઈસ અકીદે કે તહત નહી પુકારા કે આપ ઉનકી ફરીયાદ સુન દેંગે ઔર ફિર મદદ ફરમા દેગેં બલ્કિ કીસીને પૈરો કે સુન્ન હો જાને કા યે ઈલાજ બતલાયા કે અપને સબસે ઝ્યાદા મહબુબ શખ્સ કા નામ લો, તો યે તકલીફ દુર હો જાએગી.

ઈસકી વજહ યે બતલાઈ ગઈ હે કિ મહેબુબ કે ઝિક્ર સે ઈન્સાન કે દિલ મેં હરારત નિશાત કિ કેફિયત પેદા હો જાતી હે, જિસસે મુન્ઝેમિદ ખુન રવાં હોકર રગો મે દોડના શરૂ કર દેતા હે ઔર યું સુન્ન વાલી ફેકિયત ખત્મ હો જાતી હે. યહી વજા હે કિ બઅઝ ઔર વાકેઆત ભી ઐસે મીલતે હે જિનમે લોગોને અપને મહેબુબ યા મહેબુબા કા નામ લિયા તો ઉનકા પૈરો કા સુન્ન પના ખત્મ હો ગયા. મુલાહિઝા હો. પૈર સુન્ન હોને કિ સુરત મે અપને કિસી મહેબુબ કા નામ લેના, ઉસે મુહબ્બત સે યાદ કરના, યે ઉસ મરિઝ કા નફસીયાતી ઈલાજ હે, ઉસકા કોઈ તઅલ્લુક ફોતશુદગાન સે ઈસ્તિગાષા વ ઈસ્તિમદાદ સે નહી હે.

દુસરી બાત યે હે કિ નિદાઅ કે લિએ યે ઝરૂરી નહી હોતા કિ મુનાદા ઝરૂર સામને હો યા વહ નિદાઅ કો સુને બલ્કિ બઅઝ દફા અપને જઝબાત કે ઈઝહાર ઔર દિલકા બોજ હલકા કરને કે લિએ ભી મુનાદા કો અપને ઝહનમે મુસ્તહઝર કરકે ખિતાબ કર લિયા જાતા હે. યહાં ભી યહી સુરત હે.

એસે હઝરાત કિ દો ઔર દલીલે મુલાહિઝા ફરમાઈએ જિનસે ઉન્હોને મુર્દોસે મદદ માંગને કે જવાઝ પર ઈસ્તિદલાલ કિયા હે, કહેતે હૈ કે હઝરતે ઈસરાફીલ અલયહીસ્સલામ મુર્દો કો પુકારેંગે. હઝરત ઈબ્રાહીમ ખલીલુલ્લાહ અલયહીસ્સલામને મુર્દા પરિન્દો કો પુકારા.

ગૌર ફરમાઈએ ક્યા યે દલીલેં હે ? ઉનકો દલીલ કહા જા સકતા હે ? ભલા ઉનસે કોઈ પુછે, હઝરત ઈસરાફીલ મુર્દો કો પુકારેંગે તો ક્યા ઉનસે મદદ તલબ કરને કે લિએ સુર ફુકેંગે ? કયામત કે સુર ફુંકને કો યે બાવર

કરાના કે હઝરત ઈસરાફીલ ભી મુર્દો કો પુકારેંગે. લિહાઝા તુમ ભી મુર્દો કો મદદ કે લિએ પુકાર સકતે હો. બળા હી અજીબ ઈસ્તિદલાલ હે.

ઈસી તરહ હઝરત ઈબ્રાહીમ અલયહીસ્સલામ કા પરિન્દો કો પુકારના, ક્યા ઉન સે મદદ તલબ કરને કે લિએ થા ? યા અપને ઈતમિનાને કલ્બ કે લિએ મુર્દો કો જિન્દા હોતે દેખને કે લિએ થા ? ઈસસે યે ઈસ્તિદલાલ કરના કે મુર્દો કો પુકારના જાઈઝ હો ગયા, લિહાઝા, એ મુસલમાનો ! તુમ ભી મદદ કે લિએ મુર્દો કો પુકારો ! કુરઆન ફહેમી કા અજીબોગરીબ શાહિકાર હે.

ઈસી તરહ યે લોગ કુરઆન કરીમ કી મુતઅદ્દિદ આયાત સે ઈસ્તિદલાલ કરતે હે જિન મે કિસી ના કિસી તરહ ''પુકાર'' કા મઝમુન હે. મસલન નુહ અલયહીસ્સલામ ને અપની કૌમ કો પુકારા.

અય મેરે રબ ! મેને અપની કૌમ કો રાત ઔર દિન તેરી તરફ બુલાયા.

(સુરહ નુહ - ૫)

દિગર અંબિયા કા અપની કૌમોકોં પુકારના, અલ્લાહકા પુકારના.

યાની અલ્લાહતઆલા દારૂસ્સલામ કી તરફ પુકારતા હે. (સુરહ યુનુસ-૨૫)

બતલાઈએ ! ઈન આયાત કા કોઈ તાલ્લુક ઈસ ''પુકાર'' સે હે ? ફિર ઈન આયાત કે જમા કરને કા ક્યા ફાએદા ? અસલ ઈખ્તિલાફ તો ઈસ ''પુકાર'' મેં હે જો મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે કિસી મુર્દા કો મુશ્કીલ કુશાઈ ઔર મદદ હાંસિલ કરને હે લિએ પુકારા જાતા હે યે શિર્ક હે ક્યુંકિ ઈસ તરીકે સે કિસી મુર્દા કો પુકારના, યે ઉસકી ઈબાદત હે. ઔર ઈબાદત અલ્લાહ કે સિવા કીસી કી જાઈઝ નહી. ઔર યે ઐસી બાત હે કે યે ખુદ ભી માનતે હે ચુનાંચે યે તસ્લીમ કરતે હે કે ''અલ્લાહતબારક વ તઆલા જીસ બાત સે મનાઅ ફરમાતા હે, વોહ યે કિ અલ્લાહ તબારક વ તઆલા કે સાથ કિસી કો 'ઈલાહ' મઅબુદ 'ઈબાદત કે લાઈક' સમજકર ના પુકારા જાએ.

બિલકુલ યહી બાત હમ કહતે હે, ફિર ઈખ્તિલાફ ક્યોં ? ઈખ્તિલાફ યે હે કે હઝરાત યે તો તસ્લિમ કરતે હે કે કિસીકો મઅબુદ સમજકર ન પુકારા

જાએ લેકિન યે તસ્લિમ નહી કરતે કે કિસી ફોત શુદહ બુઝૂર્ગ કો મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે મદદ કે લિએ પુકારના, ઉસસે દુઆએં કરના, ઉસકે નામ કી નઝર વ નિયાઝ દેના, ઉનસે નફા વ નુકશાન કી ઉમ્મીદ રખના યે ઉસકો 'ઈલાહ' ઔર મઅબુદ બનાના હે. ઔર યું વોહ અલ્લાહ કે સાથ શિર્ક કા ઈરતેકાબ કરતે હૈ ક્યુંકિ દુઆ ભી ઈબાદત હૈ. નઝર વ નિયાઝ ભી ઈબાદત હે જો અલ્લાહ કે સાથ દુસરો કે લિએ ભી કરતે હૈ. યે લોગ અલ્લાહ સે ભી દુઆએ કરતે હૈ, મુર્દા બુઝુર્ગો સે ભી દુઆએં કરતે હૈ, અલ્લાહ કે નામો કી નઝર નિયાઝ ભી દેતે હૈ ઔર બુઝુર્ગો કે નામો કી ભી નઝર નિયાઝ દેતે હે. અલ્લાહ સે ભી નફા વ નુકશાન કી ઉમ્મીદ રખતે હૈ ઔર ફોત શુદા બુઝૂર્ગો સે ભી મા-ફવકુલ અસબાબ નફા વ નુકશાન કી ઉમ્મીદ રખતે હે. અલ્લાહ કો ભી આલેમુલ ગૈબ માનતે હૈ ઔર નબીયોં ઔર વલીયોં કો ભી આલેમુલ ગૈબ માનતે હે. અલ્લાહ કો ભી દુર ઔર નઝદીક સે ફરિયાદ સુનનેવાલા તસ્લીમ કરતે હૈ ઔર બુઝુર્ગો કે અંદર ભી યે કુવ્વત યા સિફત તસ્લીમ કરતે હે.

હમ કહતે હૈ કે શિર્ક ઉસી ચીઝ કા નામ હે કે અલ્લાહ કે સાથ કિસી ઔર કો ભી ઈબાદત મે શરીક કર લિયા જાએ, યા અલ્લાહ કી સિફાત મે સે કોઈ સિફત કિસી ઔર કે અંદર તસ્લીમ કરલી જાએ. ઔર મઝકુરહ અફઆલ સારે ઐસે હે કિ ઉન મે યા તો અલ્લાહ કે સાથ કિસી ઔર કી ઈબાદત હોતી હે યા અલ્લાહકી સિફત મેં મુર્દા બુઝુર્ગો કો શરીક સમજા જાતા હે. યે હઝરાત ઈસ શિર્કે શરીહ કા ઈરતેકાબ કરતે હૈ. યાની અલ્લાહ કે સાથ દુસરો કી ઈબાદત ભી કરતે હૈ યા અલ્લાહ કી સિફાત બુઝુર્ગો મે માનતે હૈ ઔર ફિર કહતે હૈ કે હમ તો શિર્ક નહી કરતે, ક્યુંકિ શિર્ક તો ઉસ વક્ત હોતા હે જબ હમ ઈન્હે મઅબુદ સમજકર પુકારતે હાલાંકિ જબ ઉનકે અંદર ખુદાઈ સિફત તસ્લીમ કરલી ગઈ યા અલ્લાહ કી તરહ ઉન કો હકકે ઈબાદત મે શરીક કર લિયા ગયા તો વોહ 'મઅબુદ' તો બન ગયે આપ ઈન્હે મઅબુદ કહે યા ન કહે, જબ મઅબુદવાલી ચીઝેં ઉનકે લિએ માન લી ગઈ તો વહ 'મઅબુદ' અઝખુદ બન ગએ જિસ તરહ પથ્થર કી મૂર્તિ કી પુજા કરને વાલા

હે વોહ ભી ઉસે ખુદા યા મઅબુદ નહી સમજતા બલ્કિ ઉસે અલ્લાહ કા મઝહર યા અવતાર સમજકર ઉસસે દુઆએં કરતા હે ઉસ કે નામ પર ચઢાવે ચઢાતા હે યાની નઝર દેતા હે. ઉસસે નફા વ નુકશાન કી ઉમ્મીદેં રખતા હે ઔર ઉસે ફરીયાદ રસ ઔર હાજત રવા સમજતા હે. મુસલમાન ઈસકે બારે મે અકીદા રખતા હે કિ યે મુશ્રિક હે. ક્યોં ? ઈસલિએ કિ વોહ મુર્તિ કો મઅબુદ સમજતા હે યા નહી સમજતા, લેકિન ઉસકે સાથ ઉસ પુજારીકા મામલા વોહી હે જો એક આબિદ ઔર મઅબુદ કે દરમિયાન હોતા હે. ઈસલિએ વોહ યકીનન મુશ્રિક હે.

લેકિન યહી મુસલમાન કબરોં કે સાથ યા મુર્દા બુઝૂર્ગો કે સાથ યહી કુછ કરતા હે તો કહતા હે યે શિર્ક નહી, ક્યુંકિ મે ઉસે મઅબુદ સમજકર નહી પુકારતા. અગર યે દલીલ સહીહ હે ઔર ઈસ તરહ શિર્ક-શિર્ક નહી રહતા તો ફિર ગૈર મુસ્લીમ ભી મુશ્રિક નહી રહતા ક્યુંકિ વોહ ભી મુર્તિ કો માબુદ નહી સમજતા હે. મુશ્રિકીને મક્કા ભી મુશ્રિક નહી, ક્યુંકી વોહ ભી
લાત વ ઉઝઝા ઔર મનાત વ હુબલ કો મઅબુદ નહી સમજતે થે વોહ ભી ઉનકો અલ્લાહ કા વસિલા ઔર ઝરીયાએ તકર્રુબ સમજતે થે. (જૈસા કિ ખુદ કુરઆનને ઉસકી વઝાહત કી હે) કોમે નુહ જિન પાંચ બુતોં કો પૂજતી થી વોહ ભી મઅબુદ નહી થે. અલ્લાહ કે નેક બંદે હી થે. (જૈસા કિ સહિહ બુખારી મે સરાહત મોજુદ હે) ઈસ લિહાઝ સે તો કૌમે નુહ ને ભી શિર્ક કા ઈરતેકાબ નહી કિયા ઔર કુરઆન દિગર મુશ્રિકો કે બારે મે ભી કહેતા હે.

જિન કો તુમ અલ્લાહ કે સિવા પુકારતે હો વોહ તુમ જેસે હી બંદે હે.

(સુરહ અઅરાફ - ૧૯૪)

ગોયા કિસી દોર મે ભી એસે શિર્ક કા વજૂદ નહી રહા કે જીસ મે ગૈરૂલ્લાહ કો મઅબુદ સમજકર પુકારા ગયા હો બલ્કિ હરદોર મે શિર્ક કી નોઈયત યહી રહી હે કે અલ્લાહ કે નેક બંદો કી હી તસ્વીરેં, મુર્તિયાં યા કબરેં યે સમજકર પુજી જાતી રહી હૈ કે યે અલ્લાહ કે નેક બંદે થે, વફાત કે બાદ અલ્લાહ સે ઉનકા વિસાલ હો ગયા હે ઔર યે અબ અલ્લાહ કે મઝહર યા

અવતાર હો ગયે હે, ઉનકે ઝરીએ સે હી હમ અલ્લાહ કા કુર્બ હાંસિલ કર સકતે હે, ઉનકે વસીલે સે હી હમારી દુઆએં ઔર ઈલ્તિજાએં સુની જા સકતી હે ઔર ઉનકે નામ નઝર વ નિયાઝે દે કર હી હમ અલ્લાહ કો રાઝી કર સકતે હે.

કુરઆને ઈસી અકિદહ વ અમલ કો શિર્ક કહા હે ઔર ઉસકે મુરતકેબીન કો મુશ્રિક, અગર કુરઆને કરીમ કી સરાહત સહિહ હે ઔર યકીનન સહિહ હે નિઝ ઉન હઝરાત કા અકીદા વ અમલ ભી વોહી હે જો ગુઝિસ્તા મુશ્રિક કૌમો કા અકીદહ રહા હે. તો ઉન કા શિર્ક-શિર્ક ક્યું નહી ? મહઝ ઉનવાન બદલ દેને સે તો શિર્ક કી માહિય્યત વ હકીકત તબદીલ નહી હો જાએંગી. જબ ઉન લોગો કા અકીદહ વ અમલ ભી ફોત શુદગાન કે સાથ વોહી હે જો મુશ્રિકીન કૌમો કા અપને બુતો કે સાથ રહા હે. તો ફિર દોનો કે દરમિયાન ફર્ક વ ઈમ્તિયાઝ કિસ તરહ કિયા જા સકતા હે. ઔર યે ક્યુંકર કરીને અદલ હો સકતા હે કે એક કો તો મુશ્રિક કરાર દિયા જાએ, જબ કિ દુસરા શખ્સ ભી વોહી કુછ કરે તો ઉસે મુશ્રિક તસ્લીમ કરને સે ગુરૈઝ કિયા જાએ. (યહ નાહક ઈન્સાફ હે)

"ઈબદાત" કિસે કહતે હૈ ઔર "મઅબુદ" કોન હોતા હે ?

એક સાહબ લિખતે હે : મસ્જીદો મેં યા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ કહને સે રોકનેવાલે હઝરાત સુરહ જિન કી આયત ૧૮ ભી પેશ કરતે હે. "ઔર યે કિ મસ્જીદે અલ્લાહ (તબારક વ તઆલા) કે લિએ હૈ. લિહાઝા ઉનમે અલ્લાહ કે સાથ ઔર કિસીકો ન પુકારો." (સુરહ જિન-૧૮)

તફહીમુલ કુરઆન મે મોદુદી સાહબને ઈસ આયત કી તશ્રીહ મે લિખા હે કે મુફસ્સીરીન ને બીલ ઉમુમ "મસાજિદ" કો ઈબાદત ગાહો કે મઅની મે લિયા હે. ઔર ઈસ મઅની કે લિહાજ સે આયત કા મતલબ યે હોગા કિ ઈબાદત ગાહો મે અલ્લાહ કે સાથ કિસી ઔર કી ઈબાદત ના કી જાએ. આયતે કુરઆની કા મકસદ વ મુદા ભી હકીકતન યહી હે, મોદુદી

સાહબ કે પૈરૂકારો ઔર દિગર દેવબન્દી ઔર અહલે હદીષ હઝરાત કો સમજબુઝ સે કામ લેના ચાહીએ. ઔર ઈર્શાદે ખુદા વન્દી કો સમજના ચાહીએ. ખ્વાહમખ્વાહ કુફ્ર વ શિર્ક વ બિદઅત કે ફતવે લગાકર અપની આકિબત કો ખરાબ નહી કરના ચાહીએ. તદઉ કા મઅની તઅબુદૂ યાની બંદગી યા ઈબાદત આતા હે. અલ્લાહ (તબારક વ તઆલા) કે સાથ કિસી કો પુકારો યાની કિસી દુસરે મઅબુદો કો ના પુકારો.

ઈસ ઈક્તિબાસ મે એક તો યે મુખ્લિસાના મશ્વરહ દિયા હે કે ખ્વામખ્વાહ શિર્ક વ બિદઅત કે ફત્વે લગાકર અપની આકિબત ખરાબ નહી કરની ચાહીએ ક્યુંકી હદિષ કે મુતાબિક બિલા વજા કિસી મુસલમાન કો કાફિર કહનેવાલા ખુદ કાફિર કરાર પાતા હે. યે મુખ્લિસાના મશ્વરા બિલકુલ બજા હે. અલહમ્દુલિલ્લાહ હમ ઉસ પર પહલે હી અમલ પેરા હૈ. હમ ખ્વામખ્વાહ શિર્ક વ બિદઅત કે ફત્વે લગાકર અપની આકિબત ખરાબ કરના નહી ચાહતે લેકિન જહાં ફીલ વાકેઅ શિર્ક હો રહા હો ઉસકી નિશાનદેહી કરના ઔર મુસલમાનોં કો ઉસસે આગાહ કરના તો વોહ ઝરૂરી ફરીઝા હે કે ઉસમે સુસ્તી કા મુઝાહિરહ કરનેવાલા ગુંગા શયતાન કરાર પાતા હે. ‘‘હક બાત સે ખામોશ રહનેવાલ ગુંગા શયતાન હે.’’

હમારી ખ્વાહીશ ઔર કોશિશ હે કિ મુસલમાન મુશ્રિકાના અકાઈદ વ આમાલ સે તાઈબ હો જાએ જીનમે વહ બદકિસ્મતિ સે મુબ્તીલા હે. ક્યુંકિ શિર્ક ઐસા ઝુલ્મે અઝીમ હે જો નાકાબિલે માફી હે. ઈલ્લા યે કે આદમી દુનિયા મે હી ઉસસે સચ્ચી તોબા કરલે. મુસલમાન અવામ કે શિર્ક પરસ્તી કે મુઝાહિર હી હમેં બેચેન ઔર મુઝતરબ રખતે હૈ ઔર ઉનકી ખેરખ્વાહી હી કા જઝબા હે જો હમે હકગોઈ કા ફરીઝા અદા કરને પર મજબુર કરતા હે. જર્રાહ યા સર્જન કે ઓપરેશન સે મરીઝ કો તકલીફ ઝરૂર હોતી હે લેકિન મરીઝ કી ખેરખ્વાહી કા તકાઝા હે કે વહ ઓપરેશન કે ઝરીએ સે ગન્દા મવાદ યા ફાઝિલ મવાદ બાહર નિકાલ ફેંકે ક્યુંકિ વહ જાનતા હે કિ ઉસકે બગૈર મરીઝ કી સેહતયાબી મુમકીન નહી.

દુસરી બાત મવસુફ ને યે ફરમાઈ હે કે ‘‘અલ્લાહ કે સિવા કીસી કો મત પુકારો’’ કા મતલબ હે ‘‘અલ્લાહ કે સિવા કીસી કી ઈબાદત ન કરો’’ યે બાત ભી બિલકુલ સહિહ ઔર બજા હે ઔર આયત મે પુકારકા ફીલ વાકેઅ યહી મતલબ હે ક્યુંકિ મુતલક પુકાર ઈબાદત નહી હે બલ્કિ વોહ પુકાર ઈબાદત હે જો કિસીકો મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે મદદ કે લિએ હો. અગર અલ્લાહ કો પુકારા જાએગા યાની ઉસસે મદદકી દરખ્વાસ્ત કી જાએગી તો યે અલ્લાહ કી ઈબાદત હોગી, કીસી પત્થર કી મુર્તિ કો પુકારા જાએગા યાની ઉસસે મદદ તલબ કી જાએગી તો ઉસ મુર્તિ કી પુજા (ઈબાદત) હોગી, કબર મે મદફુન કિસી શખ્સ કો પુકારા જાએગા યાની ઉસી સે ઈસ્તિગાષા વ ઈસ્તિઆનત કી જાએગી તો યે ઉસ બુઝુર્ગ કી ઈબાદત હોગી.

ઈસ લીએ મસ્અલા સિર્ફ યે નહી કે ‘‘યા રસુલુલ્લાહ’’ કહના જાઈઝ હે યા નહી. ક્યુંકી અગર અકીદા યે હો કે રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આલેમુલ ગૈબ હાઝીર વ નાઝિર ઔર સમીઅ વ બસીર નહી હે તો વહ ‘‘યા રસુલુલ્લાહ’’ કહલેગા તો ઉસમે કોઈ હર્જ નહી, જીસ તરહ (અત્તહિયાત) મેં (અસ્સલામુ અલયક અય્યુ હન્નબીય્યુ) કહા હી જાતા હે. અગર યે હઝરત ભી યે તસ્લીમ કરલે કે હમારા અકીદા ભી યહી હે કે આલેમુલ ગૈબ, હાઝીર વ નાઝીર, સમીઅ વ બસીર ઔર દુર વ નઝદીક સે ફરીયાદેં સુનનેવાલા સિર્ફ અલ્લાહ તબારક વ તઆલા હી હે, હમ કીસી નબી, વલી ઔર બુઝુર્ગ કે અન્દર યે સિફાતે ઈલાહી તસ્લીમ નહી કરતે તો યકીનન ઉનકા ‘‘યા રસુલુલ્લાહ’’ કહેના શિર્ક નહી હોગા. ઉસે બે તુકી તરકીબ ઝરૂર કહા જાએગા લેકિન ઉસે શિર્ક સે ત્અબીર નહી કિયા જાએગા. લેકિન અસલ બાત યહી હે કે ઉન હઝરાત કા અકીદા હી સહિહ નહી હે, ઈસલિએ ઉનકા ‘‘યા રસુલુલ્લાહ’’ કહના મહઝ (અસ્સલામુ અલયક અય્યુહન્નબી) કે કબીલ સે નહી હે કિ જિસે જાઈઝ તસ્લીમ કર લિયા જાએ બલ્કિ વોહ યે સમજતે હે કે આં હઝરત સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ આલેમુલ ગૈબ હાઝીર વ નાઝીર ઔર સમીઅ વ બસીર હે, ઈસલિએ જબ હમ

“યા રસુલુલ્લાહ” કહતે હે તો રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વ સલ્લમ ભી હમારી ઉસ નિદા કો સુનતે ઔર જાનતે હે. યહી વજા હે કે મસ્અલા અબ સિર્ફ “યા રસુલુલ્લાહ” કહને યા ન કહને કા નહી રહા બલ્કિ અબ યે અપને મન્તકી નતીજે તક પહુંચ ગયા હે ઔર “યા રસુલુલ્લાહ મદદ” ઔર “અલ મદદ યા રસુલુલ્લાહ” કે સ્ટીકરઝ ભી આમ હો ગએ હૈ.

પહલે સિર્ફ “યા અલી મદદ” કા નારા આમ થા. અહલે તોહીદને ઉસકે મુકાબલે મે કોશિશ કી કે મુસલમાનોં મેં ઈસ મુશ્રિકાના નારે કી બજાએ “યા અલ્લાહ મદદ” કા નારા આમ હો. ચુનાંચે ઉન્હોને “યા અલ્લાહ મદદ” કે સ્ટીકર આમ કિએ. મકસદ ઈસકા યે થા કે શીયોં કે ઈજાદ કરદહ મુશ્રિકાના નારે સે અહલે સુન્નત કે સાદહ લોહ અવામ કો બચાયા જાએ મગર કુછ લોગોને “યા અલ્લાહ મદદ” કે મુકાબલે મેં “યા રસુલુલ્લાહ મદદ” કે સ્ટીકર છપવા લિયે ઔર યું એક ઐસા નારા ઈજાદ કર લિયા જિસ મેં અલ્લાહ કી મદદ કી બજાએ અલ્લાહ કી એક બરગુઝીદહ મખલુક પયગમ્બર સે મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે મદદ તલબ કી જા રહી હે.

ઉનસે પુછા જાએ “યા અલી મદદ” યા “યા રસુલુલ્લાહ મદદ” કે નારો કા ક્યા જવાઝ હે ? ક્યા યે નારે લગાને વાલો કા અકીદા યે ન નહી હે કે અલ્લાહ તબારક વ તઆલા કી તરહ હઝરત અલી રઝિયલ્લાહુ અન્હુ ઔર રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે, ઔર દુર ઔર નઝદીક સે હમારી ફરીયાદ સુન સકતે હૈ, હમારી મદદ કર સકતે હે ઔર હમેં નફા-નુકશાન પહુંચા સકતે હે ઔર ક્યા ઈસ અકિદે કે સાથ કિસી કો પુકારના યહી ઉસકી ઈબાદત નહી હે ? ક્યા યે “ઈબાદત” મસ્જીદો મે નહી હો રહી હે ? ઔર ક્યા યે “વઅન્નલ મસાજીદ લિલ્લાહી ફલા તદઉ મઅલ્લાહી અહદા” કે સરીહન ખિલાફ નહી હે.

એક સ્ટીકર કા તજઝીયા... એક દાવાએ બિલા દલીલ.

બઅઝ ખેર અન્દેશ વસનપુરા લાહોર કી તરફ સે એક સ્ટીકર છપા હે, જિસ મેં લિખા ગયા હે :

"પુકારો યા મુહમ્મદ (સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ) યા રસુલુલ્લાહ, યા મુહમ્મદ, યા રસુલુલ્લાહ સલલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ કહને વાલા ખુશ નસીબ હે ઔર શિર્ક વ બિદઅત કહનેવાલા મુનિકરે કુરઆન વ હદિષ હે." તમામ બુખારી ઔર દિગર મુહદ્દિષીન લિખતે હૈ જબ તકલીફ ઔર પરેશાની હો તો પુકારો "યા મુહમ્મદ યા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ" હવાલા ગલત ષાબિત કરનેવાલે કો મુંહ માંગા ઈનામ દિયા જાએગા.

તરતીબવાર ઈસકા જવાબ અહલે ઈનસાફ ઔર અહલે દાનિશ કે સામને પેશ કિયા જાતા હે :

(૧) યા મુહમ્મદ, યા રસુલુલ્લાહ ઈસ કા ઉર્દુ તરજુમા હે એ મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ, એ રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ ગોયા ઉસમે રસુલુલ્લાહ સલલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમસે ખિતાબ કિયા ગયા હે. અગર યે ખિતાબ સિર્ફ બતૌરે મુહબ્બત કે હે જિસ તરહ બઅઝ દફા એક મુહિબ્બ અપને મહેબુબ કો અપને ઝહેન મેં મુસ્તહઝર કરકે ઔર ઉસસે ખિતાબ કરકે આલમે શોક બાતે કરતા હે, ખિતાબ કરને વાલેકા યે અકીદા નહી હે કે હૂઝુર આલેમુલ ગૈબ હે યા હાઝીર વ નાઝીર હૈ ઔર દુર વ નઝદીક સે બાતે સુનને પર કાદિર હૈ તો ઉસ નારે કો ઈશ્ક વ મુહબ્બત કા એક મઝહર ઔર ઈસ બિનાઅ પર ઉસે જાઈઝ તસ્લીમ કિયા જા સકતા હે લેકિન અગર કહને વાલે કા અકીદા હી યે હે કે આપ આલેમુલ ગૈબ, હાઝિર વ નાઝીર, ઔર હમારી ફરીયાદેં સુનને પર કાદિર હૈ તો યે કહેના ખુશનસીબી નહી બલ્કિ ઈન્તિહાઈ બદનસીબી હે. ઈસ તરહ યકીનન વોહ શિર્ક વ બિદઅત કા ઈરતિકાબ કરતા હે, જિસે ખુશ નસીબી વોહી શખ્સ સમજ સકતા હે જો તૌહીદ વ સુન્નત સે અન્જાન હો.

(૨) ઈસે અહલે તૌહીદ ઈસી બિના પર શિર્ક વ બિદઅત સે તઅબિર કરતે હે કે ઉસમે અકિદે કી વોહી ખરાબી પાઈ જાતી હે, જો ઈન્સાન કો શિર્ક તક લે જાતી હે, જિસ તરહ કે ફિલ વાકેઅ અબ ઈસ કા ઝુહૂર શુરૂ હો ગયા હે ઔર અબ "યા રસુલુલ્લાહ" સે મામલા બઢકર "યા રસુલુલ્લાહ મદદ" તક પહુંચ ગયા હે. ઈસ લિએ અહલે તૌહિદ શિર્ક પર મબની ખુદ સાખ્તા નારો કા ઈન્કાર કરકે "કુરઆન વ હદીષ કે મુન્કિર" નહી બનતે બલ્કિ કુરઆન વ હદીષ કે મુહાફિઝ હે.

(૩) સ્ટીકર છપાને વાલોને દાવા તો યે કર દિયા હે કિ હવાલા ગલત ષાબિત કરનેવાલે કો મુંહ માંગા ઈનામ દિયા જાએગા. લેકિન હમ પુરે યકિન સે કહતે હે કે ઉન્હોંને અદબુલ મુફર્રદ, તુહફતુલ ઝાકિરીન (શવકાની), કિતાબુલ અઝકાર (નોવી) અમલુલ યવ્મ વલ્લયલ (ઈબ્ને સુન્ની) ફત્હુલ બારી ઔર મુસન્નફ ઈબ્ને અબી શય્બા ઈન છે કિતાબો કા હવાલા દિયા હે લેકિન કિસી ભી કિતાબ મે યે અલ્ફાઝ નહી દીખાએ જા સકતે કે "જબ તકલીફ ઔર પરેશાની હો તો પુકારો" "યા મુહમ્મદ, યા રસુલુલ્લાહ સલ્લલ્લાહુ અલયહિ વસલ્લમ"

પહેલી ચાર કિતાબોં મે સિર્ફ વોહ વાકેઆ બયાન હુઆ હે જો પહલે ગુઝર ચુકા હે કે હઝરત અબ્દુલ્લાહ બિન ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કે પૈર સુન્ન હો ગએ તો કિસીને કહા કે આપ ઐસે શખ્સ કો યાદ કરેં જિસ સે આપ કો સબસે ઝ્યાદહ મુહબ્બત હો તો ઉન્હોને કહા : "મુહમ્મદ સલલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ" યા, "યા મુહમ્મદ સલલ્લાહુ અલયહી વસલ્લમ" ઈસ કે તહત ઉન્હોને બાબ ભી જો બાંધા હે વહ ભી યે હે કે "જબ કીસી કે પેર સુન્ન હો જાએ તો ક્યા કરે ?" કિસી કિતાબ મેં ભી યે અલ્ફાઝ નહી હે કિ "જબ તકલીફ ઔર પરેશાની હો તો પુકારો યા મુહમ્મદ, યા રસુલુલ્લાહ".

ઈશી તરહ આખરી દો કિતાબો મે સિર્ફ વોહ વાકેઆ બયાન હુવા હે જિસ મે માલિક-અલ-દાર કે હવાલે સે ખ્વાબ મે એક શખ્સ કો હઝરત ઉમર રઝિયલ્લાહુ અન્હુ કે પાસજાને કે લિએ કહા ગયા હે ઔર જિસકી બાબત હમ

પહલે બયાન કર આએ હે કે સનદન યે વાકેઆ હી સહિહ નહી હે. અલાવહ અઝીં યે સહિહ અહાદિષ મે બયાન કરદહ તરીકે કે ભી ખિલાફ હે. ગોયા ઉન દો કિતાબોં મેં ભી યે અલ્ફાઝ નહી હે કે "જબ તકલીફ ઓર પરેશાની હો તો પુકારો : યા મુહમ્મદ, યા રસુલુલ્લાહ".

યાની છ (૬) કિતાબો કે હવાલે દિએ ગએ હે ઔર કિસી એક કિતાબ મે ભી મઝકુરા અલ્ફાઝ નહી હે ઈસલિએ હમ સ્ટીકર કે મુરત્તિબ યા ઈસકે નાશિર સે અર્ઝ કરેંગે કિ વોહ "મુહદિષીન કી તરફ સે મનસુબ અલ્ફાઝે મઝકુરા નિકાલકર દિખાએ યા ફિર હમેં મુંહ માંગા ઈનામ દે." હમારા મુંહ માંગા ઈનામ ઝ્યાદા નહી, સિર્ફ એક હી બાત હે કે મુસલમાન અવામ કો સિર્ફ ઈલાહે વાહીદ કા પરિસ્તાર રહેને દેં. ઈન્હે ગૈરૂલ્લાહ કા પરિસ્તાર બનાકર ઉનકી આકિબત ખરાબ ના કરે ઔર સિર્ફ "યા અલ્લાહ મદદ" કે સ્ટીકર છપવાકર તકસીમ કરે. તાકિ લોગ "યા અલી મદદ" યા "યા રસુલુલ્લાહ મદદ" જેસે મુશ્રિકાના નારો સે બચ જાએ.

બિસ્મિલ્લાહ કી બાઅ સે ઈસ્તિમદાદ લિ ગૈરૂલ્લાહ કા જવાઝ ?

એક ઔર સાહબને બિસ્મિલ્લાહ કી તફસીર મે બિસ્મિલ્લાહ કી બાઅસે ઈસ્તિદલાલ કરતે હુએ મસઅલા ઈસ્તિઆનત વ ઈસ્તિમદાદ પર હસ્બે ઝૈલ અલ્ફાઝ મેં ખામા ફરસાઈ કી હે.

"ઉન તમામ ઝરાએઅ વ અસબાબ સે ઈસ્તિઆનત કરે જિન કી મદદ ખુદા કે માલિક વ મોઈન હોને કી નિશાન દેહી કર રહી હે. લેકિન અસબાબ વ ઝરાએઅ કો કભી ભી મકસુદ કા બદલ ના બનાયા જાએ. ઈન્સાન કો ચાહિએ કે ઉન સબ ઝરાએઅ સે હાસિલ હોને વાલે મુનાફે વ નુકશાનાત મે ભી અસલ નઝર ખુદા હી કી કુદરતે મુતલક પર રખે. ઈસલિએ બિસ્મિ મે નામે હક્ક સે ઈસ્તિઆનત કી તાલિમ દેકર ઝરીએ કી એહમીયત ભી વાઝેહ કરદી ગઈ ઔર ઉસ કી ઈઝાફત અલ્લાહ અર્રહમાનીર ર્રહીમ કી તરફ કરકે હકીકતે હાલ કો ભી બયાન કર દિયા ગયા. અગર ગોરો ખોઝ ઔર ફહમે સહિહ કે સાથ ઈસ હકીકત કો બખુબી સમજ લિયા જાએ તો મસ્અલા ઈસ્તિઆનત વ ઈસ્તિમદાદ પર મઝહબી હલ્કો મે મૌજુદ ઈલ્મી નિઝાઅ

કાફી હદ તક મુરતફેઅ હો સકતા હે હિન્દુસ્તાન કે દોરે આખિર કે ઉલ્મા મુહકેકીન કી તેહકીકાત વ તસરીહાત કા ભી મુતાલા કિયા જાએ તો મઝકુરહ બાલા વઝાહત કી તાઈદ હોતી હે. ઈસ સીલસીલે મે દો ઉલ્મા કે નુકતાએ નઝર મુલાહિઝા હો. સુરહ ફાતિહા કી તફસીર મે "ઈય્યાકનઅબુદુ વઈય્યા કનસ્તઈન" કે તહત મોલાના નઈમુદીન મુરાદાબાદી લિખતે હે. "ઈય્યાકનસ્તઈન" મે યે તાલિમ ફરમાઈ કે ઈસ્તિઆનત ખ્વા વાસ્તા હો યા બેવાસ્તા હર તરહ અલ્લાહ તઆલા કે સાથ ખાસ હે. હકીકી મુસ્તઆન વહી હે. બાકી આલાત વ ખુદામ વ અહબાબ વગૈરહ સબ અવ્ને ઈલાહી કે મઝહર હે. બંદે કો ચાહીએ કે ઉસ પર નઝર રખ્ખે ઔર હર ચીઝ મે દસ્તે કુદરત કા કારકુન દેખે ઉસસે યે સમજના કે અવલિયા વ અંબિયા સે મદદ ચાહના શિર્ક હે. અકીદા બાતિલા હે ક્યુંકિ મુકરબાને હક કી ઈમદાદ ઈમદાદે ઈલાહી હે, ઈસ્તિઆનત બિલ ગૈર નહી.

અબ ઈસી આયત કે તહેત મઝકુરા બાલા મફહુમ કો મૌલાના મહમુદુલ હસન દેવબન્દી ઈન લફઝોમે બયાન કરતે હૈ. "ઈસ આયતે શરીફા સે માલુમ હુઆ કિ ઈસ ઝાતે પાક કે સિવા કિસી સે હકિકત મે મદદ માંગની બિલકુલ નાજાઈઝ હે. હાં, અગર કિસી મકબુલ બંદે કો મહઝ વાસ્તા રહમતે ઈલાહી ઔર ગૈર મુસ્તકિલ સમજકર ઈસ્તિઆનત ઝાહીરી ઉસસે કરે તો યે જાઈઝ હે કે યે ઈસ્તિઆનત દર હકીકત અલ્લાહી સે ઈસ્તિઆનત હે."

આપને મુલાહિઝા ફરમાલીયા દોનો ઈબારત કા મફહુમ વ મુદ્દા એક હી હે. તસ્મીયા મે લફઝે ઈસ્મ કે ઈસ્તિમાલ સે ભી ઈન્સાનો કો યહી તાલિમ દેના મકસુદ થા કે જુમલા ઉમુરે હયા મે મુસ્તઆને હકીકી સિર્ફ ઝાતે બારી તઆલા હે લેકિન ઈસ આલમે અસબાબ મેં હર મખલુક વ મોજુદ કો ખાલિકે આલમને અપને ફૈઝાને રહેમત ઔર અપની મદદ ઈઆનત કે વાસ્તે વ મઝહર કે તોર પર તખલીક કીયા હે. જો હસ્તી ઝાતે હક કે જિતની કરીબ ઔર ઉસકે નૂરે કુદરત સે જિતની મુસ્તનીર હોગી વોહ ઉસ કદર શાને

મઝહરીત મેં ભી આલા વ અવલા હોગી. લિહાઝા કારોબારે હયાત મે માદ્દી મસાઈલ હોં યા રૂહાની ઉન સે ઈસ્તિફદહ વ ઈસ્તિમદાદ ભી કિયા જાએ કે નિઝામે કાએનાત કા ઉસુલ ભી યહી હે ઔર હર એક કી ઈઆનત મે કારસાઝે હકીકી કે લફઝ વ કરમ પર ભી નઝર રખ્ખી જાએ કે તકાઝા એ બંદગી યહી હે.

હમારી ગુઝારિશાત :- ઈસ બાત કે નિચોડ મે ઉન્હોને શિર્કે જલીકી મુરવ્વજા સુરતો કો સહિહ ઔર જાઈઝ ષાબિત કરને કે લિએ વહી ઘિસીપિટી બાતેં દોહરાઈ હે જો કબર પરસ્ત આમ તૌર પર કહતે હૈ. જિન મેં કોઈ મઅકુલિયત નહી બલ્કિ ઉસ મેં ભી અવામ કી જહાલત સે નાજાઈઝ ફાએદા ઉઠાને કી હી રૂહકાર ફરમા હે.

હાલાંકિ સુઝ બુઝ રખનેવાલા હર બા શઉર આદમી સમજતા હે કે અસ્બાબ વ ઝરાએ કે માતહત એક દુસરે સે તઆવુન વ તનાસુર એક અલગ મસઅલા હે ઔર મા-વરાએ-અસબાબ તરીકે સે હાજત રવાઈ ઔર મુશ્કિલ કુશાઈ અલગ મસઅલા. અવ્વલુઝ ઝિક્ર પર તો સારા નિઝામે કાએનાત કાઈમ હે ઔર ઉસકે બગૈર દુનિયાકા નિઝામ ચલ હી નહી સકતા કોઈ આદમી ભી દીગર ઈન્સાનો સે બેનિયાઝ નહી હો સકતા. અલ્લાહ તઆલાને અસબાબકા નિઝામ હી ઐસા કાઈમ કિયા હે ઔર એક દુસરે સે ઈસ તરહ મરબુત કર દિયા હે કિ એક લખપતી બલ્કિ અરબપતી ઔર ખરબપતી ભી જબ તક અપને અલાવા દુસરે ઈન્સાનો સે ઈમદાદ વ તઆઉન હાસિલ નહી કરેગા, વોહ જિન્દગી મે એક કદમ ભી નહી ચલ સકેગા, અંબિયા અલયહિસ્સલામ તક ભી ઉન અસ્બાબ વ ઝરાએઅ કે મુતાબિક હી જિન્દગી ગુઝારને પર મજબુર રહે હેં, ઈસલિએ ઉન અસબાબ વ ઝરાએઅ કો એહમીયત વ ઈફાદીયત ઉનકી હમાગીરી વ નાગુઝીરી ઔર હર શખ્સ કે લિએ ઉનકી ઈહતિયાજ વ જરૂરત મુહતાજે વઝાહત નહી ના યે
મા-બિહિનિઝાહ હે.

અસલ મસ્અલા તવજ્જુ તલબ જો હે, વોહ હે દુસરી બાર યાની મા-વરાએ અસબાબ તરીકે સે અલ્લાહ કે સિવા કીસી કો અપના હાજત રવાં, મુશ્કિલ કુશા ઔર નાફેઅ વ ઝાર સમજના. ક્યા યે ભી બિલકુલ ઉસી તરહ હે જિસ તરહ મા તહતુલ અસબાબ કિસીસે ઈમદાદ વતઆવુન હાસિલ કરના ? ઝાહિર બાત હે દોને યકસાં નહી, ઉન્કે દરમિયાન આસ્માન ઝમીન કા ફર્ક હે મુશ્રિક વ મગરીબ કી દૂરી હે, રાત ઔર દિન કા સા તફાવત હે. ઈસ્તિમદાદ વ ઈસ્તિઆનત બગૈર અલ્લાહ કી બહષ મે મા-તહતુલ અસબાબ ઔર મા-ફવકુલ અસબાબ કે અઝીમ ઔર નુમાયા ફર્ક કો નઝર અંદાઝ કરકે મુતલકન અસબાબ વ ઝરાએઅ કી ઈફાદીયત વ નાગુઝીરી સે ઈસ્તિદલાલ કરતે હુએ યે બાવર કરાના કિ ફૌત શુદહ બુઝુર્ગાને કિરામ સે ઈસ્તિમદાદ વ ઈસ્તિઆનત (મદદ ચાહના) ઔર ઉનસે હાજત રવાઈ વ મુશ્કિલ કુશાઈ કા તાલિબ હોના ભી જાઈઝ હે ઔર ઉસકો શિર્ક કહેના અકીદતન બાતિલા હે. જિસ તરહ કિ મઝકુરહ ઈકતેબાસાત મેં દાવા કિયા ગયા હે, એક બહુત બળા મુગાલતા, ઈન્તિહાઈ બદદિયાનતી ભી ઔર તલ્બીસ કારી હે.

ક્યા કુરઆન વ હદીષ મે કહીં ભી યે મૌજુદ હે કે ફૌતશુદહ શખ્સ કો અપની મદદ કે લિએ પુકારો કે વોહ ભી અવ્નેઈલાહી કે મઝહર રહે ? ક્યા અંબિયા અલયહિસ્સલામ ને અપને પેશરો પયગમ્બરોં સે ઈસ્તિમદાદ વ ઈસ્તિઆનત કી ? ક્યા સહાબા કિરામને કબરોમે મદફુન બુઝુર્ગો સે અપની હાજત તલબ કી ? ઈન્હે નફા વ નુક્શાન કા માલિક સમજા ? ઔર આજકલ કબરોં પર જો કારોબારે લાત વ મનાત કી ગર્મ બાજારી હે ક્યા અહદે સહાબા વ તાબેઈન મે ઉસકી કોઈ મિષાલ કીસી સહિહ સનદ સે મીલતી હે ? અગર નહી ઔર યકીનન નહી તો ફિર અલ્ફાઝ કી સોઅદા બાઝી ઔર તાવીલાત કી તલ્બીસકારી સે શિર્ક કા જવાઝ ષાબિત નહી હો સકતા શિર્ક શિર્ક હે ચાહે ઉસકે મુરતકિબ પત્થર કા પુજારી હો યા કિસી કબર કા મુજાવર યા કિસી ફોતશુદહ બુઝુર્ગ સે ઈસ્તિમદાદ વ ઈસ્તિઆનત કરનેવાલા. ક્યોંકિ યે સબ

ગૈરૂલ્લાહ મે ખુદાઈ સિફાત તસ્લીમ કરતે હે. ગૈર મુસ્લિમ કા અકિદહ ભી યહી હે કે વોહ જિસ પત્થર (મુર્તિ) કી પુજા કર રહા હે વોહ મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે સે ઉસકી હાજત રવાઈ પર કાદિર હે, કબ્ર કા મુજાવર ભી કબ્ર મે દફન કીયે હુએ શખ્સ યા હકીકી બુઝુર્ગ કી બાબત યહી અકીદા રખતા હે ઔર હજારો મીલ કે ફાસલેં કે બાવજુદ શેખ અબ્દુલ કાદિર જીલાની સે ઈસ્તિમદાદ કરનેવાલે શખ્સ કા ભી યહી અકિદહ હે. યે સબ અપને અપને બુઝુર્ગો ઔર માબુદો કો ખુદાઈ સિફાત કા હામિલ સમજકર ઈન્હે મદદ કે લિએ પુકારતે હે. ઔર ઈન્હે મા-ફવકુલ અસબાબ તરીકે પર ફરીયાદ રસ સમજના હાજતરવાં મુશ્કિલ કુશા સમજના ઔર નફા વ નુક્શાન સમજના યહી શિર્ક હે ક્યુંકિ દુર ઔર નઝદીક સે હર એક કિ ફરીયાદ સુનના ઔર મા-વરાએ અસબાબ તરીકે સે હાજત રવાઈ ઔર મુશ્કિલ કુશાઈ કરના, યે સિર્ફ અલ્લાહ વહદહુ લાશરીકલહુ કા કામ હે, યે સિફાત અલ્લાહ કે સિવા કીસી ઔર મેં અગર તસ્લીમ કી જાએગી તો વોહ શિર્ક હોગા.

સાહબે ઈક્તિબાસ ને અપને મસ્લક કે આલિમ કી તાઈદ મેં ઈબારત નકલ કરકે દાવા કિયા હે કિ દોનો કા મફહુમ એક હી હે ઔર દોનો ઈબારતો સે ગૈરૂલ્લાહ સે ઈસ્તિમદાદ કા જવાઝ ષાબિત હો રહા હે લેકિન હમ અર્ઝ કરેંગે કે અપને આપકો હન્ફી યાની ઈમામ અબુ હનિફા રહમતુલ્લાહ અલયહિ કા મુકલ્લીદ કહતે હૈ મગર ઉન્હોને કુછ ઐસે અકાઈદ ઘડ લિએ હૈ જો કુરઆન વ હદીષ કે તો ખિલાફ હૈ હી, ફિકા હન્ફીયા સે ભી ઉન કા ષબુત મુહય્યા નહી કિયા જા સકતા. મષલન

★ મુસલમાનો કે એક ફીરકાકી અકષરીયત સિમાએ મોઅત (મુર્દોકા સુનના) કે કાઈલ હે. યાની ઉનકે નઝદીક કિસી કબર પર ખળે હોકર અગર સાહબે કબર સે દુઆકી દરખ્વાસ્ત કી જાએ તો વોહ સુનતા હે ઔર કબર પર ખળે હોકર દુઆ કી દરખ્વાસ્ત કરના ઉન્કે નઝદીક જાઈઝ હે.

★ એક ગીરોહ ઈસ્તિફઝાએ કુબુર કે કાઈલ હે યાની સાહબે નિસ્બત ચંદ સરાઈત વ ઉસુલ કે સાથ અગર કિસી કબર પર મુરાકબા કરે તો સાહબે કબર સે ઉસે ફૈઝ હાસીલ હોતા હે.

★ અંબીયા અલયહિસ્સલામ અપની કબરોં મેં ઉસી તરહ જિન્દા હે જિસ તરહ દુનિયા મે જિન્દા થે બલ્કિ ઉનકી બરઝખી જિન્દગી દુન્યવી જિન્દગી સે ભી ઝ્યાદા હકીકી હે.

મુસલમાનો કે એક બહુત બડે ગીરોહને ઈન્હી અકીદોં કો ઔર વુસઅત દેકર યે નઝરિયાં અપના લિયા હે કે કબર મેં મદફુન બુઝુર્ગ નઝદીક ઔર બઈદ હર જગા સે ફરિયાદ સુનને ઔર ફિર હાજત રવાઈ ઔર મુશ્કિલ કુશાઈ પર કાદિર હે. અંબિયા ઔર અવલીયા હાઝીર નાઝીર, આલિમુલ ગૈબ ઔર હર ચીઝ પર કાદિર હે. જો ચાહે કર સકતે હે.

લેકિન વાકેઆ યે હે કે ઉન્કે અકાઈદ ભી કુરઆન વ હદીષ કે ખિલાફ ઔર શિર્ક તક લે જાનેવાલા હે. જબ કે યે અકાઈદ તો શિર્કે સરીહ પર મબની હે. ઈસ લિએ કુરઆન વ હદીષ કી રૂ સે દોનોં હી કીસ્મ કે અકિદે ગલત હે. ઉસસે ફીલ વાકેઅ અહલે ગુમરાહી કો અપને બાતિલ મઝઉમાત કે ઈષબાત કા હૌસલા મિલા હે. અલ્લાહતઆલા મુસલમાનો કે ગુમરાહી વ ઝલાલ ઔર શિર્ક વ બિદઅત સે બચાએ ઔર ઈન્હે તૌહીદ વ સુન્નત કી સિરાતે મુસ્તકીમ કે સમજને ઔર ઉસ પર અમલ કરને કી તોફિક સે નવાઝે. આમીન.

અલ્લાહ તઆલા સે દુઆ હે કી અગર ઈસ કિતાબ મે કોઈ ગલતી હુઈ હોતો હમે માફ ફરમાએ, મુસન્નીફ, મુતરજીમ ઔર ઈસ કે પીછે હર તરહ કા તઆવુન દેનેવાલો કો અલ્લાહ તઆલા અજરે અઝીમ અતા ફરમાએ ઔર ઉનકે લીયે આખેરત મેં નજાત કા ઝરીયા બનાયે. આમીન.